

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ณัฐวิภา โสคำภา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา
คณะพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ณัฐวิภา โสคำภา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา
คณะพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

AN APPLICATION OF MORALITY IN DAILY LIFE OF STUDENTS IN WATKUBON SCHOOL CLONGSAMWA DISTRICT, BANGKOK

NATVIPA SOKUMPA

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
PROGRAM IN BUDDHIST STUDIES FOR DEVELOPMENT
FACULTY OF RELIGION AND PHILOSOPHY
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	:	**การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร**
ชื่อนักศึกษา	:	**ณัฐวิภา โสคำภา**
ชื่อปริญญา	:	**ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**พุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา**
ปีพุทธศักราช	:	**2566**
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	:	**พระปลัดวิสุทธิ์ศรี นนฺทชโย, ดร.**

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา

คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา

.....

(พระครูวินัยธร เจริญ ทนฺตจิตฺโต, ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

ประธานกรรมการ .....

(พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร.)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก) .....

(พระปลัดวิสุทธิ์ศรี นนฺทชโย, ดร.)

กรรมการ .....

(พระมหาวิชาญ กนฺตสีโล, ดร.)

กรรมการ .....

(พระเมธีวชิราภิรัต, ผศ.ดร.)

กรรมการ .....

(ดร.โสภณ ขำทัพ)

(ลิขสิทธิ์ของคณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

Thesis Topic	:	An Application of Morality in Daily Life of Students in Watkubon School Klong Sam Wa District, Bangkok
Student's Name	:	Natvipa Sokumpa
Degree Sought	:	Master of Arts
Program	:	Buddhist Studies for Development
Anno Domini	:	2023
Advisor	:	Phrapaladwisudsri Nandajayo, Dr.

Accepted by Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts (Buddhist Studies for Development)

Dean of Faculty of Religion and Philosophy ..... (Phrakhruwinaithorn Charoen Dantacitto, Dr.)

Thesis Committee :

Chairman ..... (Phrasutthisanmethi, Asst. Prof. Dr.)

Member (Advisor) ..... (Phrapaladwisudsri Nandajayo, Dr.)

Member ..... (Phramahavichan Kantaseelo, Dr.)

Member ..... (Phrametheevachirapirat, Asst. Prof. Dr.)

Member ..... (Dr. Sophon Khumtrup)

(Copyright of Faculty of Religion and Philosophy Mahamakut Buddhist University)

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : **การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร**

ชื่อนักศึกษา : **ณัฐวิภา โสคำภา**

ชื่อปริญญา : **ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**

สาขาวิชา : **พุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา**

ปีพุทธศักราช : **2566**

อาจารย์ที่ปรึกษา : **พระครูปลัด วิสุทธิ์ศรี นนฺทชโย, ดร.**

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : **พระมหาวิโรจน์ คุตฺตวีโร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.**

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุและระดับชั้นการศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 205 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ ตารางเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา สถิติเชิงอนุมาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.86, S.D.=0.71)

2) การเปรียบเทียบการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน ที่มีเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษาโดยรวมต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3) นักเรียนให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้ ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ เมื่อเห็นเพื่อนกำลังจะฆ่าสัตว์จะรีบห้ามปรามโดยทันที ทำบุญโดยการปล่อยนก ปล่อยปลา ในวันพระหรือวันสำคัญต่าง ๆ และไม่จับสัตว์มาขังหรือมาทรมานให้ได้รับความลำบาก ด้านการงดเว้นจากการ

ลักทรัพย์ ไม่หยิบฉวยของคนอื่นมาเป็นของ ๆ ตนโดยเด็ดขาด นำสิ่งของที่ผู้อื่นลืมไว้ไปแจ้งครู เพื่อประกาศคืนให้แก่เจ้าของ และเก็บเงินเพื่อไปซื้อสิ่งของนั้น ๆ มา ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในทำนองชู้สาวกับบุคคลที่มีแฟนแล้ว ไม่แสดงกิริยาอาการที่ไม่เหมาะสมกับผู้อื่น และไม่ดู ไม่ฟัง หรือเกี่ยวข้องกับสื่อลามกอนาจารทุกประเภท ด้านการงดเว้นจากการโกหก ให้กำลังใจและรักษาน้ำใจคนรอบข้างเสมอ ไม่นำเรื่องที่ไม่ดีของคนอื่นมาพูดหรือขยายความต่อ และไม่พูดจายุยงให้คนอื่นทะเลาะกัน และด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสุรายาเสพติดทุกชนิด สุราและสารเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อร่างกาย และปฏิเสธเมื่อเพื่อนส่งบุหรี่หรือยื่นเหล้ามาให้

คำสำคัญ : หลักศีลธรรม, ชีวิตประจำวัน, นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน

ABSTRACT

Thesis Topic	:	**An Application of Morality in Daily Life of Students in Watkubon School, Klong Sam Wa district, Bangkok.**
Student's Name	:	**Natvipa Sokumpa**
Degree Sought	:	**Master of Arts**
Program	:	**Buddhist Studies For Development**
Anno Domini	:	**2023**
Advisor	:	**Phrapalad Wisudsri Nandajayo, Dr.**
Co-Advisor	:	**PhramahaViroj Guttavīro, Asst. Prof. Dr.**

The objectives of this thesis were 1) to study the application of moral principles in the daily life of students in Mathayom Suksa 1-3, Watkhubon School, Khlong Sam Wa district, Bangkok, 2) to compare the application of moral principles in the daily life of students in Mathayom Suksa 1-3, Watkhubon School, Klong Sam Wa district, Bangkok according to personal factors such as gender, age and grade level, and 3) to study the recommendations of the application of moral principles in the daily life of students in Mathayom Suksa 1-3, Watkhubon School, Klong Sam Wa, Bangkok .The sample group is students of Watkhubon School, Khlong Sam Wa district, Bangkok 205 people, whose sample size was determined using Table Krejci and Morgan Statistics used for analysis include descriptive statistics, inferential statistics, and content analysis.

The results of the research were as follows:

1) The application of moral principles in the daily life of students of Watkhubon School, Klong Sam Wa District, Bangkok. as a whole is very high ($\overline{X}$=3.86, S.D.=0.71).

2) Comparison of the application of moral principles in students' daily lives according to personal factors, it was found that students of Watkhubon School differed in gender, age, and overall academic level. Moral principles are applied in everyday life were not difference.

3) Students gave feedback on the application of moral principles in the daily lives of students of Watkhubon School. Klong Sam Wa district, Bangkok as follows: Non-slaughter of animals Seeing a friend about to kill an animal, it immediately dissuades it. Make merit by releasing birds and releasing fish on Holy Day or important days, and do not imprison animals or torture them to suffer in terms of not stealing, do not take other people's things as their own, Bring items that others have forgotten to inform the teacher to announce them back to the owner, and collect money to buy them. Do not interfere in adultery with a person who has a boyfriend. Do not show inappropriate behavior to others and do not watch, listen, or relate to pornography of any kind. Do not bring other people's bad things to speak or expand on, and do not incite others to quarrel. Do not interfere with alcohol, drugs of any kind. Alcohol and drugs are bad for the body and refuse when a friend sends them cigarettes or offers them alcohol.

Keywords: moral principles, everyday life, students of Watkhubon School

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ได้ให้โอกาสในการศึกษากับพระภิกษุสามเณร และบุคคลทั่วไป ให้ศึกษาเกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และหลักปรัชญา รวมถึงการบูรณาการองค์ความรู้ไปสู่ศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้กับบุคคลทั่วไปได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง สามารถบูรณาการศาสตร์คำสอนเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ ทั้งทางโลกและทางธรรม ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร. ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พระครูปลัดวิสุทธิ์ศรี นนฺทชโย, ดร. อาจารย์ที่ปรึกษา และพระมหาวิโรจน์ คุตฺตวีโร, ผศ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, พระมหาวิชาญ กนฺตสีโล, ดร., พระเมธีวชิราภิรัต, ผศ.ดร. และ ดร.โสภณ ขำทัพ ที่ช่วยเมตตาเสนอแนะความสมบูรณ์ให้กับวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบคุณ อาจารย์ประจำหลักสูตรที่ช่วยเป็นภาระธุระในเรื่องของการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยตรวจแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือ อาจารย์ที่ปรึกษา พระครูปลัดวิสุทธิ์ศรี นนฺทชโย, ดร. และพระมหาวิโรจน์ คุตฺตวีโร, ผศ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ช่วยแนะนำในการทำงานวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกด้วยดีเสมอมา ตลอดทั้งเพื่อน ๆ และกัลยาณมิตรทุกท่านที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจสนับสนุนให้ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและคุณประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องสักการะบูชาแด่บุพการี บูรพาจารย์ ญาติพี่น้อง และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษาและประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ มารดา และญาติพี่น้อง ที่คอยห่วงใยให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจเสมอมา อาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทั้งแก่ผู้วิจัย และทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องการการศึกษาในครั้งนี้

ณัฐวิภา โสคำภา

สารบัญคำย่อ

พระไตรปิฎกที่ผู้วิจัยใช้เป็นหลักในการวิจัยค้นคว้า เพื่อการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ คือ พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 คำย่อและคำเต็มชื่อของคัมภีร์พระไตรปิฎก มีดังต่อไปนี้

คำย่อ		คำเต็ม		
พระสุตตันตปิฎก				
ที.ม.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวคฺค
ที.ปา.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวคฺค
สํ.สฬา.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	สํยุตฺตนิกาย	สฬายตนวคฺค
สํ.ม.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	สํยุตฺตนิกาย	มหาวคฺค
ม.มู.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	มชฺฌิมนิกาย	มูลปณฺณาสก
องฺ.ติก.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	องฺคุตฺตรนิกาย	ติกนิปาต
องฺ.ปญฺจก.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	องฺคุตฺตรนิกาย	ปญฺจกนิปาต
องฺ.ฉกฺก.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	องฺคุตฺตรนิกาย	ฉกฺกนิปาต
ขุ.อิติ.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ขุทฺทกนิกาย	อิติวุตฺตก
ขุ.จู.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ขุทฺทกนิกาย	จูฬนิทฺเทส

สำหรับตัวเลขที่อยู่หลังชื่อย่อของพระไตรปิฎกนั้นมีเลข 3 ตอน คือ เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ม.มู.12/64/130. หมายถึง มชฺฌิมนิกาย มูลปณฺณาสก เล่มที่ 12 ข้อที่ 64 หน้าที่ 130 เป็นต้น

สารบัญคำย่อ

พระไตรปิฎกที่ผู้วิจัยใช้เป็นหลักในการวิจัยค้นคว้า เพื่อการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ คือ พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 คำย่อและคำเต็มชื่อของคัมภีร์พระไตรปิฎก มีดังต่อไปนี้

คำย่อ		**คำเต็ม**		
พระสุตตันตปิฎก				
ที.ม.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวคฺค
ที.ปา.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวคฺค
สํ.สฬา.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	สํยุตฺตนิกาย	สฬายตนวคฺค
สํ.ม.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	สํยุตฺตนิกาย	มหาวคฺค
ม.มู.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	มชฺฌิมนิกาย	มูลปณฺณาสก
องฺ.ติก.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	องฺคุตฺตรนิกาย	ติกนิปาต
องฺ.ปญฺจก.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	องฺคุตฺตรนิกาย	ปญฺจกนิปาต
องฺ.ฉกฺก.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	องฺคุตฺตรนิกาย	ฉกฺกนิปาต
ขุ.อิติ.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ขุทฺทกนิกาย	อิติวุตฺตก
ขุ.จู.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ขุทฺทกนิกาย	จูฬนิทฺเทส

สำหรับตัวเลขที่อยู่หลังชื่อย่อของพระไตรปิฎกนั้นมีเลข 3 ตอน คือ เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ม.มู.12/64/130. หมายถึง มชฺฌิมนิกาย มูลปณฺณาสก เล่มที่ 12 ข้อที่ 64 หน้าที่ 130 เป็นต้น

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... จ

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ช

กิตติกรรมประกาศ..... ฌ

สารบัญคำย่อ..... ญ

สารบัญ..... ฎ

สารบัญตาราง..... ฑ

สารบัญภาพ..... ท

บทที่ 1 บทนำ..... 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1

1.2 คำถามการวิจัย..... 2

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 3

1.4 สมมติฐานการวิจัย..... 3

1.5 ขอบเขตการวิจัย..... 3

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ..... 4

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 5

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 6

2.1 แนวคิดและทฤษฎีการนำเอาหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน..... 6

2.2 ทฤษฎีการดำเนินชีวิต..... 14

2.3 หลักศีลธรรม (ศีล 5) กับการดำเนินชีวิต..... 29

2.4 บริบทของพื้นที่ที่ศึกษา..... 46

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 49

2.6 สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย..... 54

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 55

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 55

3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง..... 56

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ..... 57

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 58

สารบัญ

หน้า

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล..... 59

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 62

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการการวิเคราะห์ข้อมูล..... 62

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล..... 63

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 63

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 63

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร..... 65

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษา..... 71

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษาแตกต่างกัน... 74

4.4 ข้อเสนอแนะ และการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร..... 93

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร..... 93

4.5 บทสรุป..... 96

บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 98

5.1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย..... 99

5.2 สรุปผลการวิจัย..... 100

5.3 อภิปรายผลการวิจัย..... 104

5.4 ข้อเสนอแนะ..... 111

สารบัญ

หน้า

5.4.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย..... 111

5.4.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย..... 112

บรรณานุกรม..... 113

ภาคผนวก..... 118

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ..... 119

ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC)..... 121

ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สำหรับ Try out)..... 125

ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย..... 127

ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย..... 129

ภาคผนวก ฉ ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC) 135

ภาคผนวก ช ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach)..... 139

ภาคผนวก ซ เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน..... 142

ประวัติผู้วิจัย..... 144

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	กลุ่มตัวอย่างในการเก็บแบบสอบถาม (N=440).....	56
3.2	การกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมิน 5 ระดับตามวิธีของ Likert.....	57
3.3	การแปลผลตามวิธีของ Likert.....	59
4.1	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ.....	64
4.2	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....	64
4.3	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา.....	64
4.4	แสดงค่าเฉลี่ย $(\bar{X})$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นที่มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม.....	65
4.5	แสดงค่าเฉลี่ย $(\bar{X})$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นที่มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์.....	66
4.6	แสดงค่าเฉลี่ย $(\bar{X})$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นที่มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์.....	67
4.7	แสดงค่าเฉลี่ย $(\bar{X})$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นที่มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม.....	68
4.8	แสดงค่าเฉลี่ย $(\bar{X})$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นที่มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก.....	69
4.9	แสดงค่าเฉลี่ย $(\bar{X})$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นที่มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด.....	70
4.10	แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ.....	71

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

4.11 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ..... 72

4.12 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา..... 73

4.13 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม จำแนกตามเพศ..... 74

4.14 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม..... 75

4.15 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ จำแนกตามเพศ..... 76

4.16 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์..... 76

4.17 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ จำแนกตามเพศ..... 77

4.18 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์..... 77

4.19 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม จำแนกตามเพศ..... 78

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

4.20 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม..... 78

4.21 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก จำแนกตามเพศ..... 79

4.22 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก..... 79

4.23 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด จำแนกตามเพศ..... 80

4.24 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด..... 80

4.25 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม จำแนกตามอายุ..... 81

4.26 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม ที่มีอายุต่างกัน..... 81

4.27 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ จำแนกตามอายุ..... 82

4.28 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ที่มีอายุต่างกัน..... 82

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

4.29 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ จำแนกตามอายุ..... 83

4.30 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ ที่มีอายุต่างกัน..... 83

4.31 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม จำแนกตามอายุ..... 84

4.32 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ที่มีอายุต่างกัน..... 84

4.33 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก จำแนกตามอายุ..... 85

4.34 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก ที่มีอายุต่างกัน..... 85

4.35 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด จำแนกตามอายุ..... 86

4.36 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด ที่มีอายุต่างกัน..... 86

4.37 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา..... 87

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

4.38 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน..... 87

4.39 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา..... 88

4.40 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน..... 89

4.41 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา..... 89

4.42 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน..... 90

4.43 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา..... 90

4.44 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน..... 91

4.45 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา..... 91

4.46 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน..... 92

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

4.47 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา..... 92

4.48 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน..... 93

4.49 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์..... 94

4.50 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์..... 94

4.51 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม..... 95

4.52 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก..... 95

4.53 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด..... 96

สารบัญแผนภาพ

ภาพที่ **หน้า**

2.1 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย..... 54

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

การพัฒนาคนเป็นการวางรากฐานของการพัฒนาทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา เป็นต้น เนื่องจากคนเป็นผู้เปิดประตูไปสู่การกระทำของทุกสิ่งทุกอย่างให้ประสบความสำเร็จได้ การให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์นั้น ควรเริ่มตั้งแต่กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ต้องพัฒนาให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ควบคู่กับการพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีศีลธรรม มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม มีทักษะความรู้และความสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็วบนพื้นฐานของการมีสถาบันทางสังคม ที่เข้มแข็ง ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันชุมชน และภาคเอกชนที่ร่วมกันพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีคุณภาพสูง อีกทั้งยังเป็นทุนทางสังคมสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560-2564)

สังคมไทยในยุคสมัยปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไร้พรมแดนหรือจะเรียกไว้ว่าเป็นยุคโลกาภิวัฒน์ กล่าวคือ เป็นยุคที่มุ่งเน้น การแข่งขันเพื่อสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ทำให้คนในสังคมให้ความสำคัญต่อวัตถุภายนอกมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านของพฤติกรรมที่แสดงออกมาโดยปราศจากการคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมอย่างมาก และสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ การขาดจิตสำนึกทางศีลธรรมของคนในสังคมจึงทำให้เกิดปัญหาทางสังคมที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การข่มขืน การปล้นจี้ การฆ่าหั่นศพ การฆ่าบิดามารดา เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากการขาดจิตสำนึกทางศีลธรรมทั้งสิ้น (พุทธรักษ์ ปราบนอก, 2560)

ศีลธรรมในปัจจุบันมีความเสื่อมลงอย่างเห็นได้ชัด ท่ามกลางกระแสสังคมที่มีแต่ความเร่าร้อน รุนแรง ยั่วยุ การนำเสนอผ่านสื่อเป็นสิ่งที่บั่นทอนจิตใจแก่ผู้เสพข่าว การนำเอาพฤติกรรมจากสื่อมาปฏิบัติตามอย่างไม่มีจิตสำนึกและไม่ได้คำนึงถึงความผิดชอบชั่วดีนั้น ก่อให้เกิดวิกฤติทางศีลธรรม ไม่ใช่เพียงแต่กำลังเกิดขึ้นกับสังคมไทย แต่ปัญหานี้กำลังเกิดกับสังคมทั่วโลก การสื่อสารกันอย่างรวดเร็ว ความสามารถในการเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้อย่างไม่จำกัด เพศ อายุ ทำให้การลอกเลียนแบบในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควรเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้ส่งผลต่อการมีจริยธรรมและ

ศีลธรรมอันดีของคนในสังคม (พระครูสมุหชินวรวัตร ถิรภทฺโทและคณะ, 2561) ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบจะเกิดขึ้นกับเยาวชนทำให้การมุ่งเน้นไปที่การปลูกฝังศีลธรรมให้แก่เยาวชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ แต่ก็ไม่ใช่เรื่องง่าย จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อย่างที่ทราบสถาบันหลักของสังคมไทยคือ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) การดูแล อบรม สั่งสอน จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เยาวชนถือว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์หรือทุนมนุษย์เป็นสิ่งที่ต้องให้ ความสนใจ ตั้งแต่การสรรหาคัดเลือก ธำรงรักษาและพัฒนาอย่างจริงจัง อย่างมีเป้าหมาย อย่างเป็นระบบ และอย่างต่อเนื่อง จึงจะทำให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ดี มีความรับผิดชอบ (ธงชัย มนตรีวงศ์, 2562) ซึ่งจะส่งผลดีต่อสังคมและประเทศสืบต่อไป ดังนั้นการปลูกฝังศีลธรรมหรือจิตสำนึกที่ดีให้แก่เยาวชน จะเป็นอีกหนึ่งวิธีที่จะช่วยแก้ไขวิกฤติ ทางศีลธรรมและปัญหาสังคมที่รุนแรงนี้ได้

ปัญหาที่กล่าวมาเป็นปัญหาระดับโลกที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน การขาดจิตสำนึกทางศีลธรรม การไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี ส่งผลทำให้เกิดปัญหาที่รุนแรงต่อสังคมเป็นอย่างมาก การปลูกฝัง การสั่งสอนในเรื่องของศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม ให้กับคนในสังคมจึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งไม่มีใครปฏิเสธได้ว่าศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม คือสิ่งที่ทำให้เกิดภูมิคุ้มกันในตัวของคนทุกคน เป็นวัคซีนที่จะเพิ่มความเข้มแข็งให้กับบุคคลนั้น โดยที่จะสร้างคนในสังคมให้มีคุณภาพจะเห็นได้ว่าในกลุ่มของเยาวชนจะไม่ให้ความสนใจและไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมมากนัก จึงได้ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควรและการสอนศีลธรรมในสังคมไทยเป็นสิ่งที่ถูกละเลยมานาน โรงเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เยาวชนนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ศีลธรรม ไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ซึ่งแนวทางในการส่งเสริมศีลธรรมให้แก่นักเรียน เป็นสิ่งที่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องร่วมมือร่วมใจ ช่วยกันดำเนินการพัฒนาทั้งระบบในโรงเรียนต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่จะให้ผู้เรียนเกิดความสนใจกระตือรือร้นในกิจกรรม และสามารถนำไปประยุกต์ปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เพื่อนำพาเยาวชนไทยและสังคมไทยรอดพ้นจากวิกฤตินี้ไปได้

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับใด

1.2.2 การเปรียบเทียบการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษา มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

1.2.3 ข้อเสนอแนะการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

1.3.2 เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษา

1.3.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1.4.1 นักเรียนที่มีเพศต่างกัน จะมีการนำเอาหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันต่างกัน

1.4.2 นักเรียนที่มีอายุต่างกัน จะมีการนำเอาหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันต่างกัน

1.4.3 นักเรียนที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน จะมีการนำเอาหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันต่างกัน

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้มุ่งการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยข้อมูลในการศึกษาการนำเอาศีลธรรม ไปใช้ในชีวิตประจำวันคือ หลักศีลธรรม 5 ประกอบด้วย

1.1 ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ (ปาณาติปาตา เวรมณี)

1.2 ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ (อทินนาทานา เวรมณี)

1.3 ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม (กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี)

1.4 ด้านการงดเว้นจากการโกหก (มุสาวาทา เวรมณี)

1.5 ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด (สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณี)

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ต้องการศึกษาวิจัยคือ โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 440 คน และ จำนวน 205 คน ตามลำดับ

3. ขอบเขตด้านสถานที่ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาวิจัยคือ เขตพื้นที่โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ศีลธรรม หมายถึง แนวทางในการประพฤติตนที่ดี ที่ชอบ ที่ดีงาม เหมาะสมและเพื่อเป็นทรัพยากรที่ดีของสังคมและประเทศ ซึ่งศีลธรรมในความหมายคือ ศีล 5

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน หมายถึง การนำหลักศีลธรรม (ศีล 5) ซึ่งเป็นธรรม ที่ดีงามมาใช้ในการดำเนินชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยความหมายในงานวิจัยฉบับนี้คือ ศีล 5 ประกอบด้วย 1.ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ (ปาณาติปาตา เวรมณี) 2. ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ (อทินนาทานา เวรมณี) 3. ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม (กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี) 4. ด้านการงดเว้นจากการโกหก (มุสาวาทา เวรมณี) 5. ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด (สุราเมรยมชชปมาทฏฐานา เวรมณี) โดยมีความหมายเชิงลึกคือ

ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ (ปาณาติปาตา เวรมณี) คือ การละเว้นจากการฆ่า การสังหารไม่ทำร้ายต่อชีวิตและร่างกายของ

ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ (อทินนาทานา เวรมณี) คือ การละเว้นจากการลักขโมยเบียดบังแย่งชิง ไม่ทำร้ายต่อทรัพย์สิน ไม่ทำลาย ฉกลัก ปล้น จี้ อันเป็นการทำลายสมบัติและทำลายจิตใจของผู้อื่น

ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม (กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี) คือ การละเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงอันเป็น การทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำให้วงศ์ตระกูลของเขาให้เสื่อมเสีย

ด้านการงดเว้นจากการโกหก (มุสาวาทา เวรมณี) คือ การละเว้นจากพูดเท็จโกหก หลอกหลวง ไม่ประทุษร้ายเขา หรือ ประโยชน์สุขของผู้อื่นด้วยวาจา

ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด (สุราเมรยมชชปมาทฏฐานา เวรมณี) คือ การละเว้นจากเครื่องดองของเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาท มัวเมา อันก่อให้ความเสียหายและความผิดพลาดเพราะขาดสติ

โรงเรียนวัดคู้บอน หมายถึง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ

เพศ หมายถึง นักเรียนเพศชาย และ นักเรียนเพศหญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

อายุ หมายถึง ช่วงอายุของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ระดับชั้นการศึกษา หมายถึง นักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทำให้ทราบถึงการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

1.7.2 เพื่อทำให้ทราบการเปรียบเทียบการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษา

1.7.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร และสามารถนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนในเรื่องของหลักศีลธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนโรงเรียนอื่น ๆ ชุมชนและสังคม สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร” เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีการนำเอาหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.2 แนวคิดและทฤษฎีการดำเนินชีวิต

2.3 หลักศีลธรรม (ศีล 5) กับการดำเนินชีวิต

2.4 บริบทของพื้นที่ที่ศึกษา

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6 สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีการนำเอาหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

พระพุทธธรรมเป็นหลักธรรมที่ประมวลคำสั่งสอนของผู้ตรัสรู้หรือพระพุทธเจ้า เป็นหลักธรรมที่เป็นสากลว่าด้วย กฎแห่งเหตุและผลตามกระบวนการของธรรมชาติ เป็นที่ยอมรับของบัณฑิตและชาวโลกเป็นจำนวนมาก เป็นข้อปฏิบัติอันเป็นทางสายกลางที่เรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” โดยเห็นความสำคัญของร่างกาย จิตใจและปัญญา ซึ่งมีความสัมพันธ์กันและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์ (ผู้ครองเรือน) ทุกเพศ ทุกวัย โดยเมื่อนำเอาหลักพุทธธรรมไปประพฤติปฏิบัติและประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพแล้ว ย่อมทำให้เป็นผู้มีพลังใจและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและก่อให้เกิดความสงบสุขในครอบครัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหนึ่งที่สำคัญ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีหลักคำสอนที่มีเหตุมีผลอันเป็นหลักสำคัญที่ทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีผู้คนยอมรับและนับถือกันทั่วโลก ซึ่งพระพุทธศาสนานั้นได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในสังคมมีเหตุมีผล มีความเมตตา ความกรุณา ความเอื้ออาทรต่อกันอันมีพระพุทธศาสนาเป็นสื่อกลางในการหล่อหลอมผู้คนในสังคมเข้าด้วยกันและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างเป็นมิตรและสงบสุข

2.1.1 ความหมายของหลักพุทธธรรม

ความหมายของหลักพุทธธรรม ความหมายของคำว่า พุทธธรรม หรือ พระธรรม คือ ธรรมะของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีมากมายถึง 84,000 พระธรรมขันธ์เกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติของมนุษย์ที่มี

ทั้งความทุกข์และวิธีการดับทุกข์ หลักพุทธธรรมในที่นี้หมายถึง หลักธรรมคำสอนที่เชื่อกันว่าเป็นผลแห่งการค้นคว้า เป็นภูมิปัญญาของพระพุทธเจ้าที่ถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2,500 ปี นอกจากนี้ยังได้ชื่อว่าเป็นภูมิปัญญาของมนุษยชาติและเป็นมรดกโลก ธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบนั้น เป็นสิ่งที่มีอยู่แต่เดิมไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมพระพุทธองค์ แต่เป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นก่อนที่พระพุทธองค์จะตรัสรู้ อาจพอกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ธรรม ก็คือการรับรู้ธรรมดาของโลก เรียนรู้สิ่งที่เป็นปกติที่มีบ่อเกิดที่มาว่ามาอย่างไร และไปอย่างไร เพราะหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ได้ตรัสสอนไว้กว่าสองพันปีที่ผ่านมานั้น เป็นสัจธรรม เพราะคนเราจะล่วงพ้นความทุกข์ได้ เพราะความเพียรในการทำความดี ผู้ใส่ใจในธรรมเท่านั้น ถึงจะรู้ถ่องแท้ (ประกาศิต ชัยรัตน์, 2560)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน (2525, หน้า 601) ให้คำจำกัดความว่า “พุทธธรรม” หมายถึง ผู้ตรัสรู้, ผู้ตื่นแล้ว, ผู้เบิกบานแล้ว, คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงตรัสรู้โดยค้นพบความรู้เรื่องความจริงอันเป็นสัจธรรมแห่งชีวิตมาเปิดเผยไว้เป็นหลักประพฤติปฏิบัติในศาสนา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต, 2551, หน้า 270-271) ได้ให้ความหมายของ พุทธธรรม โดยสรุปว่า พุทธธรรมเป็นธรรมของพระพุทธเจ้าหรือธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธเจ้าได้แก่ พุทธการกธรรม คือ บารมี 10 ประการหรือธรรมที่พระพุทธเจ้าทางตรัสไว้เช่น สติปัฏฐาน 4 มรรคมีองค์ 8 ขันธ์ 5 ปัจจัย 24 เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงลักษณะของพุทธธรรมไว้ ซึ่งสรุปได้ 2 ประการคือ (ป.อ.ปยุตฺโต, 2542)

1. แสดงหลักความจริงสายกลางที่เรียกว่า “มัชเฌนธรรมเทศนา” ว่าด้วยความจริงตามแนวของเหตุผลบริสุทธิ์ตามกระบวนการของธรรมชาติ นำมาแสดงเพื่อประโยชน์ในทางปฏิบัติในชีวิตจริงเท่านั้น ไม่ส่งเสริมความพยายามที่จะเข้าถึงสัจธรรมด้วยวิธีถกเถียงสร้างทฤษฎีต่าง ๆ ขึ้นแล้วยึดมั่น ปกป้องทฤษฎีนั้น ๆ ด้วยการเก็งความเป็นจริงทางปรัชญา

2. แสดงข้อปฏิบัติทางสายกลางที่เรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” อันเป็นหลักการครองชีวิตของผู้ฝึกอบรมตน ผู้รู้เท่าทันชีวิต ไม่หลงงมงาย มุ่งผลสำเร็จคือ ความสุข สะอาด สว่าง สงบ เป็นอิสระ ที่สามารถมองเห็นได้ในชีวิตนี้ ในทางปฏิบัติความเป็นทางสายกลางนี้เป็นไปโดยสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น สภาพชีวิตของบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ เป็นต้น

พุทธทาสภิกขุ (2497, หน้า ข) ได้ให้ความหมายของ พุทธธรรม ว่า พุทธธรรม คือ สิ่ง ๆ หนึ่งที่จะทำให้คนธรรมดากลายเป็นพุทธะคือ ผู้ตรัสรู้ ผู้เบิกบาน เป็นสิ่งธรรมดาอย่างหนึ่งซึ่งมีอยู่เบื้องหลังของชีวิตรุ่งเรือง สว่างไสวอยู่เสมอ ไม่รู้จักดับ ทรงตัวเองอยู่ได้ตลอดกาลและพร้อมอยู่เสมอที่จะสัมผัสกับใจ ถ้าหากลอกเอาเครื่องหุ้มห่อจิตออกเสียได้เมื่อใดก็จะพบสิ่ง ๆ นั้นซึ่งเป็นสิ่งที่ให้แต่ความสงบ เยือกเย็น ความสะอาดและความแจ่มแจ้งในปัญหาของชีวิตทุกอย่าง สิ่ง ๆ นี้เป็นสัจธรรมอันเดียวที่สูงยิ่งกว่า สัจธรรมทั้งหลาย ตราบใดที่มนุษย์ยังไม่พบกับสัจธรรมนี้ ความปลอดภัยที่แท้จริงของชีวิตยังมีไม่ได้

ประเวศ วะสี (2541, หน้า 9) ได้ให้ความหมายของ “พุทธธรรม” มีความหมายครอบคลุม เพราะพุทธธรรมสอนเรื่องความทุกข์ทั้งมวลของสาธารณชน พุทธธรรมนั้น เสนอแนวทางการดำเนินชีวิต ที่ถูกต้องว่าเป็นการแก้ตรงสาเหตุและเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาซึ่ง ตรงกับหลักการที่ว่า “กันไว้ดี กว่าแก้” พุทธธรรมจึงเป็นการสาธารณสุขที่แท้จริงและคำว่า“ธรรม” หมายถึง ธรรมชาติ หรือสภาวะของธรรมชาติหรือกฎของธรรมชาติ พุทธธรรมนั้นแม้จะกล่าวกันว่า มีมากถึง 84,000 พระธรรมขันธ์ซึ่งแบ่ง ได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. หลักธรรมที่ว่าด้วยตัวสภาวะหรือความจริงของธรรมชาติ

2. หลักธรรมที่ว่าด้วยการปฏิบัติหรือการเกี่ยวข้องกับธรรมชาติอันได้แก่ มรรคมีองค์ 8

มั่นเกียรติ โกศลนิรัติวงษ์ (2541, หน้า 28-29) ได้ให้ความหมายของ พุทธธรรม หมายถึง บรมสัจจะหรือความจริงอันประเสริฐเกี่ยวกับโลกและชีวิตที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบและนำมาสั่งสอน เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขของมวลมนุษย์ชาติและกล่าวว่า พุทธธรรมเป็นอกาลิโก คือ ไม่ขึ้นต่อกาลเวลา ทันสมัยเสมอ เป็นประโยชน์ต่อทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชั้น ไม่ว่าผู้ครองเรือน หรือผู้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่ยังเกี่ยวข้องกับโลกติดอยู่ในวัตถุซึ่งเรียกว่า ระดับโลกียะและยังเหมาะสม อย่างยิ่งแก่ผู้มุ่งสู่ความหลุดพ้นที่เรียกว่าระดับโลกุตระโดยสละเรือนออกบวช พุทธธรรมจึงมีคุณค่า สำหรับมนุษย์ชาติโดยถ้วนหน้าตามระดับสติปัญญา ตามอัตภาพของบุคคล ทำให้เกิดความสุข ความเจริญ และความงอกงามในชีวิต

ความหมายของพุทธธรรมในแง่ความคิดของนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาจากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน จากหัวข้อพุทธธรรม: คู่มือมนุษย์ ศตวรรษที่ 21 ดังนี้

พุทธธรรม เป็นคำอธิบายคำสอนของพระพุทธศาสนาที่สมบูรณ์ที่สุดในโลกและเป็นวิชาการที่สุด ในบรรดางานเขียนทางพระพุทธศาสนาของเมืองไทยในปัจจุบัน

พุทธธรรม เป็นหนังสือเล่มเดียวที่แสดงถึงหลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้อย่างลุ่มลึก เป็นระบบและรอบด้านที่สุดเท่าที่เคยมีในภาษาไทย”

2.1.2 ความสำคัญของหลักพุทธธรรม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต, 2547) กล่าวถึง ลักษณะและความสำคัญของหลักพุทธธรรมโดยสรุปไว้ ดังนี้

1. คำสอนเป็นกลาง ปฏิบัติสายกลางหรือลักษณะที่เป็นสายกลาง ไม่สุดโต่ง ในทางความคิดหรือสุดโต่งในทางปฏิบัติตนเห็นความสำคัญทางด้านจิตใจและทางด้านร่างกายซึ่งสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ จึงวางข้อปฏิบัติที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า ทางสายกลางหรือข้อปฏิบัติที่เป็นสายกลาง (มรรค มีองค์ 8) คือ ความพอดีและทัศนะเกี่ยวกับสัจธรรมก็เป็นกลาง ความจริงที่เป็นกลาง ตามเหตุปัจจัย ไม่ขึ้นกับใคร (เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท)

2. พุทธธรรมมีหลักการเป็นสากลหรือสอนหลักความจริงที่เป็นสากล ความจริง เป็นสิ่งที่มีอยู่ ตามธรรมชาติคือ ธรรมดาของสิ่งทั้งหลายเป็นเช่นนั้นเองเรียกว่าเป็นกฎธรรมชาติ ในทางปฏิบัติสอนให้ คนมีเมตตากรุณาอย่างเป็นสากล ชาวพุทธต้องมีความเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์ ทั่วกันหมด ไม่เลือกพวกเขาพวกใคร

3. พุทธธรรมให้ความสำคัญของสาระ (ธรรม) และรูปแบบ (วินัย) ธรรมวินัย จึงเป็นชื่อหนึ่งของพุทธศาสนา ต้องมีทั้งสองอย่างธรรมเป็นหลักความจริงซึ่งมีอยู่แล้วตามธรรมดา ของมันและเป็นสิ่งที่ ผู้ศึกษาปฏิบัติสามารถเข้าถึงได้ ส่วนวินัยเป็นกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ กติกาหรือข้อบัญญัติที่กำหนดขึ้นเพื่อ ให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติเพื่อความเจริญและความสงบสุข วินัยเปรียบได้กับศีล

4. พุทธธรรมสอนหลักกรรม พระพุทธศาสนายึดการกระทำหรือความประพฤติ เป็นเครื่องจำแนกคน ไม่แบ่งแยกด้วยชาติกำเนิด ผิวพรรณ เน้นการรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ไม่ซัดทอดสิ่งภายนอก มีการสำรวจตนเองเป็นเบื้องต้นก่อน นอกจากนี้สอนหลักกรรมให้รู้จัก พึ่งตนเองไม่ฝากไว้กับโชคชะตา กรรมสอนคู่กับความเพียร ความสำเร็จเกิดขึ้นได้จากความเพียรและการกระทำตามทางของเหตุและผล

5. สอนให้มองความจริงโดยแยกแยะจำแนกครบทุกด้านทุกมุม เช่น มีผู้ถามเรื่อง การพูดว่าสิ่งใดควรพูด สิ่งใดไม่ควรพูด พระพุทธองค์ตรัสแยกแยะให้ฟังว่า “วาจาใดไม่จริง ไม่เป็น ประโยชน์ไม่ถูกใจผู้ฟังพระองค์ไม่ตรัสวาจาใดเป็นคำจริงไม่เป็นประโยชน์ไม่ถูกใจผู้ฟัง พระองค์ ไม่ตรัส วาจาใดเป็นคำจริง เป็นประโยชน์ ไม่ถูกใจผู้ฟัง พระองค์เลือกกาลที่จะตรัส วาจาใด ไม่จริง ไม่เป็นประโยชน์ถูกใจผู้ฟัง พระองค์ไม่ตรัส วาจาใดเป็นคำจริง ไม่เป็นประโยชน์ถูกใจผู้ฟัง พระองค์ ไม่ตรัส และวาจาใดเป็นคำจริง เป็นประโยชน์ ถูกใจผู้ฟัง พระองค์เลือกกาลที่จะตรัส” ลักษณะของการสนองตอบหรือปฏิกิริยาต่อ สิ่งทั้งหลายแบบชาวพุทธต้องมองอย่างวิเคราะห์แยกแยะ จำแนก แจกแจงครบทุกด้าน

6. หลักการสำคัญของพุทธศาสนาคือ มุ่งอิสรภาพ ดังพุทธพจน์ว่า “มหาสมุทรแม้ จะกว้างใหญ่เพียงใดก็ตาม แต่น้ำในมหาสมุทรที่มากมายนั้น มีรสเดียวคือรสเค็มฉันใด ธรรมวินัยของ พระองค์ที่สอนไว้มากมาย ทั้งหมดก็มีรสเดียว คือวิมุติรส ได้แก่ ความหลุดพ้นจากทุกข์และปวงกิเลส ฉันนั้น”

7. เป็นศาสนาแห่งปัญญา ดังพุทธพจน์ว่า “ธรรมทั้งหลายทั้งปวงมีปัญญาเป็น ยอดยิ่ง” หลัก ปัญญาสำคัญ เพราะปัญญาเป็นตัวตัดสินในการเข้าถึงจุดหมายของพระพุทธศาสนา โดยให้ความสำคัญแก่ ศรัทธา ศีล สมาธิ ว่าเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้เพื่อเข้าถึงจุดหมาย โดยมีปัญญาเป็นตัวตัดสินสูงสุด นั่นคือ ศรัทธาขาดปัญญาไม่ได้ ศีลเพื่อประคับประคองจนเกิดปัญญา สมาธิต้องนำไปสู่ ปัญญา มิฉะนั้น จะหลงผิด หลงทาง ปัญญาจึงเป็นคุณธรรมสำคัญ เป็นเอกปัญญาในขั้นสูงสุดคือปัญญาในขั้น ที่รู้เท่า ทันสัจธรรม เรียกว่า วิปัสสนาปัญญา

8. สอนหลักอนัตตา พระพุทธศาสนาประกาศหลักสำคัญเกี่ยวกับความจริงของสิ่งทั้งหลายหรือของสภาวธรรมต่าง ๆ คือ หลักอนัตตา เป็นหลักใหม่ที่โลกไม่เคยค้นพบมาก่อน ความยึดติดใน

อัตตาหรือตัวตนเป็นสิ่งฝังลึกแนบแน่นในจิตใจมนุษย์แต่แท้จริงผู้มีปัญญาเห็นว่าสิ่งทั้งหลาย ที่ดำรงอยู่เป็นไปตามธรรมดาของมันไม่มีใครเป็นเจ้าของ ไม่สามารถบังคับให้เป็นไปตามใจปรารถนาได้เลย

9. การมีทัศนคติที่มองสิ่งทั้งหลายตามความสัมพันธ์แห่งเหตุและปัจจัยเชื่อมโยงกัน อิงอาศัยกันเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัยนั่นเอง

10. ยืนยันในศักยภาพสูงสุดของมนุษย์เชื่อว่า มนุษย์ประเสริฐด้วยการฝึกฝน พัฒนา เมื่อพัฒนาแล้วก็เป็นผู้ประเสริฐสุด ดังพุทธพจน์ว่า ผู้ที่ฝึกแล้วเป็นผู้ประเสริฐสุดในหมู่มนุษย์ (ทนฺโต เสฏฐโฐมนุสฺเสสุ) และเมื่อฝึกดีแล้วมนุษย์ก็จะประเสริฐกว่าเทพทั้งหลาย พระพุทธองค์ฝึก พระองค์ดีแล้ว แม้เทพทั้งหลายก็น้อมนมัสการ

11. เป็นศาสนาแห่งการศึกษานำเอาการศึกษาเข้ามาเป็นสาระสำคัญ เป็นเนื้อแท้ของการดำเนินชีวิต หลักปฏิบัติทั้งหมดในพระพุทธศาสนาเรียกว่า มรรค หมายถึง ทางดำเนินชีวิต ดังนั้นวิถีชีวิตของ ชาวพุทธคือ การดำเนินชีวิตตามมรรคมีองค์ 8 เรียกย่อว่า ศีล สมาธิ ปัญญา หรือ ไตรสิกขา ในที่สุดจะบรรลุจุดหมายแห่งชีวิตที่ดีงาม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

12. ให้ความสำคัญทั้งแก่ปัจจัยภายในและภายนอก ปัจจัยภายใน ได้แก่ โยนิโสมนสิการ คือ การคิดใคร่ครวญในธรรมโดยแยบคาย ลึกซึ้งอย่างผู้มีปัญญา คือ รู้จักคิด คิดเป็น ปัจจัยภายนอก ได้แก่กัลยาณมิตรที่ดีมีครูอาจารย์ที่ดีมีพ่อแม่ที่ดีให้ความรู้ที่ถูกต้องเป็นตัวอย่าง ที่ดี มีแหล่งความรู้ มีสื่อมวลชนที่ให้สติปัญญา

13. สอนให้ตื่นตัวด้วยความไม่ประมาทโดยตรัสเป็นปัจฉิมวาจา คือ พระดำรัส สุดท้ายก่อนจะปรินิพพานว่า“สังขารทั้งหลายมี ความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดาเธอทั้งหลายจงยัง ความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด”

14. สอนให้เห็นทุกข์ แต่เป็นสุข นั่นคือ พระพุทธศาสนาสอนให้มองเห็นความ ทุกข์ แต่ให้ปฏิบัติด้วยความสุข (ทุกข์สอนไว้ในหลักไตรสิกขา คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา และ ทุกข์ใน หลักอริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) เมื่อความทุกข์มีอยู่จริง พระพุทธศาสนาก็สอนให้ เผชิญหน้าความทุกข์นั้นไม่เลี่ยงหนีแต่ให้มองดูทุกข์นั้นด้วยความรู้เท่าทัน จึงทำให้มีจิตใจปลอดโปร่ง เป็นอิสระ มีปัญญา ไม่ถูกทุกข์บีบคั้น

15. มุ่งประโยชน์สุขเพื่อมวลชน พระพุทธเจ้าทรงตรัสหลักนี้เสมอ เมื่อเริ่มประกาศพระศาสนาทรงตรัสแก่ภิกษุว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไป เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ชนทั้งหลาย เพื่อความสุขแก่ชนทั้งหลาย เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก” ดังนั้นการดำเนินชีวิตของชาวพุทธ ทั้งหลายจึงควรดำเนินตามพระดำรัสนี้คือการทำประโยชน์แก่ผู้อื่นและแก่สังคมเมื่อทำความเข้าใจ หลักพุทธธรรมที่สำคัญดังกล่าวแล้ว จะทำให้สามารถเข้าใจแนวทางการดำเนินชีวิตตามแบบวิถีพุทธได้ กระจ่างชัดเจนยิ่งขึ้น (กฤตพร บำรุงแจ่ม, 2560, หน้า 37-39)

หลักธรรมเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่เป็นกฎแห่งเหตุและผลตามธรรมชาติ สามารถนำมาปรับใช้ได้ทั้งทางจิตใจและทางปัญญา เพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเป็นสุข โดยมีศีล สมาธิ ปัญญา เป็นแก่นหลักในการดำเนินชีวิต

2.1.3 วิถีชีวิตของคนในสังคมไทยกับพระพุทธศาสนา

ศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญของสังคมไทย โดยสังคมไทยส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทยและได้เปิดโอกาสให้บุคคลนับถือศาสนาต่าง ๆ อย่างอิสระ และยอมให้ศาสนาที่สำคัญ อื่น ๆ อยู่ในประเทศไทยได้ เช่น ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาพราหมณ์ เป็นต้น แต่ศาสนาพุทธเป็นจุดรวมใจของคนไทยส่วนใหญ่ และได้นำเอาหลักธรรมทางพุทธศาสนามาเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและเพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของประเทศอีกด้วย ศาสนาเป็นเรื่องของจิตใจและอารมณ์ สามารถจูงใจและผูกใจผู้คนไว้อย่างเหนี่ยวแน่น มนุษย์จะนำศาสนาที่ตนนับถือติดตัวไปปฏิบัติและเผยแผ่ เมื่อมีการอพยพหรือย้ายถิ่นฐานศาสนาก็ยังติดตัวไป เด็กที่เกิดมาในครอบครัวที่นับถือศาสนาใดก็จะนับถือศาสนานั้น ศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคม โดยเฉพาะหลักธรรมที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินชีวิต ซึ่งทุกศาสนามีความสอดคล้องกัน โดยยึดมั่นในการทำความดี ความสอดคล้องกันของหลักธรรมของแต่ละศาสนาทำให้บุคคลเข้าใจกัน อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข (พระครูปลัดรังสรรค์ คุณสาโร (ตุ้มม่วง), 2560)

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาตั้งแต่โบราณกาล ศาสนาพุทธไม่ใช่เป็นเพียงที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชาติเท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์รวมของประเพณีและวัฒนธรรมไทยอันดีงามที่ส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตเพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จในชีวิตอีกด้วย

2.1.4 หลักพุทธธรรมกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การดำเนินชีวิตตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งมีหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชน ในประเด็นนี้จะกล่าวให้เห็นถึง หลักการดำเนินชีวิตอย่างกว้างขวางทางพระพุทธศาสนา ซึ่งการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธธรรมนั้นจะสรุปได้จากการที่พุทธศาสนิกชนได้นำเอาหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันดังนี้

1. การทำความดี ละเว้นความชั่ว ซึ่งแนวทางการปฏิบัติของแต่ละศาสนาแตกต่างกัน แต่ทุกศาสนาก็สอนให้ทำความดีและละเว้นความชั่วเป็นพื้นฐานได้แก่ ศีล 5 คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่โกหก และการไม่ดื่มสุรา/เสพสิ่งเสพติดมึนเมาซึ่งเป็นสิ่งทำให้ประมาท

2. การพัฒนาตนเองและการพึ่งตนเอง เพื่อให้อยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข เช่น พุทธสุภาษิตที่ว่า “อัตตาหิ อัตตาโน นาโถ” หมายถึง ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

3. ความยุติธรรม ความเสมอภาพและเสรีภาพ คำสอนของศาสนาจะเน้นในเรื่องเหล่านี้ เพราะทุกเรื่องจะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ชาติกำเนิดไม่ได้เป็นเครื่อง

กำหนดความแตกต่างของบุคคล คนที่เกิดมาเท่าเทียมกันทั้งนั้นและสอนให้ทุกคนอยู่ภายใต้ อคติ 4 คือ ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติและภยาคติคือ ลำเอียงพราะเหตุทั้ง 4 ประการ คือ เพราะรัก เพราะโกรธ เพราะหลง และเพราะกลัว เป็นต้น

4. การเสียสละ หรือการสงเคราะห์ เช่น สังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน คือ การแบ่งปันสิ่งของของตน แก่คนที่ควรให้ปิยวาจา คือ การใช้เจรจาวาจาที่อ่อนหวาน อัตถจริยา คือ ประพฤติตนแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ สมานัตตตา คือ ความเป็นคนวางตนเสมอ ไม่ถือตัว

5. ความอตุสาหะและความพยายาม มีความอตุสาหะ มีความความอดทน และมีความพยายามอันจะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จพร้อมทั้งพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ พุทธธรรมมีคติเตือนใจว่าความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น หรือหลักคำสอนอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ ความพอใจรักใครในสิ่งนั้น วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้นและวิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น

6. ความรักความเมตตา เพราะการที่คนเราจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสันตินั้น ความรักความเมตตาเป็นสื่อสำคัญ พุทธศาสนามีพุทธสุภาษิตว่า เมตตาธรรมเป็นเครื่องค้ำจุนโลก

7. ความมีคุณธรรมอดทน อดกลั้น เกือบทุกศาสนามีบทบัญญัติและข้อปฏิบัติในเรื่องนี้เหมือนกัน เช่น ศีลของศาสนาพุทธ บัญญัติ 10 ประการ ของศาสนาคริสต์ การถือศีลอดของศาสนาอิสลาม ทุกข้อปฏิบัติ คือ การให้คนมีคุณธรรม อดทนและอดกลั้น

8. การยกย่องเคารพบิดามารดา ถือเป็นหลักสำคัญ เพราะบุพการีเป็นสิ่งที่ควรยกย่องในพุทธศาสนากล่าวไว้ว่า บิดา มารดาเป็นพระพรหมของลูก

9. การไม่แบ่งชั้นวรรณะ พุทธศาสนาถือว่ากำเนิดชาติตระกูลมิได้ทำให้บุคคลเป็นพราหมณ์ เป็นกษัตริย์ เป็นพ่อค้า ความประพฤติของบุคคลเป็นเครื่องกำหนดบุคคล ทุกคนเท่าเทียมกัน

10. การไม่ข้องแวะด้วยอบายมุข ไม่เสพสุรา ไม่เล่นการพนัน หาเลี้ยงชีพโดยไม่ชอบด้วยศีลธรรมต่าง ๆ เช่น ค้าขายมนุษย์ ค้าขายสิ่งของมึนเมา สิ่งเสพติดและผิดกฎหมาย (รุ่ง สุบิน, 2550, หน้า 6-10)

การดำเนินชีวิตตามแนวพุทธธรรม อาทิเช่น การรักษาศีล 5 (การทำความดี ละเว้นความชั่ว), การเสียสละ, การมีความรักความเมตตา, การมีคุณธรรม มีความอดทน และการไม่แบ่งชั้นวรรณะ เป็นต้น ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเสริมสร้างคุณภาพในการดำเนินชีวิตได้อย่างดีเยี่ยม ไม่ว่าบุคคลใด เพศใด ที่ทำเอาหลักพุทธธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประวันได้อย่างครบถ้วนแล้วนั้น บุคคลนั้นจะถือได้ว่าเป็นผู้ที่ได้มีการพัฒนาแล้ว

2.1.5 แนวคิดการปฏิบัติตนตามหลักพุทธธรรม

พระพุทธศาสนามองเห็นว่า มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ หากธรรมชาติถูกทำลายมนุษย์จะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เมื่อมนุษย์เบียดเบียนธรรมชาติ ก็เท่ากับมนุษย์เบียดเบียนตัวเอง

และเนื่องจากธรรมชาติ คือ ผู้ละทิ้งธรรม ก็คือผู้ละทิ้งธรรมชาติ เมื่อมนุษย์ละทิ้งธรรม คือ ถอยห่างจากธรรมหรือทำลายธรรมชาติ ธรรมชาติย่อมทำลายมนุษย์เช่นกันหลักธรรมต่าง ๆ ตลอดจนหลักธรรมเพื่อเสริมความดีงามของชีวิตและสังคม กล่าวได้ว่า เป็นวิชาความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่แฝงจิตวิทยา หลักการพัฒนาตน ตลอดจนหลักมนุษย์สัมพันธ์ ซึ่งมีคุณค่า ควรแก่การนำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของบุคคลได้เพราะเมื่อบุคคลสามารถควบคุมพฤติกรรมให้เรียบร้อย ทั้ง กาย วาจา และใจ คือ รู้จักการครองตนในทางที่ถูกต้องเหมาะสม รวมถึงการรู้จักปฏิบัติตนต่อบุคคลอื่น ๆ ด้วยดีก็ย่อมจะส่งผลต่อสังคมด้วย เนื่องจากการไม่เบียดเบียนไม่ประพฤติผิดทำนองคลองธรรมต่อกัน ก็จะทำให้สังคมสุขได้ระดับหนึ่ง

ความหมายทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงคำว่า การปฏิบัติตน คือ การประพฤติปฏิบัติตามหลักของคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม การนำหลักพุทธธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้และได้แยกเป็นหมวดหมู่ เพื่อประโยชน์ในการนำมาปฏิบัติและดำเนินให้เข้าชีวิตประจำวันหรือแม้การได้ฟังเทศน์ที่เป็นชาดก เช่น ได้ฟังเทศน์มหาชาติย่อมได้แนวคิดในเรื่องของการบำเพ็ญบารมีและได้มีผู้รู้ได้กล่าวถึงหลักคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม คือ การนำหลักธรรมมาประพฤติปฏิบัติไว้หลายท่านดังนี้

พุทธทาสภิกขุ (2506, หน้า 8) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า ธรรม ไว้ว่า หมายถึง สิ่งทั้งปวง ไม่ยกเว้นสิ่งใดหมด และถือว่าทุกสิ่งเป็นธรรมชาติ ไม่ว่าสิ่งที่เป็นธรรมดาหรือผิดธรรมดา ที่มีเหตุปัจจัยปรุงแต่งหรือไม่มีเหตุปัจจัยปรุงแต่งก็ตาม ที่หมุนเวียนเปลี่ยนแปลง หรือไม่หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงก็ตาม หมายความว่า ทั้งหมดนับตั้งแต่สิ่งไม่มีคำลงไปจนถึงสิ่งที่มีค่า จนกระทั่งความนึกคิด การกระทำ จนกระทั่งผลของการกระทำมีมรรคผลนิพพานเป็นที่สุด เหล่านี้เรียกว่า ธรรมคำเดียวเท่านั้นและเสมอกันหมด

เพ็ญศรี กาญจโนมัย (2529, หน้า 122-125) ได้กล่าวว่า จากการได้ศึกษาและแสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่ว่าพุทธศาสนาประยุกต์ สามารถแก้ไขปัญหาสังคมไทยได้ ด้วยการใช้หลักธรรมทั้งในการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ด้านคุณภาพชีวิต ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ได้

จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์ (2529, หน้า 128) กล่าวว่า ได้ศึกษาถึงการพัฒนาเทคโนโลยีกับแนวคิด ทางพุทธศาสตร์โดยเสนอว่า พระพุทธศาสนาได้เสนอวิธีการหรือคำสั่งสอนเพื่อให้บุคคลดำรงชีวิต อยู่อย่างเหมาะสมในสังคมและเชื่อว่าเทคโนโลยีในพระพุทธศาสนา ก็คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั่นเอง เพราะมีความตื้นและลุ่มลึกอยู่หลายระดับ สุดแท่แต่ผู้ปฏิบัติจะนำไปใช้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของตน

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) (2529, หน้า 590-591) ได้กล่าวถึงจริยธรรมว่าจริยธรรม แปลว่า ธรรม คือ จริยะหรือหลักแห่งจริยะได้แก่ ข้อที่ควรประพฤติปฏิบัติตาม ซึ่งอาจมีการ เปลี่ยนแปลงไป ตามกาล หลักคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรมของคนกลุ่มหนึ่ง อาจไม่เหมือนกันกับหลักคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรมของชนอีกกลุ่มหนึ่ง หลักคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรมนี้

สามารถนำมาประยุกต์เพื่อประโยชน์แก่ชีวิต และสังคมของมนุษย์ เพื่อให้สังคมของมนุษย์เป็นสังคมที่ดี เพื่อเป็นประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่มนุษย์นั่นเอง

สุชีพ ปุญญานุภาพ (2537, หน้า 66) กล่าวเพิ่มเติมว่า พระพุทธศาสนาสอนบุคคลให้รู้จักพึ่งตนเองในการประกอบ คุณงามความดี ในการยกระดับแห่งชีวิตของตนให้สูงขึ้นและด้วยหลักการทำดีได้ดีทำชั่ว ได้ชั่ว ซึ่งเรียกว่ากฎแห่งกรรม ทำให้ชาวต่างประเทศหันมานิยมนับถือมากขึ้น

ยุคศรีอริยะ (2542, หน้า 11) กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตในมุมมองที่สัมพันธ์กับแนวคิดทางพระพุทธศาสนาว่า ธรรมชาติมีความเป็นอนัตตา (ทุกหน่วยชีวิต คือองค์ประกอบเท่านั้น หาใช่ตัวตน ที่แท้จริงไม่) เป็นทุกขัง (เพราะทุกหน่วยชีวิตตกอยู่ภายใต้การถูกกระทำจาก องค์ประกอบรอบตัว) และ เป็นอนิจจัง (เพราะแปรเปลี่ยนสูญสภาพตรงข้ามตลอดเวลา และพลิกผัน หรือวิวัฒน์ไปไม่สิ้นสุด) ในโลกแห่งธรรมชาตินี้ เราพบว่าทุกองค์ประกอบล้วนแต่มีคุณค่าในตัวเองทั้งสิ้น จนกล่าวได้ว่า ไม่มีอะไรมีค่าสูงสุดหรือเป็นความจริงแท้สูงสุด

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการนำเอาหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่าหลักธรรมคำสอนขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าล้วนแต่เป็นธรรมอันประเสริฐ ที่ไม่มีข้อจำกัด ไม่มีขอบเขต ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้กับบุคคลทุกเพษ ทุกวัย สามารถนำมาเป็นแนวทางการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบได้ทั้งทางกาย วาจา และใจ อีกทั้งการนำเอาหลักธรรมมาพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เข้มแข็งมั่นคง พัฒนาจิตใจให้มีความเมตตาอ่อนโยนและพัฒนาปัญญาให้มีสติ ตื่นรู้ รอบคอบ เพื่อเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตสืบต่อไป

2.2 ทฤษฎีการดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิตของมนุษย์อาศัยความเชื่อและทัศนะต่าง ๆ ตามที่ตนมีหรือความเชื่อทัศนคติที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ การดำเนินชีวิตจะมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับตัวของบุคคลหรือครอบครัว เป็นต้น ในสังคมตามหลักพุทธศาสนาก็เช่นกัน ย่อมมีการดำเนินชีวิตในสังคมของตนโดยอาศัยทัศนะความเชื่อที่มีกล่าวไว้ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา หรือเรียกว่าพระไตรปิฎกนั่นเอง ซึ่งจะยึดถือเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติว่าดีงามถูกต้อง

2.2.1 ความหมายของการดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิต (Life Style) หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล โดยที่ลักษณะของพฤติกรรมต่าง ๆ จะเป็นตัวบงบอกถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตแต่ละแบบพฤติกรรมในการเข่าสังคม การบริโภค การหาความบันเทิง การพักผ่อนหน่อนใจเวลาว่าง และการแต่งตัว ล้วนเป็นส่วนประกอบของรูปแบบการดำเนินชีวิต รูปแบบการดำเนินชีวิตจะถูกดำเนินเป็นอุปนิสัย เป็นวิธีประจำที่กระทำสิ่งต่าง ๆ อีกแนวคิดหนึ่ง วิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคม ปัจจุบันนั้น ความหมายหนึ่งก็คือการบริโภค การเสพ หรือใช้ประโยชน์จากสิ่งต่าง ๆ การใช้เวลาเป็น นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการรู้จัก

บริโภค คือรู้จักดำเนินชีวิตนั่นเอง จะทำให้เกิดเป็นชีวิตที่ดีงาม เป็นชีวิตที่พัฒนาเจริญก้าวหน้า ประสบประโยชน์สุข แต่ถ้าดำเนินชีวิตไม่เป็น ก็มีแต่ขาดทุนและประสบต่อความทุกข์และความเสื่อม (สมัคร บุราวาศ, 2552)

การดำเนินชีวิตด้วยการใช้เวลาเป็น คือหลักที่สำคัญจะชี้ให้เห็นเรื่องการดำเนินชีวิตเป็น เพื่อให้เห็นองค์รวม การใช้เวลาเป็นนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่ง หรือเสี้ยวหนึ่งของการดำเนินชีวิตเป็น ถ้าเราจะทำให้ได้ประโยชน์ครบถ้วน จะต้องมองเห็นองค์รวมของการดำเนินชีวิตเป็นนั้น เราต้องต่อสู้กับปญหานานัปการ ทั้งปัญหาการครองชีวิต ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และปัญหาสุขภาพอนามัย ซึ่งแต่ละคนก็มีปญหาที่แตกต่างกันไปคนละหลายปัญหา ชีวิตควรเป็นอยู่อย่างมีความสุข โดยเฉพาะเมื่อคนที่เคยรู้จักคุ้นเคยเคยพบกัน จะแสดงความหวังดีซึ่งกันและกันในเรื่องของความสุข เพราะมนุษย์โดยทั่วไปพากันแสวงหาความสุข ความสุขจึงเป็นเป้าหมายใหญ่ของชีวิต ความสุขมีทั้งสุขแบบโลก และสุขแบบธรรม สุขแบบโลกเป็นความสุขของชาวโลก หรือชาวบานซึ่งได้แก่ คฤหัสถ หรือฆราวาส จะพึงมีส่วนสุข แบบธรรมเป็นความสุขเกิดจากฌานสมบัติและภาวะที่ไม่มีกิเลส หรือปราศจากความทุกขทางใจ (พระมหาพิพัฒพงศ์ ฐิตธมฺโม, 2563) ซึ่งการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธศาสนาจะแบ่งการดำเนินชีวิต ออกได้เป็น 2 ทางได้แก่

1. การดำเนินชีวิตในทางที่ดี หรือเรียกว่า การดำเนินชีวิตในทางกุศลกรรม เป็นการดำเนินชีวิตของผู้ที่ประกอบไปด้วยกรรมหรือการกระทำทางกาย วาจา และใจที่ดี สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นมาโดยอาศัยจิตสำนึกที่ดี ดังกล่าวไว้ในเรื่องของจริยธรรมในพระพุทธศาสนาว่าการดำเนินชีวิต ต้องอาศัยจริยธรรมที่สอดคล้องกับความเป็นธรรมชาติ 3 ระดับคือ ระดับต้น ได้แก่ ศีล 5, ระดับกลาง ได้แก่ กุศลกรรม 10 และระดับสูงได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 ประการ การดำเนินชีวิตที่เป็นกุศลกรรมจึงได้แก่ การสร้างความดีในระดับต่าง ๆ ในทางกาย วาจา ใจที่ดี จะต้องเป็นไปด้วยความสุจริตและชอบธรรม ที่มีกุศล 3 สิ่งเป็นสำคัญ คือ ไม่โลภ ไม่โกรธ และไม่หลง

2. การดำเนินชีวิตในทางที่ไม่ดี หรือเรียกว่า การดำเนินชีวิตในทางอกุศลกรรม เป็นการดำเนินชีวิตที่ตรงกันข้ามกับที่กล่าวไปเบื้องต้นแล้วนั้น กล่าวคือ เป็นการดำเนินชีวิตที่ประกอบไปด้วยการทุจริตทั้งทางกาย วาจา และใจ ที่เกิดจากความโลภ ความอยากได้ ความเห็นแก่ตัว ดิ้นรนเพื่อมีสิทธิเหนือผู้อื่น ใจมีแต่ความโกรธ คิดทำร้ายผู้อื่นให้เจ็บหรือตาย เมื่อมีลักษณะภายในจิต 3 ประการ ก็จะแสดงพฤติกรรมออกมาทางความประพฤติหรือการปฏิบัติตนที่ชั่วช้า ไม่ดีงามต่าง ๆ คือ ความชั่วทางกาย ความชั่วทางวาจา และความชั่วทางใจ เช่น การฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ผู้อื่น มีจิตพยาบาท เป็นต้น (พระครูวาปีวรกิจ, 2560, หน้า 26-27)

การดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันไปตามพื้นฐานของชีวิต ตามพฤติกรรม หรือแม้กระทั่งตามความชอบความพึงพอใจส่วนบุคคล จะเห็นได้ว่าการเลือกดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ กล่าวคือ การใช้ชีวิตอยู่ในสิ่งที่เหมาะที่ควร เช่น การทำความดี การรักษาศีล การเจริญ

ภาวนา หรือการใช้ชีวิตตามทางสายกลาง เป็นต้น ก็จะทำให้ชีวิตสงบสุข มีแต่ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต แต่ถ้าเลือกดำเนินชีวิตในทางตรงกันข้ามกับที่กล่าวไปเบื้องต้น คือ การทำความชั่ว สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น ชีวิตก็จะมีแต่ความเดือดร้อน มีแต่ปัญหา ใช้ชีวิตไม่เป็นสุข หรือถึงขั้นติดคุกก็เป็นได้

2.2.2 ประเภทการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรม

ประเภทการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธศาสนาการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในโลกนี้ แม้ว่าจะมีหลากหลาย ซึ่งเป็นไปตามวัฒนธรรมในประเทศที่ตนได้อยู่อาศัย และพื้นฐานทางความรู้ และความเชื่อทางศาสนาที่ตนเองนับถืออยู่ก็ตาม แต่เมื่อกล่าวถึงชีวิตในการดำเนินไปของทุก ๆ ชีวิตแล้วย่อมมีพื้นฐานในความปรารถนาที่ไม่แตกต่างกัน นั่นคือ ปรารถนาสุข และไม่ต้องการทุกข์ ดังนั้นวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์เราทุก ๆ คนในโลกนี้ จึงมีอยู่ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การดำเนินชีวิตของผู้ครองเรือน การดำเนินชีวิตของผู้ครองเรือน ของคฤหัสถ์ หรือ ของฆราวาสนั้น มีความหมายอย่าเดียวกันคือ ผู้ที่ยังต้องการข้องเกี่ยวอยู่ในโลก ยังต้องการแสวงหาความสุขที่เป็นของชาวโลกคือ ชื่อเสียงเงินทอง ลาภ ยศ และสรรเสริญอยู่ในเมื่อความจริงของโลกก็ยังมีบุคคลเช่นนี้อยู่ เพราะเป็นธรรมดาของโลกมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ส่วนใหญ่เมื่อเกิดมาแล้วสู่โลกนี้ ต่างก็มีความต้องการที่จะมีสิ่งเหล่านี้ คือปรารถนาความสุข ทางวาจา ความรื่นรมย์ยินดีใน รูป รส กลิ่น เสียง โผฏฐัพพะ และธรรมารมณ์ อันเป็นที่พึงปรารถนา เมื่อความจริงของโลกอีกด้านหนึ่งยังเป็นเช่นนี้ พุทธปรัชญาก็มีหลักปฏิบัติที่ควรและเหมาะสมแก่บุคคลประเภทนี้ เพื่อดำเนินชีวิดได้อย่างปกติสุข เพราะว่าความจริงของโลกอีกมุมหนึ่งยังเป็นเช่นนั้นอยู่จริง การปรารถนาในสิ่งที่เรียกว่าความสุขชาวโลก หรือผู้ที่ครองเรือนนั้น ไม่ได้สมหวังแก่ทุกคนเพียงแค่นึกหรือปรารถนาเอา แต่ต้องดิ้นรนแสวงหาจึงจะสามารถมีตามที่ตนเองปรารถนาได้ แม้ดิ้นแล้วก็ยังไม่อาจที่จะสมหวังดังใจได้ในทุกรายไป ดังนั้นมุมกลับของความจริงที่กล่าวถึงนั้นก็คือ ความสมหวัง กับความผิดหวัง หรือ ความสุขกับความทุกข์นั่นเอง ในหนังสือธรรมและชีวิต ของ วสิน อินทสระ ได้แบ่งหลักการดำเนินชีวิตของผู้ครองเรือนตามสภาพของสังคมที่สามารถเห็นได้ชัดเจนเช่นในปัจจุบันออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ในระดับครอบครัว ที่จะต้องดำเนินชีวิตโดยอาศัยหลักฆราวาสธรรมเป็นเครื่องมือดำเนินชีวิตเป็นพื้นฐานของผู้ครองเรือนที่ดี ที่จะเกื้อหนุนธรรมอื่น ๆ ให้เจริญงอกงามติดตามมาได้ เช่น การเป็นบิดา มารดา สามี ภรรยา หรือเป็นบุตรเป็นธิดาที่ดี ก็รู้จักบุญคุณบิดาและมารดาและตอบแทนท่าน รู้จักเป็นคนขยันหมั่นเพียรในการแสวงหาทรัพย์โดยซื่อสัตย์และสุจริตและสร้างฐานะที่ดี เป็นปรึกแผ่นแก่วงศ์สกุล มีศรัทธา มีศีล มีจาคะ มีปัญญา ฯลฯ

1.2 ในระดับสังคม ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ในฐานะต่าง ๆ เช่นเป็นนักปกครองเป็นผู้บริหารงาน เป็นมิตรกัน หรือเป็นเพื่อนร่วมงานกัน การดำเนินชีวิตของผู้ครองเรือนในส่วนนี้ จึงต้องเป็นผู้รู้จักประมาณตนเองในการแสดงออก ประมาณในการใช้วาจา เพื่อให้เหมาะสมแก่บุคคลในฐานะต่าง ๆ และรู้จักการเลือกคบมิตรที่ดี รู้จักหลีกเลี่ยงอบายมุข และหลีกเลี่ยงการคบ

คนพาล คนชั่วทั้งหลาย ซึ่งถือว่าเป็นอันตรายมากสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้ครองเรือน หากเป็นผู้บริหารจะต้องทำตนให้เป็นคนเที่ยงตรงไม่มีอคติลำเอียง ไม่มัวเมาหมกมุ่นบริโภคโภคะไม่คิดอบายมุข เป็นคนที่น่าเชื่อถือ น่าไว้วางใจ เป็นต้น

2. การดำเนินชีวิตของนักบวชในศาสนา เป็นการดำเนินชีวิตอีกประเภทหนึ่งตามหลักพุทธศาสนา คือ นักบวชในพุทธศาสนา ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ และสามเณร ผู้ที่มุ่งหวังความหลุดพ้น มีวิธีการดำเนินชีวิต และประพฤติปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่น ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ซึ่งท่านได้กล่าวเอาไว้ว่าดังนี้การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์มีแบบและวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ คือ การดำเนินชีวิตเพื่อความดีงามในฐานะที่เป็นภิกษุ ในฐานะสมาชิกแห่งสงฆ์และในฐานะเป็นผู้สั่งสอน โดยต้องอาศัยหลักของปริยัติปฏิบัติ ปฏิเวธ เป็นเครื่องดำเนินชีวิตตามธรรมนั้น ๆ จึงจะอำนวยผลให้ได้ 43 จากคำที่กล่าวข้างต้นนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่า การดำเนินชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ หรือชีวิตของนักบวชที่อยู่ในศาสนานั้นมีวิธีการที่เฉพาะที่ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยจะต้องมีหลักการปฏิบัติเพื่อการเข้าถึงธรรมตามอุดมดติทั้ง 3 ข้อ คือหลักการปฏิบัติที่เรียกว่า ปริบัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ในการดำเนินชีวิตเพื่อความดีงามในฐานะเป็นภิกษุมีจุดหมายชีวิตที่สูงกว่าการดำเนินชีวิตของผู้ครองเรือน คือการประพฤติซึ่งพรหมจรรย์ หรือ การประพฤติสิ่งที่ ดีงามอันประเสริฐโดยจุดมุ่งหมายอยู่นอกเหนือจากความสุขในโลก หรือความสุขในทางโลกียะ คือการหลุดพ้นจากทุกข์การเวียนว่ายตายเกิด หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “พระนิพพาน” โดยมีวิธีการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงกระแสที่เรียกว่าทางสายกลางหรือมัชฌิมปฏิปทา

การดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมขึ้นอยู่กับบทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคลแบ่งเป็นฆราวาส และ นักบวชในศาสนา ความหลายหลากทางสังคม ความหลายหลายทางวัฒนธรรม ถือได้ว่าเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิต อีกทั้งหน้าที่ความรับผิดชอบ เมื่ออายุมากขึ้นบทบาทก็เปลี่ยนแปลงไป จากเด็กเปลี่ยนเป็นวัยรุ่น วัยรุ่นเปลี่ยนเป็นวัยทำงาน เป็นวัยผู้ใหญ่ และเป็นวัยผู้สูงอายุ ทำให้การดำเนินชีวิตแตกต่างไปจากเดิม การมีพื้นฐานการดำเนินชีวิตที่ดีจะเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ซึ่งในทางนักบวชของศาสนา การมุ่งหวังซึ่งความหลุดพ้น การประพฤติดีตามหลักธรรมคำสอน ก็จะเกิดขึ้นความดีงานในฐานะผู้สืบทอดทางพระพุทธศาสนา

2.2.3 ลักษณะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรม

ลักษณะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธศาสนาสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก กล่าวไว้ในหนังสือธรรมดุษฎี ถึงการดำเนินชีวิตตามพระพุทธศาสนาว่ามีเพียง 3 ขั้น 3 ระดับคือ

1. ขั้นพื้นฐาน ที่อยู่ใน ระดับของศีล
2. ขั้นกลาง อยู่ในระดับของการฝึกสมาธิ
3. ขั้นสูงอยู่ในระดับของการฝึกปัญญาให้แก่กล้า จนหลุดพ้นอวิชชา ตัณหาและอุปาทาน

ซึ่งใน 3 ระดับ มุ่งหวังเป้าหมายการบรรลุประโยชน์ของการดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ 3 ลักษณะ ได้แก่ (อัตถะ 3) (ขุ.จู.30/673/333)

1. ทิฏฐิธัมมิกัตถะ คือประโยชน์ในปัจจุบันที่เป็นขั้นพื้นฐานของชีวิต อันได้แก่ การมุ่งแสวงหาทรัพย์ภายนอก และทรัพย์ภายใน คือ ทรัพย์สินเงินทอง และทานบารมีธรรมต่าง ๆ

2. สัมปรายิกัตถะ คือ ประโยชน์ในภายหน้า หรือประโยชนขั้นสูงอย่างหนึ่งอัน ได้แก่ ชั้นการแสวงหาความเจริญก้าวหน้าของจิตใจด้วยคุณธรรม มีศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา เป็นต้น

3. ปรมัตถะ คือประโยชน์อย่างยิ่งหรือประโยชน์ขั้นสูงสุดอันได้แก่ จุดมุ่งหมายขั้นสุดท้ายที่ชีวิตควรจะเข้าถึง คือรู้ว่าชาติ ชรา พยาธิ มรณะ เป็นทุกข์และทุกข์นี้เป็นสิ่งที่เวียนว่ายไม่รู้จักที่สิ้นสุด มีกฎของไตรลักษณ์ ขันธ์ 5 ปฏิจจ-สมุปบาท อริยสัจ 4

จากเนื้อหากล่าวนั้น สามารถพิจารณาเห็นคำตอบของลักษณะของการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธศาสนา 3 ลักษณะคือ

1. ลักษณะการดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์ปัจจุบัน (ทิฏฐิธัมมิกัตถะ) หมายถึงประโยชน์ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันซึ่งเป็นขั้นต้น เป็นปกติของมนุษย์ธรรมดาที่มุ่งหมายอยู่ในโลกนี้ ด้วยการแสวงหาทรัพย์ เกียรติยศ คู่ครองที่ดี ด้วยอาศัยความเพียร สติปัญญาแสวงหาในทางที่ชอบธรรมรู้จักการปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านี้ในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุข ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นลักษณะความสุขของคฤหัสถ์ เรียกว่า กามโภคีสุข หรือดิหิสุขได้แก่

1.1 การแสวงหาทรัพย์ภายนอก

1.2 มีความขขันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพทำงาน

1.3 รู้จักการรักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้ให้ปลอดภัย

1.4 คบหาคนดีเป็นมิตร

1.5 เลี้ยงชีวิตด้วยความพอดี รู้จักการใช้จ่ายและประหยัดเก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น

ดำเนินชีวิตตามฐานะแห่งสภาพของความเป็นอยู่ที่เหมาะสม คือ เลี้ยงชีวิตแต่พอดี ไม่ให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือยจนเกินกำลังความสามารถของตนเอง ประหยัดและเก็บออมเป็นด้วยหลักการคือ ใช้ในการเลี้ยงชีพ 1 ส่วน ใช้ดำเนินในกิจการงาน 2 ส่วน และเหลือเก็บไว้ 1 ส่วน นอกจากนั้นยังต้องรู้จักเลือกสิ่งที่เกื้อกูลให้ทรัพย์ตั้งอยู่ได้นาน เช่น การรู้จักหาเพิ่มเติมไม่สร้างหนี้สินประกอบการงานที่ไม่มีโทษและนำทรัพย์ที่หามาได้โดยสุจริตเหล่านั้นไปเลี้ยงบิดา มารดา ภรรยาบุตรและคนในปกครอง มิตรสหายและผู้ร่วมกิจการงานให้เป็นสุขรู้จักทำบุญอุทิศให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับเพื่อบำรุงพระสงฆ์อันเป็นการรักษาศาสนา

2. การแสวงหาทรัพย์ภายใน ได้แก่ การรู้จักแสวงหาบุญกุศลต่าง ๆ การรักษาศีลประพฤติธรรมเพื่อความก้าวหน้าในคุณค่าภายในที่จะยกระดับของจิตใจให้สูงขึ้น เช่น

2.1 มีฆราวาสธรรม 4 ได้แก่ สัจจะ ความจริงใจ ความซื่อสัตย์จริงใจ

2.2 มีศีล 5 คือ เว้นจากฆ่าสัตว์เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากประพฤติผิดในกาม เว้นจากกล่าวดำเท็จ หยาบ คำส่อเสียด คำเพ้อเจ้อ เว้นจากดื่มสุราเมรัยยาเสพติดให้โทษ

2.3 มีอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ มีใจรัก พอใจในสิ่งที่ทำด้วยความเข้มแข็งและอดทนวิริยะ พากเพียร ขยันมั่นประกอบ จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ วิมังสา การใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ

2.4 มีธรรมที่ควรงดเว้น คือ ความเป็นนักเลงผู้หญิง ความเป็นนักเลงสุรา ความเป็นนักเลงการพนัน การคบคนชั่วเป็นมิตร เสพสุราของมึนเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการละเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้านไม่ทำการทำงาน

3. ลักษณะการดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์เบื้องหน้า (สัมปรายิกัตถะ) หมายถึงประโยชน์ในภายหน้าหรือประโยชน์ขั้นสูงอย่างหนึ่งในด้านคุณค่าของชีวิตภายใน เพื่อเป็นหลักประกันของชีวิตในอนาคตและภพหน้า คือ ความเจริญก้าวหน้าของจิตใจด้วยคุณธรรม มีศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา เป็นผู้ดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม มุ่งแสวงหาอริยทรัพย์เพื่อความก้าวหน้าและเรียนรู้ศึกษาในกฎของธรรมชาติที่เป็นจริง เช่น กฎของไตรลักษณ์ กฎของกรรม อริยสัจ 4 เพื่อปลูกฝังให้จิตใจเข้มแข็งมั่นคง ในประโยชน์จากการที่ได้เรียนรู้ความจริงนำไปเสริมสร้างปัญญาให้แจ่มชัดในความจริงของชีวิตยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกฎของความเป็นจริงตามธรรมชาติในเรื่องกรรม ผลของกรรมและกฎของกรรมคำว่า "กรรม" นี้หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา หรือความตั้งใจกรรมหรือการกระทำนี้ มีความหมายเป็นกลาง ๆ ซึ่งไม่ถือว่าเป็นดีหรือชั่วแต่อาศัยเอาเจตนาดังที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็นเครื่องชี้ว่าเป็นกรรมที่ดีหรือเป็นกรรมชั่วเพราะฉะนั้นเจตนาจึงมีความสำคัญในการพิจารณาลักษณะของการกระทำโดยหากมีกุศลเจตนา การกระทำย่อมเป็นกุศลกรรมคือกรรมดี และหากมีอกุศลเจตนา การกระทำย่อมเป็นอกุศลกรรม คือ กรรมชั่ว และหากเป็นอัพยากตเจตนา การกระทำย่อมเป็นอัพยากตกรรมคือ กรรมกลาง ๆ กรรมเหล่านี้เป็นเครื่องบอกทิศทางในภายภาคหน้าว่าเมื่อหลังจากที่ตายแล้วจะมีทิศทางในเบื้องหน้าเป็นไปอย่างไร หมายความว่ากรรมนั้นให้ผลในชาตินี้และชาติต่อ ๆ ไป ดังพุทธพจน์ใน วัตถุปมสูตรว่า

“จิตฺเต สงฺกิลิฏฺเฐ ทุคติ ปาฏิกงฺขา จิตฺเต อสงฺกิลิฏฺฐ สุคติ ปาฏิกงฺขา” (ม.มู.12/64/130) คือเมื่อจิตเศร้าหมองแล้วทุคติเป็นอันต้องหวัง เมื่อจิตไม่เศร้าหมองแล้ว สุคติเป็นอันหวังได้และจิตที่เศร้าหมองนั้น ได้แก่ จิตที่เกิดจากกรรม 2 อย่าง ตามที่มีกล่าวในทุกนิบาต อังคุตตรนิกาย คือ กุศลกรรม และอกุศลกรรมในส่วนนี้สามารถที่จะอธิบายได้ว่า กรรมนั้นให้ผลตามชนิดของกรรม คือ ถ้าเป็นกุศล หรือกรรมฝ่ายที่ดี จะทำให้ไปเกิดในที่ดี คือ สุคติภพ และถ้าเป็นอกุศลกรรม หรือกรรมฝ่ายที่ชั่วจะทำให้ไปเกิดในที่ไม่ดีคือ ทุคดิภพ การกระทำกรรมนั้นไม่สามารถกระทำแทนกันได้เพราะกรรมนั้นเป็นของเฉพาะตัว บุคคลใดกระทำกรรมย่อมเป็นผู้รับผลของกรรม ฉะนั้นสัมปรายิกัตถะหรือการดำเนินชีวิตเพื่อมุ่งแสวงหาประโยชน์ในอนาคตตามหลักพุทธศาสนา จึงเริ่มที่การปลูกฝังความเชื่อมั่นภายในอัน

เป็นนามธรรม เน้นในเรื่องเหตุและผลของความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ คือเหตุและผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นจากกาย วาจา และใจในอนาคต ด้วยการยกคุณธรรมภายในให้สูงขึ้นมีศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา การรู้จักเสียสละ เพื่อให้มนุษย์รู้จักและยอมรับกฎกติกาขอธรรมชาติที่มีอยู่ที่เราเรียกว่า “ธรรมะ” เสียก่อนจึงจะสามารถพัฒนาคุณธรรมอื่น ๆ ให้งอกงามเจริญขึ้นมาได้

ลักษณะการดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์สูงสุด (ปรมัตถะ) หมายถึง ประโยชน์สูงสุดหรือประโยชน์ที่เป็นสาระแท้ของชีวิต ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายขั้นสุดท้ายที่ชีวิตควรจะเข้าถึงพระพุทธเจ้าทรงชี้ให้เห็นว่า ชาติ ชรา พยาธิ มรณะ เป็นทุกข์ และทุกข์นี้เป็นสิ่งที่เวียนว่ายไม่รู้จักที่สิ้นสุด ทำให้เกิดเบื่อหน่ายในทุกข์แล้วหาทางหนีจากทุกข์นั้น ระดับนี้พระพุทธเจ้าทรงสอนปรมัตถธรรมอันประกอบด้วยธรรมะต่าง 1 (เช่น กฎของไตรลักษณ์ ขันธ์ 5 ในการดำเนินชีวิตในขั้นสูงสุดนี้เป็นลักษณะการดำเนินชีวิตขั้นสุดท้าย คือการรู้แจ้งในความจริงของธรรมชาติต่าง ๆ เช่น วงจรการเกิดและการตายของชีวิต ที่มีความสัมพันธ์ตามกฎของธรรมชาติที่เรียกว่า "สังสารวัฏ" และสิ่งอื่น ๆ ที่อาศัยการเกิดของธรรมหรือกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการดำเนินชีวิตขั้นปรมัตถะนั้น คือ การดำเนินชีวิตเพื่อการเข้าถึงธรรมชาติ คือ นิพพาน

การรักษาศีล การฝึกสมาธิ และการฝึกพัฒนาปัญญา เป็นการดำเนินชีวิตตามสถานะของสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตเพื่อปัจจุบัน เพื่ออนาคต หรือเพื่อประโยชน์เบื้องหน้า การดำรงตนให้อยู่ในศีลธรรมอันดีงาม จะเป็นหลักประกันเพื่อนำไปสู่อนาคตและภพหน้าที่ดี

2.2.4 การดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยในปัจจุบัน

การดำเนินชีวิตของคนเรานั้นในความหมายหนึ่งก็คือ การบริโภค การเสพ หรือใช้ประโยชน์จากสิ่งต่าง ๆ การใช้เวลาเป็นนั้น เป็นส่วนหนึ่งของการรู้จักบริโภคซึ่งเป็นความหมายอย่างหนึ่งของการดำเนินชีวิตเป็นคนเราที่จะเป็นอยู่อย่างดีนั้นจะต้องดำเนินชีวิตเป็น คือ รู้จักดำเนินชีวิตนั่นเอง ถ้าใครรู้จักดำเนินชีวิต ชีวิตนั้นก็เป็นชีวิตที่ดีงามเป็นชีวิตที่พัฒนาเจริญก้าวหน้า ประสบประโยชน์สุข แต่ถ้าดำเนินชีวิตไม่เป็นก็มีแต่ขาดทุนและประสบต่อความทุกข์และความเสื่อม ฉะนั้นจะต้องรู้จักดำเนินชีวิต หรือดำเนินชีวิตเป็นในบรรดากิจกรรมทั้งหลายของการดำเนินชีวิตเป็นนั้น อันหนึ่งก็คือการใช้เวลาเป็นการดำเนินชีวิตเป็นนี้ เป็นหลักที่สำคัญ ก็เลยจะขอพูดถึงเรื่องการดำเนินชีวิตเป็นเสียด้วยเพื่อให้เห็นองค์รวม เพราะในยุคนี้เราถนัดเรื่องความคิดเกี่ยวกับองค์รวม การใช้เวลาเป็นนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่ง หรือเสี้ยวหนึ่งของการดำเนินชีวิตเป็น ถ้าเราจะทำให้ได้ประโยชน์ครบถ้วนจะต้องมองเห็นองค์รวมของการดำเนินชีวิตเป็นนั้น เพราะจะต้องต่อสู้กับปัญหาน้อยใหญ่นานัปการทั้งปัญหาการครองชีวิต ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และปัญหาสุขภาพอนามัย ซึ่งแต่ละคนก็มีปัญหาที่แตกต่างกันไปคนละหลายปัญหา ชีวิตควรเป็นอยู่อย่างมีความสุข เมื่อคนที่เคยรู้จักคุ้นเคยเคยพบกัน คำถามประโยคที่สองหลังจากกล่าวคำว่า สวัสดีเป็นการทักทายคือ สบายดีไหม “คำว่า

สบายดี” ในความหมายก็คือ มีความสุขเพราะมนุษย์โดยทั่วไปพากันแสวงหาความสุข ความสุขจึงเป็นเป้าหมายใหญ่ของชีวิต ความสุขมีทั้งสุขแบบโลกและสุขแบบธรรม สุขแบบโลกเป็นความสุขของชาวโลก หรือชาวบ้านซึ่งได้แก่พวกคฤหัสถ์ หรือฆราวาสจะพึงมีส่วนสุขแบบธรรมเป็นความสุขเกิดจากฌานสมบัติ และภาวะที่ไม่มีกิเลส หรือปราศจากความทุกข์ทางใจ

การดำเนินชีวิต เป็นเรื่องส่วนบุคคล เป็นความสะดวกของบุคคลที่จะเลือกปฏิบัติ ถ้าเลือกปฏิบัติดี บริหารการใช้ชีวิตเป็น ก็จะมีชีวิตที่ดี มีชีวิตที่พัฒนา เจริญก้าวหน้า ประสบความสำเร็จในชีวิต แต่ถ้าเลือกปฏิบัติไม่ดี ชีวิตก็จะเจอกับปัญหานานัปการ ซึ่งจะผลเสียต่อสุขภาพ ต่อสังคม ต่อเศรษฐกิจ และต่อประเทศชาติอีกด้วย

2.2.5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle)

Blackwell & Miniard (อ้างถึงในอัญชัน สันติไชยกุล 2547 : 20) กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) คือ โครงสร้างโดยรวมของการใช้ชีวิต การใช้เวลาและการใช้จ่ายเงินของบุคคล รูปแบบการดำเนินชีวิตเป็นตัวสะท้อน กิจกรรม (Activities) ความสนใจ (Interest) และความคิดเห็น (Opinions) ของบุคคลได้เป็นอย่างดี และยังสามารถสะท้อนค่านิยมของบุคคลผ่านมาทางกิจกรรมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวบุคคล นอกจากนี้รูปแบบการดำเนินชีวิตเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลง ได้อย่างรวดเร็วตามสภาพแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นผู้ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต จึงควรที่จะคอยติดตามความเคลื่อนไหวและสถานการณ์ในปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะสามารถเข้าใจและรู้เท่าทันรูปแบบการดำเนินชีวิตที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป

Solomon (อ้างถึงในอัญชัน สันติไชยกุล, 2547 : 20) กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) สามารถอธิบายให้เห็นถึงคู่นิยมหรือรสนิยมในการดำเนินชีวิต ผ่านรูปแบบของการบริโภคสินค้าต่าง ๆ ซึ่งบุคคลมักจะรวมตัวกันเป็นกลุ่มโดยมีสิ่งที่ชอบเหมือน ๆ กัน ใช้เวลาทำกิจกรรมที่คล้ายกัน และซื้อของที่คล้ายกัน ดังนั้น นับเป็นโอกาสที่ดีของนักการตลาดในการกำหนดกลยุทธ์หรือผลิตสินค้าให้ตรงกับลักษณะและความต้องการของกลุ่มคนต่าง ๆ เหล่านี้

Berkman, Lindquist และ Sirgy (อ้างถึงในอัญชัน สันติไชยกุล 2547 : 20-21) ได้อธิบายลักษณะของรูปแบบการดำเนินชีวิตไว้ดังนี้คือ

1. รูปแบบการดำเนินชีวิตได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลได้รับอิทธิพลมาจากหลายปัจจัย โดยกลุ่มทางสังคมที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย นับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อแบบการดำเนินชีวิตของบุคคลเป็นอย่างมาก เช่น กลุ่มเพื่อน ครอบครัว บุคคลสำคัญในชีวิต ดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้ พนักงานบริษัทสองคนที่มีตำแหน่งและเงินเดือนเท่ากัน แต่ทั้งคู่มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่าง คนหนึ่งอาจชอบออกสังคม มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่หรูหรา แต่อีกคนหนึ่งอาจชอบทำกิจกรรมกับครอบครัว เนื่องมาจากสองคนนี้มีพื้นฐานครอบครัวที่แตกต่างกัน มีเพื่อนคนละกลุ่ม จบการศึกษาจากคนละสถาบัน เป็นต้น

2. รูปแบบการดำเนินชีวิตมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล บุคคลจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของตนเอง เมื่อเรารู้รูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ก็มีความเป็นไปได้ที่เราจะสามารถคาดคะเนพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลนั้นได้ เช่น คนที่มีแนวคิดแบบเสรีนิยม รักความอิสระ มักจะชอบเดินทางท่องเที่ยว เป็นต้น

3. รูปแบบการดำเนินชีวิตสามารถบอกจุดศูนย์กลางของความสนใจของบุคคล (Center of Interest) ทำให้เราสามารถคาดคะเนความสนใจอื่น ๆ ที่เกี่ยวพันหรือใกล้เคียงกับความสนใจที่เป็นจุดศูนย์กลาง เช่น คนที่ให้ความสนใจเรื่องครอบครัว ก็มักจะใส่ใจเรื่องหน้าที่การงาน งานอดิเรก และเรื่องเกี่ยวกับศาสนา เป็นต้น

4. รูปแบบการดำเนินชีวิตแปรผันตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น สังคมในปัจจุบันที่แตกต่างไปจากเดิมผู้หญิงออกมาทำงานนอกบ้านหาเลี้ยงครอบครัวได้เหมือนผู้ชาย ดังนั้น รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้หญิงในปัจจุบันย่อมแตกต่างไปจากรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้หญิงเมื่อ 20 ปีที่แล้ว ผู้หญิงในยุคปัจจุบันใช้ชีวิตแบบผู้ชายมากขึ้น ทำกิจกรรมที่ผู้ชายทำมากขึ้น เช่น ออกกำลังกาย ตีกอล์ฟ ใส่สูทผูกเน็คไท เป็นต้น

ณัฐกานต์ บุญนนท์ (2550, หน้า 21-22) กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) หมายถึง ลักษณะของความเป็นอยู่ที่แสดงถึงการใช้เวลาของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร (Activities) การให้ความสนใจกับสภาพแวดล้อมรอบตัว (Interests) ความคิดเห็นที่มีต่อตนเองและสิ่งรอบข้าง (Opinions) ซึ่งตัวแปรเหล่านี้คือ ลักษณะทางจิตวิทยา (Psychological Characteristics) ประกอบด้วย

1. กิจกรรม (Activities) หมายถึง การแสดงออกอย่างเด่นชัด เช่น การซื้อสินค้าหรือการคุยกับเพื่อนบ้านเกี่ยวกับบริการใหม่ ๆ ซึ่งแม้ว่าการแสดงออกเหล่านี้จะสามารถสังเกตเห็นได้แต่ก็เป็นเรื่องยากที่จะวัดถึงเหตุผลของการกระทำโดยตรง

2. ความสนใจ (Interests) เป็นความสนใจในบางวัตถุประสงค์ บางสถานการณ์ หรือบางเรื่อง ซึ่งหมายถึงระดับของความตื่นเต้นที่เกิดขึ้นพร้อมกับความเอาใจใส่เป็นพิเศษหรือความเอาใจใส่แบบต่อเนื่อง

3. ความคิดเห็น (Opinions) เป็น "คำตอบ" ของแต่ละบุคคลในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้น ซึ่งเปรียบเสมือนเป็น "คำถาม" ในลักษณะการตีความ ความคาดหวัง และการประเมินผล เช่น ความคาดหวังในเหตุการณ์และการประเมินผลดีและผลเสียของการเลือกที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เกื้อกูล สุนันทเกษม (2548, หน้า 3-5) กล่าวว่า การดำรงชีวิตของมนุษย์ในแต่ละยุคมิได้เป็นไปอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ มนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มมีกฎหรือเกณฑ์ที่ทุกคนในกลุ่มพึงปฏิบัติ พฤติกรรมของแต่ละคนในกลุ่มจึงเป็นไปในทำนองเดียวกัน ไม่เพียงแต่เท่านั้นเมื่อกลุ่มสังกัดชั้นทางสังคมและวัฒนธรรม พฤติกรรมของบุคคลในวัฒนธรรมเดียวกันก็จะมรูปแบบที่เรียกว่า

“ทำนองเดียวกัน” เช่นกัน บุคคลผู้เป็นสมาชิกของกลุ่มชั้นทางสังคมและวัฒนธรรมที่กล่าวมาแล้วนี้จะพัฒนาแบบแผนของการดำรงชีพหรือใช้ชีวิตตลอดจนถึงแบบแผนของการบริโภคขึ้นมาเพื่อใช้ในสังคมแบบหรือแบบแผนดังกล่าวเราเรียกว่า แบบแผนการใช้ชีวิต (Lifestyle) ตัวอย่างแบบแผนของการใช้ชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน มีดังนี้

1. บทบาททางสังคม (Social Roles) โครงสร้างของความสัมพันธ์ของบทบาทภายในครอบครัวของไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก แต่เดิมสตรีอยู่กับบ้านและทำหน้าที่ตัดสินในเรื่องต่าง ๆ ภายในบ้านของตน สามีมักจะทำหน้าที่ในการตัดสินใจและซื้อของมาให้ ในปัจจุบันสตรีได้รับการศึกษาสูงขึ้น ออกไปทำงานนอกบ้าน จึงทำให้สตรีมีบทบาทสำคัญในการซื้อและมีอำนาจซื้อในอัตราส่วนสูงในตลาด ซึ่งก็เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่สำหรับแบบของการใช้ชีวิตของครอบครัวไทย ในปัจจุบันนี้สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวต่างก็มีบทบาทและอิทธิพลต่อการซื้อสิ่งของให้กับครอบครัวมากทีเดียว เมื่อมีการตัดสินใจเลือกตรายี่ห้อของสินค้าที่มีราคาสูงหรือสินค้าคงทนถาวรก็มักจะมีการร่วมกันตัดสินใจ

2. เวลาสำหรับการพักผ่อน (Leisure Time) ในปัจจุบันเราทำงานน้อยลงเหลือสัปดาห์ละ 5 วัน ดังนั้น “ปรัชญาของการใช้เวลาพักผ่อน” จึงมีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของแบบของการใช้ชีวิต เราจะเห็นได้ว่าทุกวันนี้คนไทยตื่นตัวในเรื่องกิจกรรมและกีฬาเพื่อการพักผ่อนมากขึ้นเช่น ไปเที่ยวชายทะเล สนใจศิลปกรรม สนใจดนตรี สนใจเกี่ยวกับดอกไม้ การแสดง มหรสพ การออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านเป็นต้น การเพิ่มเวลาพักผ่อนจะนำไปสู่แบบของการใช้ชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิมตั้งแต่การดำรงชีพ ในครอบครัวไปจนถึงการแต่งกาย การใช้เครื่องทุ่นแรง เป็นต้น

3. ช่วงเวลาของชีวิต (Pace of Living) ในขณะนี้มีการเร่งช่วงเวลาของชีวิตมากขึ้นบุคคลจะไม่ใคร่เต็มใจที่จะรอเวลาที่จะตอบสนองความต้องการสำหรับสินค้าหรือบริการต่าง ๆ แม้เว่าเขาจะไม่มีเงินพอที่ซื้อก็ตาม แนวโน้มทางสังคมและจิตวิทยาดังกล่าวนี้จะเพิ่มความสำคัญในการให้สินเชื่อในการขยายของนักการตลาด ตลอดจนถึง บริการขายผ่อนส่งของบริษัทต่าง ๆ ในรูปเครื่องจักรและระบบอัตโนมัติ มีเครื่องสำหรับขายสินค้า ตลอดจนเครื่องยนต์กลไกในการบรรจุสินค้า ผลิตสินค้าประทับตราสินค้าไว้ เพื่อให้ทันกับความต้องการของสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ราคาก็อาจจะต่ำลงแต่บริการดีขึ้นนอกจากที่กล่าวมานี้แบบของการใช้ชีวิต ของผู้บริโภคยังเกี่ยวข้องกับต้นทุนในแง่ของเวลาและความพยายามที่ลงไปในการจับจ่ายของการบริโภคและการใช้ของผู้ซื้อด้วย ปัจจุบันการซื้อแต่ละครั้งสะดวกรวดเร็วกว่าแต่ก่อนมาก เนื่องจากมีการเพิ่มความสำคัญของการปฏิบัติกาทางการตลาดมากขึ้น เช่น การใช้ตรายี่ห้อและหีบห่อที่เด่นดึงดูดใจ การโฆษณาและการส่งเสริมการขายที่เร้าใจ ยิ่งในยุคจรวดนี้ด้วยแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผลิตออกขายนั้น นักการตลาดพยายามพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ “ใช้ได้โดยฉับพลัน” (Instant-use) เราจะเห็นได้จากผลิตภัณฑ์นม น้ำส้มกาแฟ โจ๊ก ข้าวต้ม น้ำปลาผง เครื่องแกงสำเร็จรูป เป็นต้น

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ แก่ผู้บริโภคในการอำนวยความสะดวกและความง่ายแก่การบริโภคผลิตภัณฑ์และเพื่อให้เหมาะสมกับ การเปลี่ยนแปลงของแบบของการใช้ชีวิต

4. การเคลื่อนที่ทางสังคม (Social Mobility) การเคลื่อนที่ทางสังคมเป็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของแบบของการใช้ชีวิตของผู้บริโภคซึ่งหมายถึง สิ่งต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนงานรายได้เพิ่มและการแยกจากบุคคลยุคก่อนหน้าตน เป็นต้น การศึกษาที่เพิ่มขึ้นได้ยกระดับรสนิยมและกลายเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มการเคลื่อนที่ทางสังคม นอกจากนั้นการศึกษาได้ทำให้งานเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายภายในชั้นของสังคมง่ายขึ้น และเป็นเหตุให้บุคคลหวังที่จะหารายได้สูงขึ้นในอนาคต ปรากฏว่าปัจจุบันนี้นิสัยของการใช้จ่ายและแบบแผนของครอบครัวได้เปลี่ยนไปโดยขึ้นอยู่กับความปรารถนาและความคาดหมายมากกว่าที่จะขึ้นอยู่กับรายได้ปัจจุบัน เราจะเห็นได้ว่ามีการใช้สินเชื่อมากขึ้นและการเคลื่อนที่ก็เพิ่มมากขึ้น ชนชั้นกลางมีมากขึ้น การเคลื่อนที่ทางภูมิศาสตร์ก็มีมากขึ้นด้วย บุคคลย้ายจากท้องถิ่นเข้าไปอยู่ใน เมืองใหญ่โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครจนแน่นไปหมด

รูปแบบการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล ได้รับอิทธิพลมาจากหลายหลายปัจจัย เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน บุคคลที่สำคัญในชีวิต บทบาททางสังคม และช่วงเวลาการใช้ชีวิต เป็นต้น การดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดเป็นสังคมที่มีความหลากหลายและความหลากหลายของบุคคลก็จะมีพร้อมกับความสามารถ ความถนัดที่แตกต่าง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวช่วยในการขับเคลื่อนของการพัฒนาในด้านของสังคม และเศรษฐกิจของประเทศ ให้มั่นคงและเจริญรุ่งเรือง

2.2.6 หลักพุทธที่สำคัญกับการดำเนินชีวิตในพระไตรปิฎก

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้คัดเลือกหลักธรรมที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนาหรือแก่นคำสอนในพุทธธรรมที่มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก เพื่อเป็นหลักในการเชื่อมโยงกับหลักธรรมอื่น ๆ ที่สำคัญ เพื่อนำไปส่งเสริมและเกื้อกูลต่อการดำเนินชีวิตและสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สมดุลของสุขภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณตามหลักแห่งพุทธธรรม ซึ่งหลักธรรมที่สำคัญในพระพุทธศาสนาในครั้งนี้ได้รวบรวมจากพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรมของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต, 2559) และพระไตรปิฎก (2539)

ซึ่งมีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

1. โอวาทปาฏิโมกข์ ซึ่งประมวลคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เป็นหลักใหญ่ 3 ข้อคือ

1.1 การไม่ทำความชั่วทั้งปวง (สพฺพปาปสฺส อกรณ)

1.2 การทำแต่ความดี (กุสลสฺสูปสมฺปทา)

1.3 การทำใจของตนให้สะอาดบริสุทธิ์ (สจิตฺตปริโยทปน) หลัก 3 ข้อนี้ทรงแสดงในวันเพ็ญ เดือน 3 ที่บัดนี้เรียกว่า วันมาฆบูชา (ที.ม.10/57/57)

2. บุญกิริยาวัตถุ 3 หมายถึง ที่ตั้งแห่งการทำบุญ, เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี, หลักการทำความดี, ทางทำความดี อันได้แก่

2.1 ทานมัยบุญกิริยาวัตถุ การทำบุญด้วยการให้แบ่งปันสิ่งของ

2.2 สีลมัยบุญกิริยาวัตถุ การทำบุญด้วยการรักษาศีลหรือประพฤติดีมีระเบียบวินัย

2.3 ภาวนามัยบุญกิริยาวัตถุ ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือ ฝึกอบรมจิตใจ เจริญปัญญา (ขุ.อิติ.25/270/245)

3. ไตรสิกขา หรือ สิกขา 3 หมายถึง ข้อที่จะต้องศึกษา, ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตใจ ปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดคือ พระนิพพานเรียกง่าย ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา อันประกอบด้วย

3.1 อธิสีลสิกขา (สิกขาคือ ศีลอันยิ่ง, ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง)

3.2 อธิจิตตสิกขา (สิกขาคือ จิตอันยิ่ง, ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิอย่างสูง)

3.3 อธิปัญญาสิกขา (สิกขาคือ ปัญญาอันยิ่ง, ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง) (อง.ติก.20/521/294)

4. ไตรลักษณ์ หมายถึง ลักษณะ 3, อาการที่เป็นเครื่องกำหนดหมาย 3 อย่าง อันให้รู้ถึงความจริงของสภาวธรรมทั้งหลายที่เป็นอย่างนั้น ๆ ตามธรรมดาของมัน อันประกอบไปด้วย

4.1 อนิจจตา ความเป็นของไม่เที่ยง

4.2 ทุกขตา ความเป็นทุกข์

4.3 อนัตตตา ความเป็นของไม่ใช่ตน

ลักษณะเหล่านี้มี 3 อย่างจึงเรียกว่า ไตรลักษณ์ ลักษณะทั้ง 3 นี้มีแก่สิ่งทั้งหลายเป็นสามัญเสมอเหมือนกัน คือ ทุกอย่างที่เป็นสังขตะเป็นสังขารล้วนไม่เที่ยง (อนิจจา) คงทนอยู่มิได้ (ทุกขา) เสมอเหมือนกันทั้งหมดทุกอย่างที่เป็นธรรม ทั้งสังขตะคือสังขารและอสังขตะคือ วิสังขารล้วนมิใช่ตน ไม่เป็นอัตตา (อนัตตา) เสมอกันทั้งสิ้นจึงเรียกว่า สามัญลักษณะ (สำ.สฬา.18/1/1)

5. อริยสัจ 4 หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ, ความจริงของพระอริยะ, ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะได้แก่

1. ทุกข์หมายถึง ความทุกข์, สภาพที่ทนได้ยาก, สภาวะที่บีบคั้น ขัดแย้ง บกพร่อง ขาดแก่นสารและความเที่ยงแท้ ไม่ให้ความพึงพอใจแท้จริง ได้แก่ ชาติ ชรา มรณะ การประจวบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ความปรารถนาไม่สมหวัง โดยย่อว่า อุปาทานขันธ์ 5 เป็นทุกข์

2. ทุกขสมุทัย หมายถึง เหตุเกิดแห่งทุกข์, สาเหตุให้ทุกข์เกิด ได้แก่ ตัณหา 3 คือ กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา

3. ทุกขนิโรธ หมายถึง ความดับทุกข์ได้แก่ ภาวะที่ตัณหาดับสิ้นไป, ภาวะที่เข้าถึงเมื่อกำจัดอวิชชา สำรอกตัณหาสิ้นแล้ว ไม่ถูกย้อม ไม่ติดข้อง หลุดพ้น สงบ ปลอดโปร่ง เป็นอิสระ คือ นิพพาน

4. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา หมายถึง ปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์, ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้แก่ อริยอัฏฐังคิกมรรคหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า “ทางสายกลาง” มรรคมีองค์ 8 นี้สรุปลงในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา (ที.ปา./11/237/236)

อริยสัจ 4 นี้ เรียกอีกอย่างว่า ทุกข์สมุทัย นิโรธและมรรค การแสดงอริยสัจ 4 ประการนี้ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สามุกกังสิกาธรรมเทศนา แปลตามอรรถกถาว่า พระธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทรงหยิบยกขึ้นถือเอาไว้ด้วยพระองค์เองคือ ทรงเห็นด้วย พระสยัมภูญาณ (ตรัสรู้เอง) ไม่สาธารณะแก่ผู้อื่น แต่ตามที่อธิบายกันมา แปลว่า พระธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทรงยกขึ้นแสดงเองโดยไม่ต้องปรารภคำถามหรือการทูลขอร้องของผู้ฟังอย่างการแสดงธรรมในเรื่องอื่น ๆ

6. มรรคมีองค์ 8 หรือ อัฏฐังคิกมรรค เรียกเต็มว่า อริยอัฏฐังคิกมรรคแปลว่า ทางมีองค์แปดประการอันประเสริฐ; องค์ 8 ของมรรคประกอบไปด้วย

6.1 สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบ ได้แก่ความรู้อริยสัจ 4 หรือเห็นไตรลักษณ์หรือรู้อกุศลและอกุศลมูลกับกุศลและกุศลมูลหรือเห็นปฏิจจสมุปบาท

6.2 สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ ได้แก่ เนกขัมมสังกัป (ความดำริในการออกจากกาม) อพยาบาทสังกัปป์ (ความดำริในการออกจากความพยาบาท) อวิหิงสาสังกัปป์ (ความดำริในการไม่เบียดเบียน)

6.3 สัมมาวาจา การเจรจาชอบ ได้แก่ วจีสุจริต 4

6.4 สัมมากัมมันตะ การกระทำชอบ ได้แก่กายสุจริต 3

6.5 สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ เว้นมิจฉาชีพ ประกอบสัมมาชีพ

6.6 สัมมาวายามะ ความพยายามชอบ ได้แก่ ปธานหรือสัมมัปปธาน 4

6.7 สัมมาสติ ความระลึกชอบ ได้แก่สติปัฏฐาน 4

6.8 สัมมาสมาธิ ความตั้งจิตมั่นชอบ ได้แก่ ฌาน 4

องค์ 8 ของมรรค จัดเข้าในธรรมขันธ์ 3 ข้อ 3, 4, 5 เป็นกองศีลขอ 6, 7, 8 เป็นกองสมาธิ ข้อ 1, 2 เป็นกองปัญญาและหมวดธรรมที่อ้างถึงทั้งหมดของมรรคมีองค์ 8 นี้จัดเป็นอริยสัจข้อที่ 4 และได้ชื่อว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า ทางสายกลาง เพราะเป็นข้อปฏิบัติอันพอดีที่จะนำไปสู่จุดหมายแห่งความหลุดพ้น เป็นอิสระ ดับทุกข์ ปลอดปัญหา ไม่ติดข้องในที่สุด ทั้งสองด้าน คือ กามสุขัลลิกานุโยค และอัตตกิลมถานุโยค (ม.มู.12/26/26)

7. อารยวัฒิ 5 ประการหรือเรียกอีกอย่างว่า อริยวัฑฒิ แปลว่า หลักความเจริญของอารยชน ซึ่งประกอบไปด้วย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2553: 213-227)

7.1 ศรัทธา ความซาบซึ้งมั่นใจในคุณพระรัตนตรัย ซึ่งมีแกนอยู่ที่ตถาคตโพธิสัทธา คือ ศรัทธาในปัญญาตรัสรู้ของตถาคต หรือศรัทธาในปัญญาตรัสรู้ที่ท าให้มนุษย์เป็นพุทธะ เท่ากับมั่นใจ

ในความเป็นมนุษย์ที่จะฝึกให้เลิศประเสริฐจนมีปัญญารู้แจ้งเป็นพุทธะได้ ข้อนี้คือ คุณสมบัติที่เป็น จุดตั้งต้นของการศึกษาพัฒนาชีวิต

7.2 ศีล ความประพฤติมาตรฐานขั้นต้น เริ่มด้วยเพียงเว้นการเบียดเบียนกัน โดยมีศีล 5 (เป็นเบื้องต้น) แล้วค่อยพัฒนาต่อไปสู่ศีล 8 ฯลฯ

7.3 สุตะ สดับฟังอ่านข่าวสารข้อมูลคำสอนหลักธรรมคำอธิบายที่จะนำมาไตร่ตรองพิจารณาวิเคราะห์วิจัย (ธัมมวิจยะ) ให้เข้าถึงความหมายได้หลักที่จะนำไปปฏิบัติพัฒนาให้ถูกต้องหรือใช้ให้เป็นประโยชน์ได้จริง

7.4 จาคะ ความมีน้ำใจ เผื่อแผ่ เสียสละ ครองเรือนด้วยใจที่ไม่ตระหนี่คับแคบ ใส่ใจรับฟังทุกข์สุขของคน พร้อมที่จะแบ่งปันช่วยเหลือ ข้อนี้จะลดความเห็นแก่ตัว ละกิเลส ขยายกุศลขึ้นเรื่อย ๆ

7.5 ปัญญา ความมีปัญญาหยั่งถึงความเกิดขึ้นจนถึงความดับสลายทลายกิเลสความชั่วร้ายแก้ปัญหาทำทุกข์ให้สิ้นไปได้

อารยวัฒิ 5 ประการนี้ เป็นคุณสมบัติประจำตัวของอุบาสก อุบาสิกา เป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาชีวิต ทำให้ก้าวไปในการเข้าถึง จุดหมายขั้นสัมปรายิกัตถ์ (ประโยชน์ขั้นสูงขึ้นไป) เมื่อมองชุมชนนี้โดยเน้นที่คุณสมบัติซึ่งเป็นแกนขับเคลื่อนจึงอาจเรียกชุมชนนี้ว่า ชุมชนอารยวัฒิ (องฺ.ปญฺจก. 22/63-64)

8. อุบาสกธรรม 5 สำหรับอุบาสก อุบาสิกาที่ดีควรมีคุณสมบัติ 5 ประการ ซึ่งเรียกอีกอย่างว่า อุบาสกแก้วหรืออุบาสกรัตน์ โดยคุณสมบัติ 5 ประการคือ (พระไตรปิฎกภาษาไทย, 2539, องฺ.ปญฺจก. 22/292-293)

8.1 เป็นผู้มีศรัทธาเชื่อในปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เชื่อมั่นในพระรัตนตรัย

8.2 เป็นผู้มีความยินดีในศีลอันดีงามมีศีล 5 เป็นเบื้องต้น

8.3 เป็นผู้เชื่อกรรม เชื่อผลของกรรม มุ่งหวังผลจากการกระทำของตนไม่ถือมงคลตื่นข่าว

8.4 เป็นผู้ไม่แสวงหาเขตนาบุญภายนอกพระศาสนาหรือให้ความสำคัญและเกื้อกูลหมู่สงฆ์

8.5 เป็นผู้ขวนขวายในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา

9. วัฒนมุข 6 ธรรมที่เป็นปากทางแห่งความเจริญ, ธรรมที่เป็นดุจประตูชัย อันจะเปิดออกไปให้ก้าวหน้าสู่ความเจริญงอกงามของชีวิต

9.1 อาโรคยะ ความไม่มีโรค, ความมีสุขภาพดี

9.2 ศีล ความประพฤติดี มีวินัย ไม่ก่อเวรภัยได้ฝึกในมรรยาทอันงาม

9.3 พุทธานุมัต ศึกษาแนวทาง มองดูแบบอย่าง เข้าถึงความคิดของ พุทธชนเหล่าคนผู้เป็นบัณฑิต

9.4 สุตะ ใฝ่เล่าเรียนหาความรู้ฝึกตนให้เชี่ยวชาญและทันต่อเหตุการณ์

9.5 ธรรมานุวัติ ดำเนินชีวิตและกิจการงานโดยทางชอบธรรม

9.6 อลีนตา เพียรพยายามไม่ระย่อ, มีกำลังใจแข็งกล้า ไม่ท้อถอย เฉื่อยชา เพียรก้าวหน้าเรื่อยไป (องฺ.ฉกฺก.22/350/482)

ธรรม 6 ประการชุดนี้ในบาลีเดิมเรียกว่าอัตถทวาร (ประตูแห่งประโยชน์, ประตูสู่จุดหมาย) หรือ อัตถประมุข (ปากทางสู่ประโยชน์, ต้นทางสู่จุดหมาย) และอรรถกถาอธิบายคำ อัตถะ ว่าหมายถึง “วุฒิ” คือ ความเจริญ ซึ่งได้แก วัฒนะ ดังนั้นจึงอาจ เรียกว่า วุฒิมุข หรือที่คนไทยรู้สึกคุ้นมากกว่าว่า วัฒนมุข (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2559 : 152-153)

10. กัลยาณมิตตตา (ความมีกัลยาณมิตร คือ มีผู้แนะนำสั่งสอน ที่ปรึกษา เพื่อนที่คบหาและบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี, ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคล หรือเข้าร่วมหมู่กับท่านผู้ทรงคุณ ทรงปัญญามีความสามารถ ซึ่งจะช่วยแวดล้อมสนับสนุน ชักจูง ชี้ช่องทาง เป็นแบบอย่างตลอดจนเป็น เครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแกกัน ให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดี ในการศึกษาอบรม การครองชีวิต การประกอบกิจการ และธรรมปฏิบัติ, สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดีข้อนี้เป็นองค์ประกอบภายนอก

“ภิกษุทั้งหลาย เมื่อดวงอาทิตย์อุทัยอยู่ ย่อมมีแสงอรุณขึ้นมาก่อนเป็น บุพนิมิตฉันใด ความมีกัลยาณมิตรก็เป็นตัวนำเป็นบุพนิมิตแห่งการเกิดขึ้นของอารยอัษฎางคิกมรรค แก่ภิกษุฉันนั้น”

“ความมีกัลยาณมิตร เท่ากับเป็นพรหมจรรย์ (การครองชีวิตประเสริฐ) ทั้งหมดทีเดียวเพราะว่าผู้มีกัลยาณมิตรพึงหวังสิ่งนี้ได้คือ จักเจริญ จักทำให้มากซึ่ง อารยอัษฎางคิกมรรค”

“อาศัยเราผู้เป็นกัลยาณมิตร เหล่าสัตว์ผู้มีชาติเป็นธรรมดา ก็พ้นจากชาติ ผู้มีชราเป็นธรรมดา ก็พ้นจากชรา ผู้มีมรณะเป็นธรรมดา ก็พ้นจากมรณะ ผู้มีโสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัสและอุปายาสเป็นธรรมดาก็พ้นจากโสกะ ปริเทวะ ทุกข์โทมนัสและอุปายาส”

“เราไม่เล็งเห็นองค์ประกอบภายนอกอื่นแม้สักอย่างเดียวที่มีประโยชน์มาก สำหรับภิกษุผู้เป็นเสขะเหมือนความมีกัลยาณมิตร, ภิกษุผู้มีกัลยาณมิตร ย่อมกำจัดอกุศลได้และย่อมยังกุศลให้เกิดขึ้น” (สำ.ม.19/5/2)

“ความมีกัลยาณมิตร ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ยิ่งใหญ่, เพื่อความดำรงมั่น ไม่เสื่อมสูญ ไม่อันตรธาน แห่งสัทธรรม” ฯลฯ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2559, หน้า 57)

นอกจากนี้ยังรวมถึงหมวดธรรมสำคัญอื่น ๆ ในพระไตรปิฎกที่เกื้อกูลต่อการดำเนินชีวิต (พระไตรปิฎกภาษาไทย, 2539) อาทิเช่น โยนิโสมนสิการ อัปปมาทะ อินทรียสังวร หิริโอตตัปปะ สุจริต 3 อปัณณกปฏิปทา พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 อิทธิบาท 4 วุฑฒิธรรม 4 ปาริสุทธิศีล 4 สติปัฏฐาน 4 คิหิสุข 4 อุบาสกธรรม 7 วณิชชา 5 พละ 5 อายุวัฒนธรรม 5 อินทรีย์ 6 ทิศ 6 อบายมุข 6 สารณียธรรม 6 สัปริสธรรม 7 อริยทรัพย์ 7 โพชฌงค์ 7 สัปปายะ 7 สัปปุริสทาน 8 ศีล 5, 8 และ 10 กุศลกรรมบถ 10 บุญกิริยาวัตถุ 10 ปฏิจจสมุปบาท โพธิปักขิยธรรม 37 มงคล 38 ฯลฯ (กฤตพร บำรุงแจ่ม, 2560, หน้า 39-44)

จากการศึกษาทฤษฎีการดำเนินชีวิต สรุปได้ว่า การดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมล้วนมีความแตกต่างกันไป ตามพื้นฐานของครอบครัว ตามบทบาททางสังคม ตำแหน่ง หน้าที่ความรับผิดชอบ ทำให้เกิดความหลากหลายทางสังคม ซึ่งการนำเอาหลักพุทธธรรมเพื่อมาเป็นตัวช่วยและส่งเสริมเกื้อกูลการดำเนินชีวิต การเสริมสร้างสุขภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณได้เป็นอย่างดี

2.3 หลักศีลธรรม (ศีล 5) กับการดำเนินชีวิต

ศีลเป็นหลักพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เป็นหลักการหักห้ามใจไม่ให้ปฏิบัติในสิ่งที่คิดว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นไม่พอใจ และเป็นหลักการปฏิบัติที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความพอใจ การศึกษาความหมายและประโยชน์ของศีล 5 นั้น จึงเพื่อเป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเองรวมถึงคนในสังคม และยังเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาขั้นพื้นฐานต่างๆ เพื่อเป็นการพัฒนาไปเป็นการแก้ไขระดับสังคมสืบต่อไป

2.3.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศีล 5

ความหมายของคำว่า “ศีล” ในพระพุทธศาสนานั้นมีปรากฏอยู่ในหลักธรรมคำสั่งสอน คือ ในพระไตรปิฎก รวมไปถึงคำอธิบายความที่ปรากฏในคัมภีร์พระอรรถกถา ฎีกา ทั้งนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาก็ได้กล่าวถึงความหมายของศีลไว้หลายแห่งด้วยกันดังนี้

ในมหานามสูตรอังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต พระพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่องศีล โดยเฉพาะศีล 5 โดยทรงมุ่งถึง การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยว่า “มหานามะ เมื่อใดแล อุบาสกเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤติผิดในกามเป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมึนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท เมื่อนั้นอุบาสกชื่อว่าผู้มีศีล ด้วยเหตุเพียงเท่านี้แล”

ในกูฏทันตสูตร ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค พระพุทธเจ้าตรัสศีล โดยทรงเรียกว่า “สิกขาบท” โดยให้เป็นข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับควบคุมกายวาจาว่า การที่บุคคลผู้มีจิตเลื่อมใสสมาทานสิกขาบททั้งหลาย คือ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการฆ่าสัตว์ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ ให้ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการประพฤติผิดในกาม เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการพูดเท็จ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการเสพของมึนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท นี้เป็นยัญซึ่งใช้ทุนทรัพย์และ มีการตระเตรียมน้อยกว่า แต่มีผลานิสงส์มากกว่ายัญสมบัติ 3 ประการมี องค์ประกอบ 16 กว่านิตยทานที่ทำสืบกันมา กว่าวิหารทาน และกว่าสรณคมน์นี้ (พระชาญวิทย์ ธมฺมทีโป (พลชัย), 2560, หน้า 14-15)

ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคพระพุทธโฆสาจารย์ (พระพุทธโฆสเถระ, 2546, หน้า 10-11) ได้อธิบายความหมายของ ศีล ไว้ว่าคำว่า

“ศีล” นี้ แปลว่า ปกติ คือทำกายและวาจาให้เป็นปกติให้เรียบร้อย ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใด แปลว่า เย็น คือ ทำให้เป็นคนเยือกเย็น ทำให้เย็นกาย เย็นใจ ไม่ต้องเดือดร้อนเพราะขาดศีล, แปลว่า เกษม คือ ปลอดภัย ทำให้เบากายเบาใจ อีกอย่างหนึ่ง คำว่าศีลนี้ มีความหมายเป็น สีลนะ กล่าวคือ เป็นมูลราก ส่วนคำว่า “สีลนะ” นี้ ก็คือ กิริยาที่รวมเอาไว้อย่างดี หมายถึง ความที่กรรมในทวาร มีกายกรรม เป็นต้น ไม่กระจัดกระจายโดยความมีระเบียบอันดีอย่างหนึ่งคือ ความเข้าไปรับไว้ หมายถึง ความเป็นที่รองรับโดยความเป็นที่ตั้งอาศัยแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย หรืออีกนัยหนึ่งว่า

ศีล คือ เจตนา หมายถึง เจตนางดเว้นจากบาปธรรมมีปาณาติบาต เป็นต้น

ศีล คือ เจตสิก (ได้แก่กุศลธรรม คือ ความไม่โลภ ความไม่พยาบาท ความเห็นชอบ) ของบุคคล ผู้งดเว้นจากบาปธรรมมีปาณาติบาต เป็นต้น

ศีล คือ การสำรวม หมายถึง ความสำรวมในปาติโมกข์ ความสำรวมอย่างมีสติ สำรวมด้วยความรู้ สำรวมด้วยความอดทน และสำรวมด้วยความเพียรพยายาม

ศีล คือ ความไม่ล่วงละเมิด หมายถึง การไม่ล่วงละเมิดด้วยกาย หรือด้วยวาจาของ ผู้ที่สมาทานศีลแล้ว

พุทธทาสภิกขุ (2539, หน้า 56-57) ได้อธิบายความหมายของศีลไว้ว่า ศีลหมายถึงความเป็นปกติ หรือปกติภาวะตามธรรมดา หมายความว่า ทำทุกอย่างอยู่ตามหน้าที่ที่ควรจะทำ แต่อยู่ในภาวะปกติ คือ ไม่เดือดร้อนไม่กระวนกระวายไม่ระส่ำระสาย ไม่มีความสกปรกความเศร้าหมองใด ๆ เกิดขึ้นโดยเนื้อความ ศีล หมายถึง ระเบียบที่ได้บัญญัติขึ้นไว้สำหรับประพฤติปฏิบัติกัน เพื่อให้เกิดภาวะปกติขึ้นมา ที่กาย ที่วาจา ศีล คือ การปฏิบัติเกี่ยวกับระเบียบการเป็นอยู่ทางภายนอก ศีลพัฒนาที่กายวาจา ให้เป็นกาย วาจา ที่น่าดู เมื่อเรามีศีลเป็นพื้นฐานแล้วเราจึงจะมีจิตที่เป็นสมาธิได้ง่ายถ้ามีศีลดีสมาธิก็มีง่าย

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2552, หน้า 24-25) กล่าวไว้ในหนังสือภูมิธรรมชาวพุทธว่า ศีล 5 ในบาลีชั้นเดิมส่วนมากเรียกว่า สิกขาบท 5 หมายถึง ข้อปฏิบัติในการฝึกตน ข้อฝึก ข้อศึกษาบ้าง เรียกว่า ธรรม 5 เมื่อปฏิบัติได้ตามนี้ ก็ชื่อว่าเป็นผู้มีศีลคือ เป็นเบื้องต้นที่จัดว่าเป็นผู้มีศีล สมัยต่อมา จึงเกิดมีคำว่า เบญจศีล ซึ่งในพระไตรปิฎก เพิ่งพบในคัมภีร์ชั้น อปทาน-พุทธวงศ์ (รวมถึง วินย.; ขุ.ปฏิ. บางแห่ง) ต่อมาในสมัยหลัง มีชื่อเรียกเพิ่มขึ้นว่าเป็น นิจศีล หมายถึง ศีลที่คฤหัสถ์ควรรักษาเป็นประจำบ้าง เรียกว่า มนุษยธรรม หมายถึง ธรรมของมนุษย์ หรือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์บ้าง การรักษาศีล 5 เป็นการเว้นจากการเบียดเบียนกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยดี ปราศจากเวรภัย ไม่เดือดร้อนวุ่นวาย สังคมร่มเย็น แต่เหนือการฝึกไม่เบียดเบียนผู้อื่นโดยรักษาศีล 5 แล้ว ควรฝึกยิ่งขึ้นไปในด้านชีวิตส่วนตัว ให้อยู่ดีมีสุขได้โดยไม่ต้องพึ่งพาขึ้นต่อวัตถุและการเสพบริโภคมากนัก พร้อมทั้งหันไปให้เวลาแก่การเผื่อแผ่บำเพ็ญประโยชน์พัฒนาด้านจิตใจและปัญญามากขึ้น ด้วยการรักษาศีล 8 หรืออุโบสถ

สรุปได้ว่า ศีล 5 หมายถึง ข้อกำหนดหรือข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นตัวช่วยในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาตน รวมถึงพัฒนาสังคมให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบระเบียบ และมีมนุษยธรรมในสังคมเพื่อความสงบสุขเรียบร้อยในการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังเป็นหลักธรรมที่รักษากายวาจา ใจ สามารถฝึกฝนขัดเกลาและควบคุมกายวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม และดำเนินชีวิตอย่างมีสติอยู่เสมอ

2.3.2 ความสำคัญของศีล 5

ศีล 5 เป็นหลักธรรมที่มนุษย์เราประพฤติปฏิบัติกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกัน โดยปกติสุขปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับชีวิตทรัพย์สินอาชญากรรมทางเพศตลอดจนการหลอกลวงใส่ร้ายกันปัญหาเกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษ ซึ่งล้วนแต่ป้องกันได้ด้วยศีล 5 พระพุทธองค์ทรงพิจารณาเห็นว่าโลกนี้จะสงบร่มเย็นได้ ต่อเมื่อมนุษย์เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันทั้งทางกายวาจาและใจ ทรงชี้ให้เห็นว่าสัตว์ทุกจำพวกรักสุขเกลียดความทุกข์ต้องการได้ยินแต่คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวานกันทั้งนั้นเมื่อมนุษย์ต้องการให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติที่อ่อนน้อมแก่เรา จึงควรประพฤติปฏิบัติเช่นนั้นแก่เขาก่อน การประพฤติปฏิบัติเพื่อมิให้ผิดศีลหรือทำให้ศีลขาด ต้องมีการสำรวมกายวาจาโดยมีสติรู้ตัวอยู่ตลอดเวลาสิ่งที่นับว่าเป็นตัวทำลายสติก็คือสิ่งเสพติดและของมึนเมาทุกชนิดนอกจากจะไม่มีประโยชน์แล้วยังนำไปสู่ความประมาทอันเป็นเหตุให้เสียทรัพย์สินหรือเสื่อมเสียเกียรติยศชื่อเสียงบางครั้งอาจทำให้ตนเองและผู้อื่นต้องได้รับอันตรายถึงชีวิต ดังนั้นการประพฤติปฏิบัติตามศีลธรรมจึงเป็นการประพฤติปฏิบัติเพื่อลดช่องว่างระหว่างชนชั้นในสังคมลงได้และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับคนรอบข้างตลอดถึงสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ด้วยศีลขั้นสูงคือสัมมาวาจาสัมมากัมมันตะและสัมมาอาชีวะซึ่งเป็นองค์ของมรรคได้แก่การพูดการกระทำการประกอบอาชีพที่มีเจตนาปราศจากความทุจริตหรือความคิดที่เบียดเบียนฉะนั้นเพื่อควบคุมบุคคลในสังคมให้อยู่ในกฎระเบียบที่สังคมได้กำหนดขึ้น พระพุทธศาสนาจึงมุ่งสอนไปที่ให้มนุษย์ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติและสงบสุขตามหลักของสาราณียธรรมคือไม่ทำตนให้เป็นที่รังเกียจของผู้อื่นทำให้ผู้ประพฤติเป็นที่รักเป็นที่เคารพของผู้อื่นเป็นไปเพื่อความสงเคราะห์ซึ่งกันและกันเป็นไปเพื่อความพร้อมเพรียงกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไม่ให้วิวาทกับใครเพราะความเห็นที่ขัดแย้งกันพอสรุปเป็นข้อได้ดังนี้

ก. เป็นรากฐานแห่งความสงบ คนที่มีศีลนอกจากจะไม่ทำตนเองและสังคมให้เดือดร้อนแล้วนำแต่วามสุขความเจริญมาให้แก่ตนเองและคนอื่น ๆ อีกทั้งคนมีศีลธรรมยังมีส่วนช่วยตนเองและสังคมให้อยู่อย่างสงบสุขด้วยเพราะศีลธรรมนั้นทุกคนสามารถนำมาประพฤติปฏิบัติได้ทำให้ผู้ที่นำมาประพฤติปฏิบัติเป็นที่รักของคนทั้งหลายดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลายถ้าภิกษุจะพึงหวังว่าขอเราพึงเป็นที่รักเป็นที่ชอบใจเป็นที่เคารพและเป็นผู้ควรยกย่องของเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายดังนี้ภิกษุนั้นพึงกระทำให้บริบูรณ์ในศีล” การที่พระพุทธศาสนาเน้นให้คนมีศีลธรรมก็เพราะศีลธรรม

เป็นบ่อเกิดของความดีทั้งหลายเป็นรากฐานของความสงบผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่าศีลธรรมเพียงอย่างเดียวก็สามารถทำให้คนในสังคมหรือชุมชนมีความสงบร่มเย็นได้

ข. เป็นมาตรฐานแห่งการอยู่ร่วมกัน ถ้าทุกคนในสังคมเพียงแต่มีศีลธรรมกันแล้วสังคมหรือชุมชนก็จะสงบอย่างยิ่งจะไม่มีสงครามไม่มีการฆ่าล้างผลาญกันไม่มีการขโมยแย่งชิงโกงกินกันไม่มีการประพฤติผิดทางกามที่ก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายแตกแยกขึ้นในสังคมหรือชุมชนไม่มีการโกหกหลอกลวงใส่ความกันไม่มีการเสพของมึนเมาให้โทษต่าง ๆ อันเป็นบ่อเกิดแห่งความประมาทและความ หายนะต่าง ๆ ทุกคนในสังคมหรือชุมชนก็จะพบกับความสุขร่มเย็นอยู่ด้วยกันด้วยความรักใคร่ปรองดองกันไม่ต้องเดือดร้อนวุ่นวายกันเหมือนในสังคมปัจจุบันศีลธรรมจึงมีความสำคัญมากสำหรับทุกคนทั้งนี้ก็เพื่อความสงบสุขร่มเย็นของตนเองและสังคมโดยส่วนรวมอันเป็นรากฐานแห่งการอยู่ ร่วมกันซึ่งจะก่อให้เกิดสันติภาพที่มั่นคงถาวรขึ้นในโลก

ค. เป็นเครื่องมือสร้างสันติภาพ ถ้ามนุษย์ทุกคนเข้าใจความมุ่งหมายที่แท้ของศีลและประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องเพื่อให้เกิดผลสนองต่อความมุ่งหมายของศีลอย่างแท้จริงแล้วสังคมมนุษย์จะอยู่ในภาวะปกติสุขฉะนั้นศีลว่าโดยเนื้อแท้ก็คือความดีงามของมนุษย์ที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตปัจจุบัน มนุษย์เรารบราฆ่าฟันกันด้วยการแบ่งแยกเผ่าผิวพรรณลัทธิทางศาสนาเป็นต้น (มนตรี เมฆะวิภาต, 2564, หน้า 18-19)

สรุปได้ว่าพระพุทธศาสนาจะสอนให้คนในสังคมมีศีลเพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันด้วยเมตตาที่เกิดจากปัญญาที่เข้าใจกันการให้โอกาสแก่กันและกันซึ่งเป็นทางนำไปสู่ความสงบและมีความสุขในการดำเนินชีวิต

2.3.3 องค์ประกอบของศีล 5

ในทางพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนในเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นมากมาย เพราะเมื่อพัฒนาตนทั้งในด้านร่างกายและจิตใจได้แล้วก็จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนและสังคมต่อไป ซึ่งทำให้สังคมเกิดความสงบและเกิดความสุขที่แท้จริง หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เป็นหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขอีกประการหนึ่งคือ ศีล 5 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (องฺ.ปญฺจก.22/226/226)

ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี : เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเองและใช้ให้คนอื่นฆ่า

ปาณาติบาต เป็นคำในภาษาบาลี แปลตามรูปศัพท์ว่า “การทำสัตว์มีชีวิตให้ตกล่วงไป” แม้แปลออกมาเป็นคำไทยแล้ว จะเข้าใจยากสักหน่อย ในคัมภีร์มังคลัตถทีปนี คำขยายความแปลได้ดังนี้ “วธกเจตนา (เจตนาผู้ฆ่า) ของบุคคลผู้มีความสำคัญในสัตว์มีชีวิตว่าสัตว์มีชีวิต อันยัง ความพยายามเป็นเหตุเข้าไปตัดชีวิตินทรีย์ให้ตั้งขึ้น เป็นไปทางกายทวาร และวจีทวาร ทวารใดทวารหนึ่ง ชื่อว่าปาณาติบาต” พูดง่าย ๆ ก็ว่า ทั้งรู้อยู่ว่าสัตว์มีชีวิตก็ตั้งใจฆ่าสัตว์มีชีวิตนั้นด้วยลงมือทำเอง หรือ

ออกปากหรือจ้างวานผู้อื่นด้วยวาจา ที่กำหนดว่า “สัตว์มีชีวิต” เพราะมุ่งหมายว่า สัตว์ไม่มีชีวิตหรือสัตว์ ที่ตายแล้ว ผู้ใดไปทำการฆ่า ก็ไม่ถือว่าเป็นปาณาติบาต คือไม่เป็นการทำสัตว์มีชีวิตให้ตกล่วงไป “ปาณาติบาต” กำหนดความพยายามที่เรียกว่า ปะโยคะ คือ ความพยายามในการทำปาณาติบาตไว้ 6 อย่างคือ

1. สาหตฺถิกปโยค คือ ความพยายามลงมือทำด้วยตนเอง หมายถึง ความพยายามลงมือฆ่าคนหรือสัตว์มีชีวิตด้วยตนเอง นับเป็นกายทวาร คือ พยายามด้วยตนเอง เช่น ฆ่ายัดกล่อง ฆ่าทิ้งน้ำทิ้งคลอง และฆ่าทิ้งร่องคู ฆ่าล้างโคตร ฆ่าล้างแค้น ยิงฆ่าล่าสัตว์ ฆ่าข่มขืนหรือข่มขืนแล้วฆ่า (ข้อหลังนี้ผิดทั้งปาณาติบาตและกาเมสุมิจฉาจาร)

2. อาณตฺติกปโยค คือ ความพยายาม โดยบังคับใช้คนอื่นทำ หมายถึง ความพยายามด้วยวจีทวาร เช่น พูดจาจ้างวาน สั่งการ ใช้บังคับให้คนอื่นฆ่าคน หรือฆ่าสัตว์มีชีวิต เช่น หัวหน้า หน่วยกล้าตาย สั่งลูกน้องไปทำการ

3. นิสฺสคฺคียปโยค คือ ความพยายามโดยการปล่อยหรือส่งเครื่องประหาร หมายถึง ความพยายามปล่อยหรือส่งอาวุธ หรือเครื่องประหาร ไปทำลายชีวิตของคนและสัตว์ เช่น พุ่งหอกยิง ธนูหน้าไม้ ขว้างมีด ยิงปืน ขว้างระเบิดขวด ระเบิดพลาสติก ระเบิดสังหาร ส่งจรวด ยิงขีปนาวุธปล่อย หรือทิ้งระเบิดปรมาณู ส่งระเบิดทางไปรษณีย์

4. ถาวรปโยค คือ ความพยายามโดยการปล่อยหรือส่งเครื่องประหาร หมายถึงความพยายามทำเครื่องประหารขึ้นทำลายชีวิตคนและสัตว์เป็นการถาวร เช่น ขุดหลุมพรางให้ คนหรือสัตว์ ตกลงไปตาย ปักขวากหนามวางกับระเบิด ทำหรือสร้างอาวุธสำหรับประหารด้วยจงใจฆ่า ให้ตาย เช่น มีด หอก แหลนหลาว ธนูหน้าไม้ ปืน เครื่องระเบิด จรวด และติดตั้งขีปนาวุธ

5. วิชฺชามยโปค คือ ความพยายามในการใช้วิชาอาคมเวทย์มนตร์คาถา หมายถึงความ พยายามทำคนหรือสัตว์มีชีวิตให้ตาย ด้วยวิชาอาคมเวทย์มนตร์คาถา ตามทางไสยศาสตร์

6. อิทฺธิมยปโยค คือความพยายามในการใช้อิทธิฤทธิ์ หมายถึง ความพยายามฆ่าคน หรือสัตว์มีชีวิตให้ตายด้วยอิทธิฤทธิ์

ความมุ่งหมายของศีลข้อที่ 1 ปาณาติบาต ก็เพื่อเป็นเครื่องรักษาอวัยวะและชีวิตของ สรรพสัตว์ มิให้เบียดเบียนกันและกัน เพื่อให้มนุษย์คลายความเหี้ยมโหด มีเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน เห็นชีวิตผู้อื่นมีคุณค่าเท่าเทียมกับชีวิตตน มุ่งคุ้มครองป้องกันชีวิต ขอบเขตของสิกขาบทข้อนี้มีทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งผู้รักษาศีลจะต้องละเว้นคือ

1. การฆ่า คือ การทำให้สัตว์ตายด้วยตนเอง ใช้ผู้อื่นหรือร่วมกันทำ

2. การทำร้ายร่างกาย คือ การทำให้ได้รับบาดเจ็บด้วยตนเอง ใช้ผู้อื่นหรือร่วมกัน เช่นทำให้พิการ ทำให้เสียโฉม ทำให้เจ็บลำบาก เป็นต้น

3. การทรมาน คือ การประพฤติเหี้ยมโหดต่อสัตว์ โดยไม่มีความปรานี ทำให้สัตว์ได้รับ ความลำบาก มี 5 ประเภท คือ

3.1 การใช้ ได้แก่ ใช้สัตว์พาหนะสำหรบข่มขี่ เทียม ลาก เข็น โดยไม่มีความปรานี ปล่อยให้ลำบากซูบผอมให้ทำงานเกินกำลัง ไม่ให้หยุดพักผ่อน ใช้งานตลอดวัน

3.2 กักขัง ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ไว้ในกรง ผูกไว้ในที่คับแคบหรือผูกให้แน่นจนเปลี่ยนอิริยาบถไม่ได้

3.3 นำไป ได้แก่ การผูกมัดสัตว์และนำไป หิ้วหามหรือลากไป โดยเอาศีรษะลงเอาเท้าขึ้น เช่น เป็ด ไก่ สุกร หรือ เอาปลาขังข้อง ปล่อยให้ทับยัดเยียดกัน กระเสือกกระสนดิ้นรนรอจนกว่าจะตาย

3.4 เล่นสนุก ได้แก่ การเอาสัตว์มาเล่นเพื่อความสนุก เช่น เอาประทัดผูกหางสุนัข แล้วเอาไฟจุด เอาก้อนหินขว้างนก หักขาสัตว์ เช่น ตั๊กแตน จิ้งหรีด เป็นต้น

3.5 ผจญสัตว์ ได้แก่ การเอาสัตว์มาชนกัน เช่น ตีไก่ กัดปลา กัดจิ้งหรีด เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปศีลข้อที่ 1 ประสงค์ให้มนุษย์มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์รวมไปถึงสังคมโดยรวม

ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี : เจตนางดเว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองและใช้คนอื่น ให้ลัก ตามรูปศัพท์ภาษาบาลี “อทินนาทาน” แปลว่า “การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้” ในคัมภีร์มังคลัตถทีปนี ขยายความของคำว่า “อทินนาทาน” ไว้ว่า “เถยยเจตนา (เจตนาเครื่องเป็นขโมย) ของบุคคลผู้มีความสำคัญในพัสดุอันผู้อื่นหวงแหน ว่าเป็นพัสดุอันผู้อื่นหวงแหนแล้วอันยังความพยายามเป็นเหตุถือเอาพัสดุที่ผู้อื่นหวงแหนนั้นให้ตั้งขึ้น เป็นไปทางกายทวารและวจีทวาร ชื่อว่าอทินนาทาน” “อทินนาทาน” กำหนดความพยายามที่เรียกว่า ปะโยคะไว้ 6 อย่างเหมือนกับปาณาติบาต จะกล่าวถึงการลักขโมย ที่เรียกว่า อะวะหาระ เฉพาะ 5 ประเภทคือดังนี้

1. เถยยวหาร ได้แก่ การลักขโมยด้วยการตัดช่องย่องเบา ผู้ทำการลักขโมยทำด้วย อาการซ่อนเร้น หรือทำการโกงด้วยการชั่ง ตวง วัด และแปลงปลอม เช่น ปลอมเงิน ปลอมของ ลวง แลกหรือขายของเก๊ ของปลอมว่าเป็นของดี ขโมยความดีของผู้อื่น ขโมยและโกงสิทธิ์ ในสิ่งประดิษฐ์ ศิลปะและหนังสือหรือวรรณกรรม

2. ปสยฺหาวหาร ได้แก่ การข่มขู่เอาข้าวของทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยการขู่เข็ญบังคับจะ ด้วยกำลังกาย เช่น แย่ง ชิง ฉกฉวย จี้ ปล้นสะดม หรือด้วยอุบาย เช่น ข้าราชการผู้มีหน้าที่เบิกจ่าย อำนวยความสะดวก แต่แสร้งหน่วงเหนี่ยวจนกว่าจะได้สิ่งตอบแทนตามเรียกร้องหรือมิได้เรียกร้องก็ตาม

3. ปฏิจฺฉนฺนาวหาร ได้แก่ การลักขโมยด้วยปิดบัง ซ่อนเร้น เช่น เห็นทรัพย์ที่เจ้าของเขาวางไว้ หรือเจ้าของทำตกหรือลืมทิ้งไว้ ผู้จะขโมยแกล้งย้ายที่หรือเอาของอื่นปกปิดบังไว้

หรือ เอาเท้าเหยียบไว้ จนเจ้าของทรัพย์ทอดธุระหรือมิทอดธุระก็ตามแล้วถือเอาเป็นของตน หรือมีเจตนา ปิดบังยักเยื้อง ถ่ายเท นำเอาสมบัติของส่วนรวมมาเป็นของตน หรือปกปิด บิดเบือนความดีของผู้อื่น แล้วแอบอ้างเสนอว่าเป็นของตน

4. ปริกปฺปาวหาร ได้แก่ การลักขโมยด้วยกำหนดสิ่งของและสถานที่ เช่น คิดจะขโมย ห่อผ้า แต่เข้าไปขโมยของอื่นออกมา เช่นกล่องรองเท้าแล้วผู้ขโมยทิ้งไว้ไม่เอาไป หรือลักขโมยด้วย กำหนดสถานที่ว่าจะเข้าไปขโมยของในที่นั้นที่นี้ ถ้ามีคนเห็นก็ทำเป็นเดินชมสถานที่ ถ้าไม่มีใครเห็นก็ขโมยของออกมาหรือกำหนดคาดหมายไว้ แล้วใช้อุบายลวงนำเอาทรัพย์สิ่งของนั้นๆ ไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว เช่น สร้างอุบายขึ้นแล้วนำทรัพย์สมบัติส่วนกลางหรือศาสนสมบัติส่วนรวมไปเป็นสมบัติของตนเองดังนี้เป็นต้น

5. กุสาวหาร ได้แก่ การลักขโมยด้วยการสับเปลี่ยนเช่น เปลี่ยนชื่อ เปลี่ยนตรา เปลี่ยนเลขสลาก เปลี่ยนเครื่องหมาย และเปลี่ยนของ

ลักษณะการกระทำ

การเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ มีขอบเขตลักษณะการกระทำดังนี้

ก. โจรกรรม

ข. อนุโลมโจรกรรม

ค. ฉายาโจรกรรม

ซึ่งทั้ง 3 อย่างนี้สามารถจำแนกให้เห็นความแตกต่างกันดังนี้

ก. โจรกรรม หมายถึง กิริยาที่ถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ด้วยอาการเป็นโจร มี 14 อย่าง คือ

1. ลัก คือ ถือเอาของผู้อื่นเมื่อเจ้าของไม่เห็น เรียกว่า ขโมยหรือตัดช่องย่องเบา

2. ฉก คือ แย่งชิงทรัพย์ต่อหน้าเจ้าของ เรียกว่า ฉกชิง วิ่งราว

3. กรรโชก คือ แย่งชิงเอาทรัพย์ต่อหน้าเจ้าของ เรียกว่า จี้

4. ปล้น คือ การรวมกันหลายคน มีศาตราอาวุธเข้าแย่งทรัพย์

5. ตู่ คือ อ้างพยานเท็จ เพื่อหักล้างกรรมสิทธิ์ผู้อื่น ให้ตนได้มาครอบครอง

6. ฉ้อ คือ โกงเอาทรัพย์ผู้อื่นที่ตนเป็นผู้ดูแลอยู่ เช่น โกงที่ดินที่ตนอาศัยเขาอยู่

7. หลอก คือ ปั้นเรื่องเท็จให้เขาเชื่อเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์

8. ลวง คือ ใช้เล่ห์เอาทรัพย์ด้วยเครื่องมือ เช่น โกงตาชั่ง เป็นต้น

9. ปลอม คือ ทำหรือใช้ของปลอม เช่น ยาปลอม สินค้าปลอม ธนบัตรปลอม

10. ตระบัด คือ การยืมของคนอื่นมาใช้แล้วยึดเอาเสีย เช่น การกู้หนี้แล้วไม่ใช้คืนทั้ง ต้นและดอกเบี้ย เป็นต้น

11. เบียดบัง คือ การกินเศษกินเลย เช่น เป็นคนเลี้ยงสัตว์ให้ผู้อื่นแล้วเอาเงิน ค่าอาหารสัตว์ไปใช้ประโยชน์ต่ออย่างอื่น เป็นต้น

12. สับเปลี่ยน คือ การแอบสลับเอาของแบบเดียวกันของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยที่ ของเขามีคุณค่าสูงกว่า

13. ลักลอบ คือซุ่มซ่อนเอาสิ่งของหลบหนีภาษีหรือลักลอบนำเข้าสิ่งของต้องห้ามเข้ามาในประเทศ

14. ยักยอก คือ การถือเอาของหลวงซึ่งตนมีหน้าที่ดูแลมาเป็นของตนเอง

ข. อนุโลมโจรกรรม เป็นกิริยาที่ไม่อยู่ในข่ายโจรกรรมแต่มีลักษณะคล้ายกับโจรกรรม พอ อนุโลมเข้ากับโจรกรรมได้ มี 2 ประการคือ

1. สมโจร คือ สนับสนุนโจร เช่น ให้ที่พัก ให้อาหารหรือรับซื้อของโจร

2. ปอกลอก คือ การคบกับผู้อื่น เพื่อปอกลอกเอาทรัพย์

ค. ฉายาโจรกรรม เป็นการกระทำที่ไม่เข้าลักษณะอนุโลมโจรกรรม หรือโจรกรรม แต่ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายแล้วประโยชน์ตกแก่ตน เรียกว่า ฉายาโจรกรรม มี 2 อย่าง คือ

1. ผลาญ คือ ทำลายทรัพย์ผู้อื่นให้เสียหาย

2. หยิบฉวย คือ ถือเป็นญาติมิตรหยิบฉวยเอาทรัพย์เกินขอบเขตที่เขาอนุญาต

ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี : เจตนางดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม

ตามรูปศัพท์ภาษาบาลี “กาเมสุ มิจฉาจาร” คือ “ความประพฤติผิดในกามทั้งหลาย” เป็นคำแปลที่ฟังง่ายและเข้าใจดี แต่ในคัมภีร์มังคลัตถทีปนี ขยายความไว้ว่า “เจตนา เป็นเหตุก้าวล่วงฐานะอันบุคคลไม่พึงถึง เป็นไปทางกายทวาร ด้วยประสงค์อสัทธรรม ชื่อว่า กาเมสุมิจฉาจาร” ในพระสูตร สาเลยยกสูตร, เวรัญชกสูตร 44 จำแนกหญิง (สตรี) เกี่ยวกับข้อห้ามตามศีล 5 ข้อที่ 3 ไว้ 11 จำพวก คือ

1. มาตุรักขิตา สตรีที่มารดาดูแลรักษา
2. ปิตุรักขิตา สตรีที่บิดาดูแลรักษา
3. มาตาปิตุรักขิตา สตรีที่มารดาบิดาดูแลรักษา
4. ภาตุรักขิตา สตรีที่พี่ชายน้องชายดูแลรักษา
5. ภคินีรักขิตา สตรีที่พี่สาวน้องสาวดูแลรักษา
6. ญาติรักขิตา สตรีที่ญาติดูแลรักษา
7. โคตตะรักขิตา สตรีที่โคตรดูแลรักษา
8. ธัมมะรักขิตา สตรีที่ประพฤติธรรม (ธรรมรักษา)
9. สัสสามิกา สตรีที่มีสาม
10. สปริทัณฑา สตรีที่มีผู้กำหนดอาญาสินไหมไว้
11. อันตมโส มาลาคุฬะปะริกขิตตาปิ สตรีที่มีผู้จองไว้แม้ด้วยการคล้องพวงมาลัย

แต่ในพระวินัย และมังคลัตถทีปนี จำแนกหญิงไว้ 20 จำพวก คือ หญิงโสด 10 และหญิงมีสามี 10 จำพวก ดังนี้

สตรีโสด 10 จำพวก

1. มาตุรักขิตา	สตรีที่มารดาดูแลรักษา
2. ปิตุรักขิตา	สตรีที่บิดาดูแลรักษา
3. มาตาปิตุรักขิตา	สตรีที่ทั้งมารดาและบิดาดูแลรักษา
4. ภาตุรักขิตา	สตรีที่พี่ชายน้องชายดูแลรักษา
5. ภะคินีรักขิตา	สตรีที่พี่สาวน้องสาวดูแลรักษา
6. ญาติรักขิตา	สตรีที่ญาติดูแลรักษา
7. โคตตะรักขิตา	สตรีที่ผู้ร่วมโคตรร่วมสกุลดูแลรักษา(ตระกูลรักษา)
8. ธัมมะรักขิตา	สตรีที่ผู้ปฏิบัติธรรมร่วมดูแลรักษา(ธรรมรักษา)
9. สารักขา	สตรีที่มีคู่หมั้น (จำพวกเดียวกับ 6 คือ สัสสามิกาใน พระสูตร)
10. สะปะริทัณฑา	สตรีที่มีผู้กำหนดอาญาสินไหมไว้ (กฎหมายรักษา คุ้มครอง)

เมื่อพิจารณาในสถานการณ์ปัจจุบัน สตรีที่ขาดญาติปกครองดูแลและไม่มีสามี หรือเด็กหญิงที่อยู่กับบิดา มารดา เป็นผู้ดูแลแต่กลับล่วงเกินเธอ หรือ หญิงที่สติไม่ดี เร่ร่อน เป็นหญิงจรจัด ไม่มีใครดูแล หรือหญิงยากจนที่อยู่ตามลำพัง ขาดการคุ้มครองความปลอดภัย หญิงเหล่านี้อาจถูกชายล่วงเกินได้โดยง่าย แม้ตนจะไม่พอใจยินยอม หญิงเหล่านี้มีกฎหมายรักษาคุ้มครอง ใครที่ล่วงเกินย่อมผิดศีล ผิดกฎหมาย

สตรีมีสามี 10 จำพวก คือ

11. ธนักกีตา	สตรีที่ซื้อมาเป็นภรรยาด้วยทรัพย์
12. ฉันทวาสินี	สตรีที่อยู่ร่วมเป็นภรรยาด้วยสมัครใจ
13. โภควาสินี	สตรีที่เป็นภรรยาด้วยได้โภคะทรัพย์
14. ปฏวาสินี	สตรีที่เป็นภรรยาด้วยได้เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม
15. โอทปัตตกินี	สตรีที่เป็นภรรยาด้วยแต่งงานรดน้ำ
16. โอภตจุมภฏา	สตรีที่เป็นภรรยาด้วยฝ่ายชายช่วยยกของหนักลงมาจากแบกหาม
17. ทาสี จ ภริยา จ	สตรีที่เป็นทาสีด้วยเป็นภรรยาด้วย
18. กัมมการี จ ภริยา จ	สตรีที่รับทำการงานด้วยและเป็นภรรยาด้วย
19. ธชาหฏา	สตรีที่เป็นภรรยาโดยถูกจับมาเป็นเชลย
20. มุหุตติกา	สตรีที่เป็นภรรยาชั่วคราว (เช่น เมียเช่า)

ในบรรดาสตรี 20 จำพวกนี้ สตรี 12 จำพวก ตั้งแต่หมายเลข 9-20 เป็นอคมนียะฐาน ของบุรุษอื่นที่มิใช่สามี คือ มิควรที่ชายอื่นผู้มิใช่สามีคบหาสังวาสเป็นเด็ดขาด เพราะสตรี 12 จำพวกนั้นมีชายครอบครองหรือกล่าวหมั้นไว้เป็นภรรยาแล้ว ถ้าสตรี 12 จำพวกนั้นคบหาชายอื่นตนเอง ก็เป็นกาเมสุมิจฉาจาร คือล่วงศีลข้อ 3 เพราะตนมีสามีแล้ว เท่ากับเธอเหล่านั้น ขโมยเอาผัสสะซึ่ง เป็นสมบัติของสามีตนไปบำเรอแก่ชายอื่น จึงเป็นการประพฤติผิดในกาม ล่วงละเมิดศีลข้อ 3

ส่วนสตรีอีก 8 จำพวก คือ ลำดับที่ 1 ถึงลำดับที่ 8 (ในพระวินัย) ถึงจะคบหาสังวาสกับชายอื่น ตนเองหาเป็นกาเมสุมิจฉาจารไม่ เพราะสตรีเหล่านั้นไม่มีสามี ส่วนมารดาบิดา เป็นต้น ที่เป็นผู้ดูแลคุ้มครอง ก็มิใช่เจ้าของผัสสะของสตรีเหล่านั้น หากแต่พวกเธอเป็นเจ้าของผัสสะของเธอเอง จึงไม่เป็นกาเมสุมิจฉาจาร ทั้งมารดาบิดา เป็นต้น ก็มิได้ดูแลคุ้มครองพวกเธอด้วยมุ่งหมาย เสวยผัสสะเสียเอง หากแต่คอยป้องกันความเสื่อมเสียจึงห้ามปรามมิให้คบหาชายอื่น ส่วนบุรุษเมื่อคบหาสังวาส (มีเพศสัมพันธ์) กับสตรีทั้ง 20 จำพวกนั้น ผู้มิได้เป็นภรรยาของตน ถือเป็นความประพฤติผิดในกาเมสุมิจฉาจาร ไม่ว่าสตรีนั้น ๆ จะยินยอมพร้อมใจกับตนหรือไม่ก็ตาม เว้นเสียแต่ถูกบังคับข่มขืน ในอัฏฐสาลินี ได้อธิบายถึงขอบเขตของข้อห้ามตามสิกขาบทนี้ว่า ทั้งหญิงและชายย่อมประพฤติผิดในกามได้ด้วยกันทั้งสองฝ่าย ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทได้ ดังนี้

ก. หญิงที่ต้องห้ามสำหรับชายมี 3 จำพวก คือ

1. หญิงมีสามี โดยที่สุดแม้แต่ภรรยาชั่วคราวเช่าชั่วคืนก็ถือว่ามีเจ้าของ
2. หญิงที่มีผู้พิทักษ์รักษา เช่น บิดามารดาหรือญาติเป็นต้นรักษา
3. หญิงที่มีจารีตห้าม เช่น แม่ ย่า ยาย ทวด ลูก หลาน เหลน นักบวช และหญิง ที่เจ็บไข้ไม่สมประกอบ พระสนมในรัชกาล เป็นต้น

หญิงทั้ง 3 ประเภทนี้ เมื่อชายประพฤติล่วงเกินจะโดยเขายินยอมหรือไม่ยินยอมก็ตาม ศีลย่อมขาด

ข. ชายที่ต้องห้ามสำหรับหญิงมี 2 จำพวก คือ

1. ชายอื่นทุกคนนอกจากสามีของตน สำหรับหญิงมีสามี
2. ชายที่จารีตห้าม เช่น พ่อ ปู่ ตา ทวด ลูก หลาน เหลน นักบวช เป็นต้น

ชาย 2 ประเภทนี้ เป็นวัตถุแห่งกาเมสุมิจฉาจารของหญิง คือผิดศีล เว้นไว้แต่ถูกข่มขืนไม่เต็มใจ ส่วนการเคล้าคลึงหรือพูดเกี้ยวแม้ศีลจะไม่ขาดย่อมทำให้ศีลด่างพร้อยได้

ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี : เจตนางดเว้นจากการพูดปด พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ “มุสาวาท” แปลว่า “การพูดเท็จ” หรือ “การพูดมุสา” ในมังคลัตถทีปนี ขยายความไว้แปลความว่า “เจตนาของเขา อันยังกายประโยคและวจีประโยค ซึ่งเป็นเครื่องกล่าวให้คลาดเคลื่อน ชื่อว่า มุสาวาท” หรือ “เจตนา เรียกว่า มุสาวาท เพราะเป็นเหตุกล่าว คือ ให้บุคคลอื่นรู้ คือ ทำให้คำจริงด้วยความพยายามที่ควรกล่าวตามความจริงเป็นคำเท็จ” อีกนัยหนึ่ง “เจตนา คือความตั้งใจที่

ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหว อย่างนั้น ของผู้ประสงค์ให้บุคคลอื่นรู้เรื่องไม่จริงว่าเป็นความจริงเรียกว่า มุสาวาท เพราะเป็นเหตุกล่าวเท็จ” สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้อธิบาย มุสาวาทา เวรมณี แปลว่า เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการเว้นจากการพูดเท็จ จากการพูดปด พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ ความมุ่งหมายของศีลข้อที่ 4 เพื่อให้คนเรามีความจริงใจต่อกัน เพื่อป้องกันความผิดปกติของคนไม่ให้พูดเท็จ เพราะเป็นการทำลายคุณค่าของตนเอง และเพื่อให้คนเราซื่อสัตย์สุจริตต่อกันอยู่ ร่วมกันด้วย ความเข้าใจอันดีข้อนี้มุ่งคุ้มครองป้องกันเกียรติและสร้างความเชื่อถือให้เกิดขึ้นขอบเขต ข้อห้ามมีทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งผู้รักษาศีลจะต้องเว้นเพื่อความบริสุทธิ์บริบูรณ์ ดังนี้

ก. มุสาวาท มี 7 วิธี เป็นการแสดงเท็จหรือลักษณะมุสาวาท ได้แก่

1. ทนสาบาน คือ การสาบานเพื่อให้คนอื่นหลงว่าตนไม่ได้เป็นเช่นนั้น จะเป็นด้วยวิธีแช่งตัวเองหรือด้วยวิธีนั่งนิ่งเมื่อถูกถาม ก็จัดว่าเป็นทนสาบาน

2. ทำเล่ห์ คือ การแสดงอวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์เกินความจริง เช่น อวดวิเศษเรื่องใบ้ หวย โดยไม่รู้เห็นจริง เป็นต้น

3. มายา คือ การแสดงอาการหลอกคนอื่น เช่น ไม่เจ็บเป็นเจ็บ เจ็บน้อยทำเป็นเจ็บมาก เป็นต้น

4. ทำเลศ คือ พูดเล่นสำนวน พูดคลุมเครือให้ผู้ฟังคิดผิดไปเอง เช่น ขโมยวิ่งผ่านหน้าไปไม่อยากบอกให้ผู้ตามจับทราบว่าตนเห็นจึงย้ายที่อื่นหรือที่นั่งไป เมื่อถูกถามก็พูดเล่น สำนวนว่าอยู่ ที่นี่ไม่เห็นอย่างนี้เรียกว่า ทำเลศ

5. เสริมความ คือ เรื่องเล็กแต่พูดเสริมให้เห็น เป็นเรื่องใหญ่ เช่น เห็นไฟก้นบุหรี่ไหม้ฟางแห้งก็ตะโกนเสียงดังว่า ไฟไหม้ ๆ เพื่อให้คนอื่นตื่นตกใจ เป็นต้น การโฆษณาสรรพคุณสินค้าเกินความจริงก็จัดอยู่ในข้อนี้

6. อำความ คือ เรื่องใหญ่แต่พูดให้เป็นเรื่องเล็ก หรือปิดอำพรางไว้ไม่พูดหมด ไม่รายงานต่อผู้มีหน้าที่รับทราบ

7. ปด คือ การโกหก เช่น รู้แต่บอกไม่รู้ เห็นแต่บอกไม่เห็น เป็นต้น การแสดงมุสา แปลว่า เท็จ หรือไม่จริง การกล่าวคเท็จหรือคำไม่จริง เรียกว่า มุสาวาท หรือโกหก โดยส่วนมากใช้วาจา แต่การแสดงเท็จอาจแสดงได้ 2 ทาง คือ 1. ทางวาจา คือ พูดคำเท็จออกมา 2. ทางกาย คือ แสดงเท็จทางกาย เช่น การเขียนจดหมายโกหก การรายงานเท็จ การทำหลักฐานปลอม การตีพิมพ์ข่าวเท็จ การทำเครื่องหมายให้คนอื่นหลงเชื่อ ตลอดจนกิริยาท่าทางให้คนอื่นเข้าใจผิด เช่น สั่นศีรษะหรือโบกมือปฏิเสธในเรื่องที่ควรรับหรือพยักหน้ารับในเรื่องที่ควรปฏิเสธ เป็นต้น ผู้ถือศีลแสดงมุสาหรือมุสาวาท ถือว่า ศีลขาด

ข. อนุโลมมุสา คือ การไม่แสดงเรื่องเท็จทั้ง 7 อย่าง แต่พูดเรื่องไม่จริงซึ่งไม่มีเจตนากล่าวเท็จ แต่เจตนาให้เขาเจ็บใจหรือแตกร้าวกัน เช่น การพูดประชด พูดคำหยาบคาย พูดเสียดแทงกระทบกระแทก แดกดัน พูดสับปลับด้วยความคะนองวาจา แต่ไม่ตั้งใจให้เขาเข้าใจผิด

ค. ปฏิสสวะ คือ การรับคำของคนอื่นด้วยเจตนาบริสุทธิ์ แต่ภายหลังกลับใจไม่ทำตามที่รับคำนั้น โดยที่ตนพอที่จะทำตามรับคำนั้นได้อยู่มี 3 อย่าง คือ 1. ผิดสัญญา คือ สัญญาว่าจะทำด้วยความสุจริตใจ แต่กลับไม่ทำภายหลัง 2. เสียสัตย์ คือ ให้สัตย์ปฏิญาณไว้แล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตาม 3. คืนคำ คือ รับปากว่าจะไปแต่กลับใจไม่ไปการกระทำตามข้อ 1 ศีลขาด การกระทำตามข้อ 2 และข้อ 3 ศีลด่างพร้อย

ศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี : เจตนางดเว้นจากการดื่มน้ำเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทสุราเมรยมัชชะปมาทัฏฐาน แปลว่า “เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทเพราะน้ำเมากล่าวคือ สุราและเมรัย” คือ แปลคำ “มัชชะ” ว่าน้ำเมา” แปลดังนี้เท่ากับยกเอาคำ “สุราเมรย” เป็นคำขยายความของ “มัชชะ” หมายถึง มัชชะ (คือของเมา) มี 2 ประเภท คือ สุรา และเมรัย และมีอธิบายขยายความซึ่งแปลได้ว่า “เจตนา คือ ความตั้งใจดื่มน้ำเมา กล่าวคือ สุราและเมรัย ดำเนินไปทางกายทวารด้วยความประสงค์ในการดื่ม เรียกว่า สุราเมรยมัชชะปมาทัฏฐานะ” คำว่า “สุรา” และ “วารุณี” สุรา มีตำนานเชิงนิยายเล่าไว้ในชาดกว่า วนจรกะ คือพรานป่า ผู้มีชื่อว่าสุระ เป็นผู้พบเห็นก่อน ณ ต้นไม้ในป่า น้ำเมาชนิดนี้จึงมีชื่อเรียกว่า สุรา ตามชื่อผู้พบ และในชาดกเล่าว่า ภายหลังที่พรานป่าชื่อสุระได้พบและดื่มน้ำเมานี้แล้ว ได้ไปชักชวนดาบสชื่อ วรุณ ร่วมดื่มด้วย แล้วต่อมาได้ ร่วมกันปรุงและ ทำน้ำเมาชนิดนี้ขึ้น เพราะฉะนั้น ปานะชาติคือน้ำเมาชนิดนี้ จึงนำชื่อของพรานป่าและดาบสผู้นั้นมาเรียกว่า “สุรา” และ “วารุณี” ตราบจนทุกวันนี้ คำว่า “เมรัย” เมรัยมีที่มาของรูปศัพท์พลิกแพลง น่าสังเกตเรียนรู้พอสมควร คือ ท่านอธิบายว่า “มท ชเน ตี-ติ เมรย ” แปลว่า “ปานะ (เครื่องดื่ม ที่ทำให้เกิดความเมา เรียกว่า “เมรัย” และอธิบายว่า “มท” ที่แปลว่าความเมานั่นเอง ประกอบ “ณย” ปัจจัยลบ “ณ” เหลือแต่ “ย” คือ “มทย” แล้วแปลง “อ”ที่ “ม” เป็น “เอ” กับแปลง “ท” เป็น “ร” ได้รูปสำเร็จเป็น “เมรย” (มท+ณย = มทย, อ – เอ ท – ร = เมรย) สะกดออกเสียงคำไทย ๆ ว่า “ เมรัย” ซึ่งมีคำแปลตามศัพท์ดังกล่าวแล้วและหมายถึงน้ำเมาที่หมักหรือแช่ ซึ่งยังมิได้กลั่น ที่เรียกกันว่า “อุ” หรือ “กะแช่” เช่น น้ำตาลเมา น้ำขาว หรือ สาโท เบียร์ และเหล้าอุ่น ก็รวมอยู่ในจำพวกเมรัย สุราและเมรัย หมายถึง สุรา 5 อย่าง และเมรัย 5 อย่าง

สุรา 5 อย่าง ได้แก่

1. ปิฏฐสุรา สุราทำด้วยแป้ง
2. ปูวสุรา สุราทำด้วยขนม
3. โอทนสุรา สุราทำด้วยข้าวสุก
4. กิณฺณปกฺขิตฺตา สุราที่เติมด้วยส่าเหล้า
5. สมฺภารส ยุตฺตา สุราที่ประกอบด้วยเครื่องปรุง

เมรัย 5 อย่าง ได้แก่

1. บุปผาสวะ เครื่องดองด้วยดอกไม้
2. ผลาสวะ เครื่องดองด้วยผลไม้
3. มัธวาสวะ เครื่องดองด้วยน้ำผึ้ง
4. คุฬาสวะ เครื่องดองด้วยน้ำอ้อยงบ
5. สมภารสังยุตตะ เครื่องดองที่ประกอบด้วยเครื่องปรุง

ความมุ่งหมายเพื่อให้คนรู้จักรักษาสติของตนเองให้สมบูรณ์ มุ่งคุ้มครองกายไม่ให้วิปริต คุ้มครองจิตไม่ให้วิปลาส ขอบเขตและข้อห้ามของศีลข้อนี้มีทั้งโดยตรงและโดยอ้อมดังนี้โดยตรง คือ น้ำเมา ได้แก่ - สุราหรือเหล้า เป็นน้ำเมาที่กลั่นแล้ว - เมรัย คือ น้ำเมาที่ยังไม่ได้กลั่น ได้แก่ เบียร์ สาโท กระแช่ น้ำตาลเมา โดยอ้อมหมายถึงยาเสพติดให้โทษทุกชนิด เช่น กัญชา ฝิ่น เฮโรอีน สารระเหย ยาบ้ายา ยาอี เป็นต้น กิริยาที่แสดงว่าผิดศีล ไม่เฉพาะแต่การดื่มอย่างเดียวเท่านั้น แต่หมายถึงวิธีการเสพทุกชนิด เช่น การกลืน การดม การดูด การสูบ การฉีด ด้วย (พระชาญวิทย์ ธมฺมทีโป (พลชัย), 2560: 30-42)

สรุปว่า ศีล 5 คือ ข้อปฏิบัติที่งดเว้นจากการทำบาปทั้งหลายทั้งปวง รวมถึงความสำรวม ความอดทน ความอดกลั้น ต่อความโกรธ ความโมโหที่มีต่อผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยและความสงบสุขแก่สังคม อันประกอบด้วย

1) ปาณาติปาตา เวรมณี คือ การเว้นจากการทำลายชีวิต เว้นจากการประทุษร้าย เว้นจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้านชีวิต

2) อทินนาทานา เวรมณี คือ การเว้นจากการลักขโมย คดโกง เว้นจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้านทรัพย์สิน

3) กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี คือ การเว้นจากการประพฤติผิดในกาม เว้นจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้านคู่ครอง

4) มุสาวาทา เวรมณี คือ การเว้นจากการพูดโกหก หรือพูดให้ผู้อื่นเข้าใจผิด เว้นจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้านคำพูด

5) สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี คือ การเว้นจากสิ่งของมึนเมาหรือสารเสพติดที่เป็นเหตุอันก่อให้ขาดสติ และการใช้ชีวิตอย่างประมาท

ถ้าเราเริ่มรักากาย วาจา และใจ ด้วยหลักพุทธธรรมเพียง 5 ข้อ (ศีล 5) ได้อย่างเป็นปกติวิสัยแล้วนั้น ก็จะทำให้ตนเอง สังคม และประเทศชาติ มีความสงบสุข มีความก้าวหน้า และเจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป

2.3.4 คุณค่าของศีล 5

ศีล 5 นับเป็นข้อกำหนดอย่างต่ำอันเป็นหลักการพื้นฐานของชาวพุทธเพื่อควบคุมความ ประพฤติของสมาชิกในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขเพราะเมื่อบุคคลรักษาศีล 5 ย่อมสามารถ ควบคุมกายวาจาให้สงบเรียบร้อยเว้นจากการประพฤติล่วงละเมิดก่อให้เกิดความเรียบร้อยแห่งปัจเจก บุคคลดังนี้ พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงจำแนกแยกแยะคุณค่าของศีลธรรมไว้โดยตรงเพราะทรงประสงค์ เพียงที่จะให้ปัจเจกบุคคลปฏิบัติมุ่งความดีงามทางศาสนาเป็นหลักแต่เมื่อศึกษาให้ละเอียดลงไปก็จะ พบว่าสามารถจำแนกคุณค่าของศีลธรรมออกได้เป็น 3 ระดับ คือ

1. คุณค่าระดับปัจเจกบุคคลซึ่งข้อนี้มีพระพุทธวจนะยืนยันดังนี้ผู้มีอายุทั้งหลายคนมีศีลถึงพร้อมแล้วด้วยศีลในโลกนี้ย่อมประสบกองแห่งโภคะใหญ่ซึ่งมีความไม่ประมาทเป็นเหตุเกียรติศัพท์ที่ดี งามของคนมีศีลถึงพร้อมแล้วด้วยศีลย่อมระบือไป คนมีศีลถึงพร้อมแล้วด้วยศีลเข้าไปหาบริษัทใด คือ ขัตติยบริษัทพราหมณ์บริษัทคฤหบดีบริษัทหรือสมณบริษัทเป็นผู้แกล้วกล้าไม่เก้อเขินเข้าไปหาคนมีศีลถึง พร้อมแล้วด้วยศีลย่อมเป็นผู้ไม่หลงทำกาละคนมีศีลถึงพร้อมแล้วด้วยศีลย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก

2. คุณค่าระดับสังคมการที่มนุษย์ในสังคมยังต้องเดือดร้อนวุ่นวายอยู่มากในสังคมปัจจุบันทั้ง ๆ ที่มนุษย์ได้พยายามที่จะพัฒนาตนเองอย่างเต็มความสามารถแล้วก็ตามเพราะมนุษย์เป็นจำนวนมากขาดการพัฒนาภายในคือจิตใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งศีลธรรมฉะนั้นบุคคลในสังคมตั้งแต่ระดับเบื้องต้นคือระดับปัจเจกบุคคลไปถึงครอบครัวถือว่าเป็นปัญหาต่อสังคมโดยส่วนรวมเป็นอย่างมาก เพราะการขาดคุณธรรมคือศีลที่เป็นพื้นฐานดังกล่าวในการนำเอาศีลมาประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความผาสุกต่อตนเองและบุคคลอื่นในพระพุทธศาสนาได้สอนเรื่องศีลไว้เพื่อจุดประสงค์หลักคือความเป็นคนดีในสังคมเป็นการลดปัญหาได้อย่างดีที่สุดหากประพฤติตามโดยเคร่งครัดเมื่อศึกษาและพัฒนาตนเองแล้วย่อมนำบุคคลผู้ประพฤติปฏิบัติให้ถึงจุดหมายสูงสุด (คือการขจัดกิเลสอันเป็นมูลฐานของ ความไม่ดีหรือที่เรียกว่าอกุศลคือความชั่ว)

3. คุณค่าระดับโลกศีล 5 หรือเบญจศีลในพระพุทธศาสนาหรือจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ”มนุษยธรรม”คือธรรมะสำหรับมนุษย์เพราะทำจิตใจของผู้มีศีลให้สูงขึ้นและทำให้ต่างจากสัตว์เดรัจฉานทั่วไปในทางตรงกันข้ามคนที่ไม่มีศีลย่อมทำความเดือดร้อนให้แก่คนเองและสังคมถ้าคนในโลกนี้มีศีล 5 โดยทั่วกันแล้วโลกก็จะสงบยิ่งขึ้นไม่มีการเบียดเบียนฆ่าล้างผลาญไม่มีสงครามไม่มีการขโมยแย่งชิงโกงกินกันไม่มีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความแตกแยกขึ้นในสังคมไม่มีการโกหกใส่ความกัน ไม่มีการเสพของมึนเมาให้โทษต่างอันเป็นที่ตั้งของความประมาทและความฉิบหายต่างโลกก็จะสงบร่มเย็นคนในสังคมจะมีความสงบสุขมีความรักใคร่สามัคคีปองดองกันเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอนศีลนั้นถ้าใครรักษาย่อมนำความสงบสุขมาให้แก่ผู้นั้นอย่างแน่นอน (ผู้ประพฤติธรรมย่อมนำความสุขมา

ให้) ศีล เป็นเครื่องวัดคุณค่าของความเป็นมนุษย์ทำให้มนุษย์ต่างไปจากสัตว์เดรัจฉานในด้านคุณธรรม ทำให้อยู่ ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข (มนตรี เมฆะวิภาต, 2564, หน้า 29-30)

ศีล 5 ถือว่าเป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานที่ไม่ใช่เพียงประชาชนคนไทยเท่านั้นที่นำไปฝึกปฏิบัติ ยังมีบุคคลทั่วโลกที่นับถือศาสนาพุทธนำไปปฏิบัติ โดยคุณค่าของหลักธรรมศีล 5 นั้นก็แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับระดับบุคคลนั้น ๆ ระดับทางสังคม หรือระดับโลก การฝึกปฏิบัติรักษาศีล 5 จะทำให้เป็นผู้ปฏิบัติมีจิตใจที่สูงขึ้น และทำให้คุณค่าของความเป็นมนุษย์สูงขึ้นด้วย

2.3.5 หลักศีล 5 กับการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์

การพัฒนาพฤติกรรมทางกาย ทางวาจา และทางใจให้ดียิ่งขึ้นไปต้องอาศัยเจตนาเป็นที่ตั้งใจ งดเว้นอย่างมีสติสัมปชัญญะไม่ก้าวล่วงกิเลส อย่างหยาบทางกายทางวาจาด้วยการรักษาศีล เพราะศีล ก็เป็นจุดศูนย์รวมกระบวนการทำงานของ จิตและบุคคลจะมีคุณธรรมได้ก็เริ่มจากจิตใจเป็นสำคัญ จนสามารถรักษาศีลได้อย่างบริสุทธิ์ส่วน หลักศีล 5 กับการพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่ดีก็คือ ความยินดีในการฆ่าสัตว์ ความยินดีในการลักทรัพย์ ความยินดีในการประพฤติผิดในกาม ความยินดีในการพูดเท็จ ความยินดีในการดื่มสุราเมรัย โดยอาศัยการนำหลักศีล5 ไปประพฤติปฏิบัติกับตนเองและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ดีเพื่อใช้ในการดำเนิน ชีวิตให้ถูกต้อง โดยอาศัย “เจตนา” เป็นเครื่องงดเว้นหรือใช้ปัญญาที่ถูกต้อง เป็นตัวตัดพฤติกรรม ที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นมาทางกาย ทางวาจาและทางใจให้เป็นผู้สำรวมระวังมีความสังวรเป็นที่ตั้งเพื่อ พัฒนาพฤติกรรมที่ไม่ดีให้เป็นพฤติกรรมที่ดีงาม โดย ลด ละ เลิก เว้นพฤติกรรมที่ไม่ดีและดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ให้รู้จักใช้ศีลมาพัฒนาชีวิตให้เป็นแก่นสาร เป็นพื้นฐานให้ความโลภ ความโกรธ ความหลง เบาบางลง ได้ส่งผลให้เกิดคุณธรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นในจิตใจเป็นผู้มีเมตตากรุณา มีหิริโอตตัปปะมีความ ซื่อสัตย์สุจริตธรรมจึงส่งผลให้พฤติกรรมของตนเองแสดงออกมาในทางที่ดีต่อสังคมหลักศีล 5 กับการพัฒนาพฤติกรรมตาม แนวทางพระพุทธศาสนาสอนในเรื่องการมองตนเองเป็นจุดเริ่มต้นในการรู้เรื่องเกี่ยวกับตัวเราก็เท่ากับการเรียนรู้ในระบบสรรพสิ่งที่อยู่ในจักวาล การมองและสำรวจตัวเองจึงเป็นรากฐานและเป็นเรื่องที่สำคัญในการดำเนินชีวิตเท่ากับการสำรวจในระบบใหญ่โดยเริ่มจากตนเองเป็นพื้นฐานและการสำรวจอุปนิสัยของตนเองว่าดีหรือไม่ดีเป็นหลัก สำคัญ หมายถึง เรามีเมตตามีคุณธรรม ปฏิบัติตามหลักศีลมากหรือน้อยเพียงไรเพราะศีล เป็นรากฐานของคุณธรรมอื่น ๆ ไม่ประมาทมัวเมาจนตกเป็นทาสของโลกและชีวิตในทางที่ไม่ถูกต้องที่จะเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์จึงต้องอาศัยสติรู้จักมองรู้จัก พิจารณารู้จักวางตัววางใจต่อความเป็นจริง ก็เพื่อชนะความโลภ ความโกรธ ความหลง เพื่อให้อยู่ เหนือความกระหายในสิ่งต่าง ๆ โดยมีศีล 5 เป็นเครื่องค้ำจุนให้มีการพัฒนาตนเองยิ่งขึ้นไปจน สามารถพัฒนาเป็นศีลที่ประกอบในองค์ของมรรคมีองค์ 8 ประการ กล่าวคือ การพัฒนาศีลที่เป็นองค์มรรค หมายถึง การฝึกอบรมในด้านความ ประพฤติด้วยระเบียบวินัย

ความสุจริตทางกาย ทางวาจาและสัมมาอาชีวะในระดับการพัฒนาศีล ท่านเรียกว่า อธิศีลสิกขา เรียกสั้น ๆ ว่า ศีล

วิธีแก้ปัญหาโดยวิธีนี้เป็นวิธีของอารยชนระดับ พื้นฐานหรือเรียกตามบาลีว่า หลักของอริยมรรค แปลว่า ทางดำเนินสู่ความดับทุกข์ที่ทำให้เป็นอริยชน หรือวิธีดำเนินชีวิตที่ประเสริฐตามอริยมรรคนี้ แบ่งระดับการพัฒนาศีลที่เป็นองค์มรรคเป็น 3 อย่าง ดังนี้

1. สัมมาวาจา เจรจาชอบ หมายถึง การพูดหรือเจรจาชอบ มี 4 ประการ คือการละมุสาวาท คือ เว้นการพูดเท็จ ขณะเดียวกันให้พูด คำจริง เรียกว่า สัจจะวาจา ละปสุณาวาจา คือเว้นจากการพูดส่อเสียดขณะเดียวกันให้พูดคำสมานสามัคคีเรียกว่าสมัคคกรณีวาจาและละผรุสวาจา คือเว้นจากการพูดหยาบคายขณะเดียวกันก็ให้พูดแต่คำอ่อนหวานสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ที่เรียกว่าสัณหวาจาละสัมผัปปลาปาคือเว้นการพูดเพ้อเจ้อ เหลวไหลไร้สาระ ขณะเดียวกันก็ให้พูดแต่คำมีประโยชน์สร้างสรรค์นำมาแต่คุณธรรมปรุงจิตใจ ให้ร่าเริง เบิกบาน เรียกว่า อัตสัณหิตาวาจา

2. สัมมากัมมันตะ หมายถึง การงานชอบ คือ การกระทำที่ชอบมี 3 ประการ คือ ได้แก่ การละจากปาณาติบาต หมายถึง เว้นจากการ ทำลายชีวิตทั้งคนและสัตว์ทุกจำพวก ขณะเดียวกัน ก็ช่วยเหลือเกื้อกูลแกกัน ละอทินนาทาน คือ เว้นจากการเอาทรัพย์สมบัติสิ่งของคนอื่นที่ไม่อนุญาต หรือ ไม่ได้เจตนาที่จะให้ขณะเดียวกัน ก็ควรจะบริจาคให้ทานตามโอกาสและฐานะ ละกาเมสุมิจฉาจาร คือ เว้นจากความประพฤติผิด ในกาม หมายถึง ไม่ล่วงละเมิดในสามีภรรยาอันเป็นที่รักยิ่งของคนอื่น คือ พอใจในคู่ครองของตนเองเท่านั้น

3. สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ ละมิจฉาชีพเลี้ยงชีวิตด้วยสัมมาชีพ ขณะเดียวกันมีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพการงานหน้าที่อันสุจริต เช่น ทำงานไม่ให้อากูล หมายถึง การไม่คั่งค้าง ไม่ผัดผ่อนงานไม่ จับจดงาน ไม่ยุ่งเหยิงสับสน เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อบุคคลประพฤติปฏิบัติตามหลักของศีล 5 ประการ โดยเคร่งครัด คือ การอาศัยเจตนา จงใจ ความตั้งใจเป็นเครื่องงดเว้นเป็นผู้ขัดเกลาจริตนิสัยพฤติกรรมด้วยศีล 5 คือดังกล่าวแล้วอันบุคคลได้กระทำแล้ว ประพฤติปฏิบัติตามหลักศีล 5 ย่อมเป็นผู้ประกอบด้วยเมตตากรุณามีความละอายแก่ใจ มีหิริและโอตตัปปะ มีความซื่อสัตย์สุจริต อริยมรรคมีองค์ 8 ประการ ยอมมีการพัฒนาเกิดขึ้นทีละเล็กทีละน้อยจนสามารถพัฒนาเป็นอธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขาและอธิปัญญาสิกขา ยอมเกิดขึ้นแกผู้ปฏิบัติในธรรมทั้งหลาย พฤติกรรมของบุคคลย่อมน้อมเข้าสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดของการดำเนินชีวิตได้ (ปัญา เสนภูงา, 2562, หน้า 281-283)

การนำหลักศีล 5 มาพัฒนาพฤติกรรมของตนเองไม่ว่าจะเป็นทางกาย ทางวาจา และทางใจให้ดียิ่งขึ้น จะส่งผลให้เป็นบุคคลที่มีความเมตตากรุณา ต่อสัตว์โลก ต่อเพื่อนร่วมโลก มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีความโลภ และมีสติในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี ซึ่งถ้าเราทุกคนสามารถปฏิบัติได้ก็เป็นเรื่องที่น่ายินดีต่อสังคม และประเทศชาติ

2.3.6 การประยุกต์ใช้ศีล 5 ในการดำเนินชีวิต

การประยุกต์ หมายถึง การปรับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์สมัยใหม่ โดยการใช้ศาสตร์สมัยใหม่เป็นตัวตั้งแล้วนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นส่วนเสริม เพื่อช่วยให้เกิดความสมบูรณ์ด้วยมิติทางศีลธรรมในศาสนา ซึ่งใช้กับการศึกษาในรูปแบบธรรมประยุกต์ หรือที่เรียกว่าธรรมวิทยาหรือธรรมโมโลยี (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2557, หน้า 22)

การประยุกต์ศีล 5 ในที่นี้จึงหมายถึงการปรับใช้ประโยชน์ในศีล 5 ซึ่งเป็นการปรับใช้หลักธรรมให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยศาสตร์สมัยใหม่เป็นสะพานเพื่อจะช่วยให้หลักธรรมเป็นอกาลิโก ไม่ล้าสมัย เพราะสามารถปรับเข้ากับวิถีชีวิตของคนในยุคปัจจุบันได้ และเป็นการช่วยนำศีลธรรมให้กลับมาสู่โลกนี้ด้วย เมื่อใดที่มนุษย์รักษาศีล 5 ได้ครบ ความเป็นมนุษย์ก็มีความสมบูรณ์มีกายเป็นปกติ มีวาจาเป็นปกติและมีใจเป็นปกติ เมื่อใดประพฤติผิดศีล 5 ความเป็นมนุษย์ก็จะลดลงไปตามส่วน ศีล 5 จึงเป็นเครื่องวัดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ว่าจะมีมากน้อยเพียงใด และเป็นหลักมนุษยธรรมหรือหลักธรรมที่ปฏิบัติแล้วทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การรักษาศีล 5 จึงเป็นปกติของมนุษย์ ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำสุดหรือเป็นวินัยทางธรรมเบื้องต้น 5 ประการ ซึ่งจะควบคุมมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข (พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว), 2540, หน้า 16)

ศีล 5 นั้น เป็นหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นหลักปฏิบัติของชาวพุทธและชาวโลกด้วย ซึ่งมนุษย์ในสมัยก่อนนั้นยังเป็นผู้มีความปกติดีอยู่ คือ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดเท็จ และไม่เสพของมึนเมา เมื่อต่อมาได้วิวัฒนาการขึ้นทั้งในด้านดีและด้านไม่ดีซึ่งในปัจจุบันนี้สังคมมนุษย์ให้ความสำคัญวัตถุภายนอกมาก แต่ตรงกันข้ามทางด้านจิตใจกับเสื่อมถอยลงจากศีลธรรมและคุณธรรมไปเรื่อย ๆ ผู้คนให้ความสำคัญกับวัตถุภายนอกที่เป็นทรัพย์สินเงินทองไม่ให้ความสำคัญทางด้านจิตใจ ด้วยเหตุนี้คนในสังคมปัจจุบันจึงมีกิเลสครอบงำจิตใจ ทำให้เกิดความโลภ ความโกรธ ความหลงและประพฤติผิดในศีล 5 ซึ่งก่อให้เกิดการเบียดเบียนชีวิตและทรัพย์สินกัน (พระปลัดกิตติ ยุตฺติธโรและคณะ, 2562, หน้า 296)

ศีล 5 จึงเป็นหลักในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและเป็นหลักในการพัฒนาชีวิตให้นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง เพื่อที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน เพราะการพัฒนาประเทศสู่ความทันสมัยความเจริญและความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ ทำให้สภาพสังคมนั้นเริ่มเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรม จริยธรรม มองว่า วัฒนธรรมและประเพณีเป็นเรื่องโบราณไม่ทันสมัย สนใจแต่เทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ ขาดพื้นฐานในการดำรงชีวิต ไม่รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างถูกวิธีและเหมาะสม ดังนั้น ศีล 5 จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อนักเรียนที่ควรนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

การประยุกต์ใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องไม่ง่ายและไม่ยาก เพราะในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยทุกวันนี้ ก็ได้มีการนำเอาหลักศีล 5 มาใช้เป็นปกติอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการเผื่อแผ่สิ่งของหรืออาหาร การให้ทางขณะขับรถ และการบริจาคเงินเพื่อสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ

เป็นต้น เพียงแต่บางคนอาจจะไม่รู้ว่าสิ่งที่ตนปฏิบัตินั้นเป็นการปฏิบัติตามหลักศีล 5 การศึกษาและการนำมาปรับใช้อย่างจริงจัง จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม การพัฒนาตนเองอันนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง และลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศได้

2.3.7 ประโยชน์การนำศีล 5 มาใช้

ประโยชน์การนำศีล 5 มาใช้เพื่อสังคมมีความสงบสุข ป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น ส่งผลให้เกิดการทะเลาะ เกิดความหวาดระแวง เกิดความวุ่นวายในสังคม และเป็นการพัฒนาจิตใจของผู้รักษาศีล เพราะศีล 5 ถูกบัญญัติขึ้นมาควบคุมไม่ให้มีการแสดงออกทางกาย หรือทางวาจาไปในทางที่ตอบสนองด้วยอำนาจของกิเลส

2.4 บริบทของพื้นที่ที่ศึกษา

2.4.1 ประวัติโรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ)

โรงเรียนวัดคู้บอน เดิมมีชื่อว่า โรงเรียนประชาบาลตำบลบางชั้นหนึ่ง (วัดคู้บอน) ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาและเปิดโรงเรียนในวันที่ 4 กรกฎาคม 2436 เป็นวันแรก มีนักเรียนในเกณฑ์บังคับเข้ามาเรียน 4 คนนับเป็นการเข้าเรียนในวันแรก โรงเรียนเปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้น ป.1-ป.4 โดยมีพระภิกษุบัว รอกนิล เป็นครูใหญ่

ต่อมาใน พ.ศ.2513 ได้ทำการก่อสร้างอาคารหลังใหม่แบบพิเศษ ราคา 85,000 บาท ในที่ดิน 5 ไร่ ซึ่งบริจาคโดย นางสาวสดแสง วัฒนานันท์ ในการนี้ใช้งบประมาณจากทางราชการ 500,000 บาท ประชาชนร่วมสมทบ 350,000 บาท

ในปีการศึกษา 2513 โรงเรียนได้ขยายการศึกษาภาคบังคับถึงชั้น ป.7 และในวันที่ 1 พ.ค. 2513 ได้ทำพิธีเปิดอาคารเรียน 2 ชั้น แบบพิเศษ จำนวน 8 ห้องเรียนราคา 85,000 บาท และเปิดป้ายชื่อโรงเรียนเป็นโรงเรียน วัดคู้บอน พร้อมทั้งปรับปรุงสนามและรั้วโรงเรียน (จำหน่ายเมื่อ 2 เมษายน 2540)

วันที่ 19 ตุลาคม 2520 สร้างอาคารเรียนตึก 3 ชั้นจำนวน 9 ห้องเรียน งบประมาณกรุงเทพมหานคร ราคา 1,450,000 บาท

วันที่ 6 กันยายน 2522 สร้างอาคารเรียน 3 ชั้นต่อเติมจากอาคารหลังเดิมจำนวน 9 ห้องเรียน งบประมาณกรุงเทพมหานคร ราคา 2,200,000 บาท

ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนได้รับงบประมาณสร้างอาคารใหม่แบบ สน.ศ.264 เป็นอาคาร 4 ชั้น 16 ห้องเรียนใต้ถุนโล่งจากงบประมาณกรุงเทพมหานคร ราคา 6,540,000 บาท

ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนได้รับอนุญาตให้เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา (ม.1) โดยมีนักเรียน 2 ห้องเรียนจำนวน 82 คน ในปีแรก

ปีการศึกษา 2539 สร้างอาคารเรียน 4 ชัน แบบ สนศ.384 จำนวน 15 ห้องเรียนใต้ถุนโล่ง งบประมาณกรุงเทพมหานคร ราคา 10,309,000 บาท

เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2541 โรงเรียนวัดคู้บอน ถูกเวณคืนที่ดินให้กับกรมทางหลวงแผ่นดิน เพื่อสร้างถนนวงแหวน ปัจจุบันเหลือพื้นที่ตามโฉนดเลขที่ 14693 จำนวน 4 ไร่ 3 งาน 12.4 ตารางวา

ปีการศึกษา 2541 ได้รับจัดสรรเงินกู้ธนาคารโลก 150,000 บาท ปรับปรุงทางเข้ารอบอาคารเรียนตึก 3 ชั้น และปูกระเบื้องรอบบริเวณเสาธง ฐานซุ้มพระ

ปีการศึกษา 2543 ได้รับงบประมาณสร้างรั้วคอนกรีตบล็อกสูง 2 เมตรข้างโรงเรียน 2 ด้าน ความยาวรวม 222 เมตร ตามแบบ ศอ.184 สร้างรั้วเหล็กโปร่งด้านล่างก่ออิฐตามแบบ ร.114 พร้อมกำแพงค้นดินยาว 65 เมตร ราคา 870,000 บาท

ปีการศึกษา 2547 คุณสำราญ คุณเฉลียว ศรีอำพันธุ์ จัดทำห้องคอมพิวเตอร์ 1 ห้องเรียน ขยายและปรับปรุงห้องสมุดและสนามเด็กเล่นเป็นมูลค่า 1,000,000 บาท

ปีการศึกษา 2548 ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองนักเรียนและคุณสำราญ คุณเฉลียว ศรีอำพันธุ์ (ร่วมบริจาคเป็นเงิน 100,000 บาท) ปรับปรุงรั้วและประตูด้านหน้าโรงเรียนเป็นเงิน 380,000 บาท

ปีการศึกษา 2549 ได้รับงบประมาณแปรญัตติจัดทำอาคารอเนกประสงค์ (หลังคา) ขนาด 24 x 35 เมตร เป็นเงิน 1,111,420 บาท และคุณสำราญ คุณเฉลียว ศรีอำพันธุ์บริจาคต่อเติมอีก 6 x 24 เมตร เป็นเงิน 200,000 บาท

ปีการศึกษา 2552 ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครู คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองได้ร่วมกันระดมทุน เคลื่อนย้ายเสาธง ซุ้มพระไปจัดตั้งที่หน้าโรงเรียนพร้อมบูรณะปรับปรุงฐานเสาธง และซุ้มพระเป็นเงิน 120,000 บาท

ใน พ.ศ.2553 ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองได้ร่วมกันระดมทุน จัดสร้างเวทีการแสดงพร้อมหลังคา มูลค่า 1,000,000 บาท เพื่อให้นักเรียนใช้ทำกิจกรรมในโอกาสต่าง ๆ

2.4.2 เป้าหมาย

จัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยมุ่งเน้นคุณภาพของนักเรียนเป็นหลัก

2.4.3 วิสัยทัศน์โรงเรียน

“โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) จัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน และมุ่งส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน ควบคู่คุณธรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วม”

2.4.4 พันธกิจ

พันธกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์การศึกษาที่กำหนด

1. จัดองค์กรโครงสร้างและระบบการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ)

2. ตรวจสอบ/พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาวการณ์ปัจจุบันและทันสมัยอยู่เสมอ

3. ส่งเสริมและพัฒนาครูด้านการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านกระบวนการคิด ด้านคุณธรรมจริยธรรมด้านการดำรงชีวิตบนพื้นฐานความพอเพียง และด้านการเป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมอาเซียน

5. ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีสมบูรณ์

6. ส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมตามพัฒนาการอย่างเหมาะสมกับวัย

7. พัฒนาอาคารสถานที่ให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม เอื้อต่อการเรียนรู้

8. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

9. เปิดโอกาสให้ชุมชน กรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง และผู้ปกครองนักเรียนร่วมจัดการศึกษาและสนับสนุนทุกด้าน

นอกจากนี้ยังมีพันธกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์การศึกษาที่กำหนด

1. จัดองค์กรและโครงสร้างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานยึดหลักธรรมาภิบาล

2. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551

3. ส่งเสริมครูให้จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นเด็กดีมีคุณธรรม 8 ประการได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ

4. ส่งเสริมครูให้จัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

5. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียน ด้านครู และด้านผู้บริหารโดยได้รับการรับรองคุณภาพจาก สมศ.

7. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่โรงเรียนกำหนด

8. ร่วมกับกลุ่มโรงเรียนในเครือข่าย/กลุ่มโรงเรียนสหกิจในการพัฒนาการศึกษา

9. ส่งเสริมความสัมพันธ์/ความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรเอกชนต่าง ๆ ในการพัฒนาการศึกษา

10. จัดหาสื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

11. จัดหา/จัดสร้างอาคารเรียน อาคารประกอบเพื่อให้มีห้องเรียน และสนับสนุนการเรียนอย่างพอเพียง

12. จัดบรรยากาศในโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม เอื้อต่อการเรียนรู้

(ที่มา: https://kubon.thai.ac/home/info/1/1 พฤษภาคม 2566)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มีผู้รู้และนักวิชาการหลากหลายท่านได้ศึกษาค้นคว้าและและเรียบเรียงไว้ดังนี้

พระมงคล จกกฺวโร (2558, หน้า 311-324). ได้ศึกษาในเรื่องของการศึกษาพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ศีลข้อที่ 3 เว้นจากการประพฤติผิดในกาม รองลงมาได้แก่ ศีลข้อที่ 2 เว้นจากการลักทรัพย์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ศีลข้อที่ 1 เว้นจากการฆ่าสัตว์ 2) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า บุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ ศีลห้าเป็นเครื่องมือสร้างความมีระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม และถือเป็นกฎเกณฑ์ความสำคัญพื้นฐานในสังคมเพื่อให้คนอยู่ร่วมกันด้วยดี ไม่เบียดเบียนกัน การถือศีล 5 และการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีนั้นเป็นสิ่งที่ควรทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพราะจะทำให้ชีวิตเรามีความสุข และสมหวังหรือหากเราต้องเจอกับปัญหาหรืออุปสรรคที่หนักหนาในชีวิตก็จะทำให้เรามีสติและรอบคอบในการแก้ปัญหาเหล่านั้นให้ผ่านพ้นไป และทำให้เราได้ใช้ปัญญาในการทำงานและสร้างความก้าวหน้าให้กับชีวิตและครอบครัวของเราได้อย่างเต็มที่ เต็มกำลังความสามารถ

พระประพันธ์ศักดิ์ ธีรธมฺโม และคณะ (2559, หน้า 37-52) ได้ศึกษาระดับการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนหนองแค (สรกิจพิทยา) จังหวัดสระบุรี 2) เปรียบเทียบการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน จำแนกตามสถานภาพและปัจจัยของแต่ละบุคคล และศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการส่งเสริมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนหนองแค (สรกิจพิทยา) พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 14 – 15 ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้ปกครองรับจ้าง

ทั่วไป รับรู้ศีล 5 จากพระสงฆ์และเชื่อคำสอนตามพระสงฆ์ 2) กลุ่มตัวอย่าง มีการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรม 4 ด้าน โดยรวมและแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ศีลข้อ 5, จริยธรรม ด้านกาย จิต ปัญญาและสังคม, ศีลข้อที่ 2, ศีลข้อที่ 4, ศีลข้อที่ 1, และศีลข้อที่ 3 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34, 4.14, 4.03, 3.85, 3.66, และ 3.59 ตามลำดับ 3) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุและระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอาชีพผู้ปกครองแหล่งการรับรู้เรื่องศีล 5 พื้นฐานทางศาสนาที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อระดับพฤติกรรม 4) ปัญหาและอุปสรรคในการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเรื่องศีล 5 ที่ถูกต้อง เห็นว่าศีล 5 ไม่เหมาะกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตปัจจุบัน ไม่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตที่มีการกระตุ้นความอยากความต้องการสูง แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับศีล 5 คือ องค์การทางพระพุทธศาสนา รัฐและองค์การทั่ว ๆ ไป ควรมุ่งสร้างความเข้าใจ และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของศีล 5 ในฐานะที่เป็นคุณธรรมและจริยธรรมพื้นฐานที่สำคัญแห่งความเป็นมนุษย์อันจะได้นำไปสู่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์สร้างพื้นฐานแห่งวินัย ศีล ที่เกื้อหนุนต่อความก้าวหน้าในการปฏิบัติและพัฒนาพฤติกรรมและจิตสำนึกที่สูงขึ้นไป

พัชรินทร์ รุจิรานุกูล และคณะ (2560, หน้า 269-289) ได้ศึกษาระดับพฤติกรรมการรักษาศีล 5 และหาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อสอบถามพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีการศึกษา 2558 พบว่า 1) ระดับพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับไม่เคยผิด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ 1 อยู่ในระดับผิดนาน ๆ ครั้ง ข้อ 2 อยู่ในระดับไม่เคยผิด ข้อ 3 อยู่ในระดับไม่เคย ข้อ 4 อยู่ในระดับผิดนาน ๆ ครั้ง และข้อ 5 อยู่ในระดับไม่เคยผิด 2) แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พบว่า การส่งเสริมพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษา ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และควรมีการดำเนินการใน 2 ระดับ คือ ระดับคณะและระดับหลักสูตรไปพร้อมกัน

พระครูวินัยธรสัญชัย ญาณวีโร (ทิพย์โอสถ) และคณะ (2561, หน้า 37-58) ได้ศึกษาการนำศีล 5 ไปประยุกต์ใชในชีวิตประจำวันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อพัฒนาทักษะด้านคุณธรรมในรายวิชาการปฏิบัติกรรมฐาน 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านคุณธรรมในรายวิชาการปฏิบัติกรรมฐานของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตล้านนา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า การนำศีล 5 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อพัฒนาทักษะด้านคุณธรรม โดยรวมทั้ง 5 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.05 อยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านศีลข้อที่ 1 ห้ามฆ่าสัตว์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับบ่อยปานกลาง ด้านศีลขอที่ 3 ห้ามประพฤติผิดในกาม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28 ด้านศีลข้อที่ 2 ห้ามลักทรัพย์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.06 มี ค่าแปลผลอยู่ในระดับนานๆ ครั้ง ด้านศีลข้อที่ 4 ห้ามพูดคำเท็จ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.70 ด้านศีลข้อ 5 เว้นจากการดื่มสุรา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.38 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับไม่เคย ตามลำดับ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านคุณธรรม ด้านศีลข้อที่ 1 พบว่า ควบคุมตัวเองให้ดี นำเอาหลักศีลธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้มากขึ้น อย่าเบียดเบียนและแผ่เมตตาให้มาก ด้านศีลข้อที่ 2 พบว่า ไม่ควรเอาสิ่งของที่เป็นของตนเอง ควรอบรม คุณธรรมจริยธรรม เป็นการผิดกฎกหมายห้ามลักทรัพย์ ควรทำงานสุจริต สิ่งใดไม่ใช่ของเราก็ไม่ควรหยิบเอา ด้านศีลข้อ ที่ 3 พบว่า ควรมีความซื่อสัตย์ต่อคนรัก รักเดียวใจเดียว การผิดศีลข้อนี้เป็นบาป ควรอบรมเกี่ยวกับโทษของสื่อลามก ให้เสพสื่อธรรมะแทน ด้านศีลข้อที่ 4 พบว่า ไม่ควรนินทาคนอื่น พูดแต่ความจริง ควรเลิกใส่ร้ายคนอื่น เอาธรรมะเป็นแนวทางปฏิบัติ ด้านศีลข้อที่ 5 พบว่า ปรับทัศนคติว่าสิ่งเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดี เอาธรรมะเข้ามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เข้าร่วมกิจกรรม เช่น งดเหล้าเข้าพรรษา

ภาษิต สุขวรรณดี (2562, หน้า 45-56) ได้ศึกษาพฤติกรรมการรักษาศีล 5 และปัจจัยความแตกต่างที่มีต่อพฤติกรรมการรักษาศีล 5 2) เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่มีต่อการรักษา ศีล 5 ของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย พ.ศ. 2561 พบว่า 1) นักศึกษามีพฤติกรรมการรักษาศีล 5 โดยรวมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.50 จำแนกในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านความเกี่ยวข้องกับสมาชิกในครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.00 ด้านความสนใจในพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.00 และ ด้านการศึกษาหลักธรรม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.00 2) การทดสอบสมมติฐานพบว่า นักศึกษา ที่มีเพศ อายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ไม่แตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ข้อที่ 1 เว้นจากการฆ่าสัตว์และข้อที่ 2 เว้นจากการลักทรัพย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

พระครูปลัด เอกกวี วิสุทฺธิสีโล (แก้วเอี่ยม) (2562, หน้า 1-16). ได้คึกษาในเรื่องของการใช้หลักเบญจธรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการใช้หลักเบญจธรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้หลักเบญจธรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนวัดไทร(ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง

กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ ระดับชั้นปี ที่อยู่อาศัย อาชีพของบิดาหรือมารดาและรายได้ผู้ปกครองต่อเดือนต่างกัน พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่นักเรียนศึกษาอยู่ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 อาชีพผู้ปกครองของนักเรียน ส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้าง สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา/มารดา รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน คือ 1,100 บาทขึ้นไป การใช้หลักเบญจธรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กามสังวร รองลงคือ สติสัมปชัญญะ สัจจะ เมตตา กรุณา และสัมมาอาชีวะ ความแตกต่างของการใช้หลักเบญจธรรมในการดำเนินชีวิต จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน อาชีพของผู้ปกครองต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ต่างกันและรายได้ของผู้ปกครองต่างกัน มีการใช้หลักเบญจธรรมในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีหลักการดำเนินชีวิตที่ดีกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง และนักเรียนที่รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน 800 บาท มีหลักเบญจธรรมในการดำเนินชีวิตมากกว่านักเรียนที่รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน 1,000 บาท ในขณะที่ความแตกต่างของระดับชั้น การศึกษา ไม่ทำให้นักเรียนมีการใช้หลักเบญจธรรมในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน

พระฟูตระกูล หลินภูและคณะ (2563, หน้า 173-183) ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องของการใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนหนองแค (สรกิจพิทยา) จังหวัดสระบุรี 2) เปรียบเทียบการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันจำแนกตาม สถานภาพและปัจจัยของแต่ละบุคคล และศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการส่งเสริมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนหนองแค (สรกิจพิทยา) พบว่า 1) การใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) นักเรียนที่มีเพศ อายุ และระดับชั้นต่างกัน มีการใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา พบว่า มีนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ ได้ให้ข้อเสนอแนะการใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน เรียงตามลำดับตามค่าความถี่จากมากไปหาน้อยได้แก่ ศีลข้อ 5 สุราเมรยมัชชปะมาทัฏฐานา เวรมณี คือ ครูควรบอกนักเรียนห้ามดื่มสุราหรือสิ่งเสพติด รองลงมาศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี คือ ผู้อำนวยและครูควรนิมนต์พระสงฆ์มาเทศน์เรื่องการไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้นักเรียนฟัง รองลงมามีค่าความถี่เท่ากัน คือ ศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี คือ ครูหรือผู้ปกครองควรตักเตือนไม่ให้ นักเรียนลักขโมยสิ่งของของผู้อื่นและศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวรมณี คือ ครูควรบอก

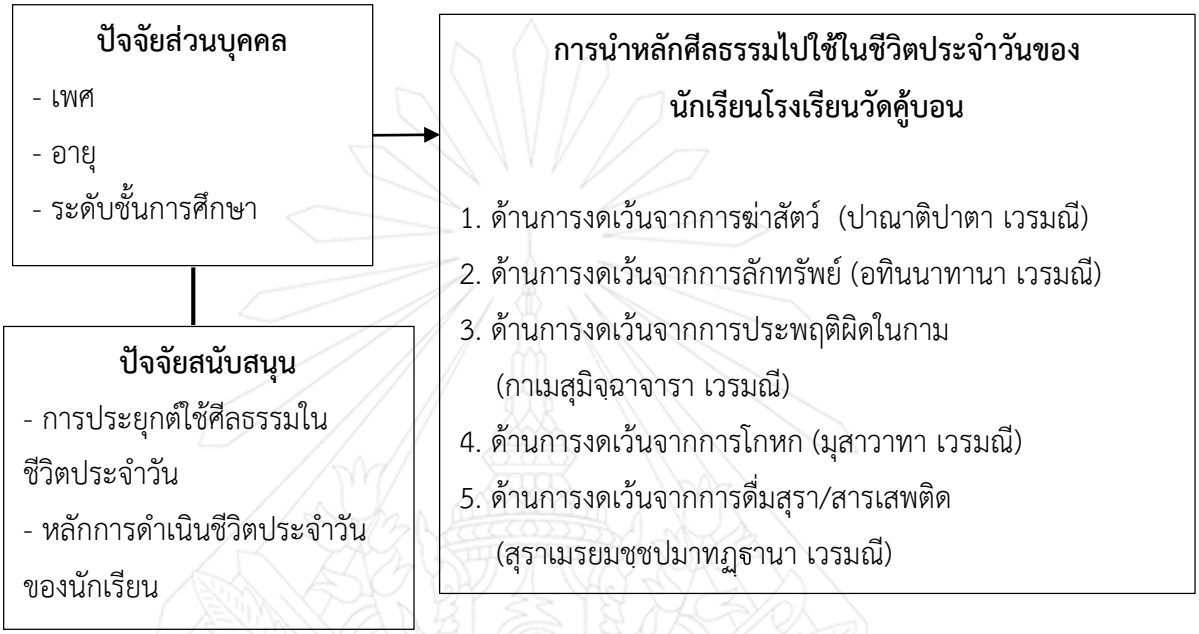
นักเรียนไม่ให้พูดโกหก รองลงมาศีลข้อ3 กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี คือ ครูควรปลูกฝังในเรื่องความรักระหว่างเรียนให้กับนักเรียนอย่างถูกต้อง

วาสนา เอี่ยมสิน และคณะ (2565, หน้า 191-205) ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม ของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ 2) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า 1) การดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียน พบว่า ระดับชั้นปี ระดับเกรดเฉลี่ย อาชีพของบิดามารดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนรายได้ต่อเดือนของบิดามารดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียน พบว่า สมควรมีการจัดกิจกรรมเพื่ออบรมให้กับนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ให้ดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมและประพฤติตนในความถูกต้อง เที่ยงธรรม มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองผู้อื่นและสังคม และมีข้อเสนอแนะคือ ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมโดยการจัดกิจกรรมของโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ร่วมกับวัดแบบการมีส่วนร่วม

สรุปจากการรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน สรุปได้ว่า การนำเอาหลักศีลธรรม (ศีล 5) ไปใช้ มีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับบุคคล พื้นฐานของชีวิต และการปลูกฝังจากโรงเรียนและครอบครัว ผลการวิจัยส่วนใหญ่ออกมาในทิศทางเดียวกันคือ ผู้ทดสอบมีการนำเอาหลักศีลธรรม (ศีล 5) ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นอย่างดี (อยู่ในระดับมาก) และพอมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหลักศีลธรรม (ศีล 5) อยู่บ้าง การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนที่ดีในเรื่องของศีลธรรม จากครอบครัว โรงเรียน และสังคม จะช่วยให้เยาวชนเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

2.6 สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อศึกษาการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษา และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวาจังหวัดกรุงเทพมหานคร ดังนั้นในบทที่ 3 ผู้วิจัยจึงมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรในการเก็บแบบสอบถาม

ประชากรในการเก็บแบบสอบถาม (Questionnaire) คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 440 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างในการเก็บแบบสอบถาม

ประชากรในการเก็บแบบสอบถาม (Questionnaire) คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 205 คน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) โดยกำหนดให้ระดับสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ .05 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอดรับได้ที่ 5% และระดับความเชื่อมั่นที่ 95% จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan จึงได้ตัวแทนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 205

คน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน จำนวน 205 คน โดยผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ในแต่ละชั้นเรียนเพื่อหาตัวแทนในแต่ละชั้นในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามดังนี้

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างในการเก็บแบบสอบถาม (N=440)

ลำดับที่	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน
1.	นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	94
2.	นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	56
3.	นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	55
	รวม	**205**

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บแบบสอบถาม โดยการนำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกรอบแนวคิดการวิจัยมากำหนดเป็นข้อคำถามดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามเป็นลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย

- เพศ
- อายุ
- ระดับชั้นการศึกษา

ตอนที่ 2 การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยแบบสอบถามเป็นลักษณะคำถามแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating scale) ประกอบด้วย

- การนำด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ (ปาณาติปาตา เวรมณี) ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- การนำด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ (อทินนาทานา เวรมณี) ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- การนำด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม (กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี) ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- การนำด้านการงดเว้นจากการโกหก (มุสาวาทา เวรมณี) ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

- การนำด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด (สุราเมรยมชชปมาทฏฐานาเวรมณี) ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามวิธีของ Likert ดังนี้

ตารางที่ 3.2 การกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมิน 5 ระดับตามวิธีของ Likert

ค่าคะแนน	ความหมาย
5	การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมากที่สุด
4	การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมาก
3	การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับปานกลาง
2	การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับน้อย
1	การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร” โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนในการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 สำหรับการสร้างแบบสอบถามนั้นผู้วิจัยนำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกรอบแนวคิดในการวิจัยมากำหนดเป็นข้อคำถามในการทำแบบสอบถาม

2. ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นพร้อมแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสตร์ทำการพิจารณาตรวจแบบสอบถาม จำนวน 3 ท่าน เพื่อเป็นการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) เพื่อให้คะแนนเป็นรายข้อคำถาม ดูความครอบคลุมในประเด็นคำถามการวิจัย (Comprehensiveness) และดูเนื้อหาภาษา (Language) โดยกำหนดค่าคะแนนคือ

+1 หมายถึง มีความเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

-1 หมายถึง ไม่มีความเหมาะสม

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากสูตร

$$IOC = \Sigma R/N$$

เมื่อ ΣR แทน ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า .50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์หรือตรงตามเนื้อหาแสดงว่าข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้ (ปราณี หลำเบ็ญสะ, 2559)

3. ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้ผ่านการแก้ไขและปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสตร์ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกับที่จะใช้ในการศึกษาวิจัย จำนวน 30 ชุด คือ นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

4. ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ด้วยวิธีวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของ Cronbach (1990) โดยหากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) มากกว่า .70 ถือได้ว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความน่าเชื่อถือ

5. ขั้นตอนที่ 5 ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามผลการวิเคราะห์อีกครั้งก่อนนำไปใช้จริงในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง โดยใช้เกณฑ์ในการแปลผลแบบ Rating Scale ตามแนวคิดของ Likert

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 ทำการทบทวนวรรณกรรม รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องมือในการวิจัยและเขียนเค้าโครงการวิจัยในบทที่ 1-3 และนำความรู้จากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อไปจัดทำเครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและนำเครื่องมือดังกล่าวให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา

2. ขั้นตอนที่ 2 นำโครงร่างงานวิจัยและเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเข้ารับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3. ขั้นตอนที่ 3 เมื่อได้รับการอนุมัติจากจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้วิจัยทำการวางแผนเพื่อลงพื้นที่แจกแบบสอบถามให้กับ

กลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกไว้เพื่อศึกษาการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอนเขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

4. ขั้นตอนที่ 4 เมื่อทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการเก็บแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนามมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทั้งหมดอีกครั้ง จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนร่างรายงานการวิจัยต่อไป

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร” เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว รวมถึงการตรวจสอบข้อมูลแล้วนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS) โดยสถิติที่ใช้ได้แก่

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร และแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้

ตารางที่ 3.3 การแปลผลตามวิธีของ Likert

ค่าคะแนน	การแปลผล
4.51-5.00	การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50	การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมาก
2.51-3.50	การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50	การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50	การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้อธิบายคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการศึกษาในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแล้วสามารถอ้างอิงไปยังกลุ่มอื่น ๆ ได้ โดยกลุ่มที่นำมาศึกษาจะต้องเป็นตัวแทน ที่ดีของประชากร ตัวแทนที่ดีของประชากรได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างและตัวแทนที่ดีของประชากรจะเรียกว่า “กลุ่มตัวอย่าง” โดยสถิติอ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์คือ สถิติมีพารามิเตอร์ (Parametric Statistics) ได้แก่ t-test, F-test, ANOVA เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษา

ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้นแล้วจะนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยคือ การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร และการเปรียบเทียบการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร 2. เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุและระดับชั้นการศึกษา และ 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 205 คน แล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อคำนวณหาค่าสถิติสำหรับตอบรับวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย พร้อมทั้งนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นรูปแบบตาราง ผู้วิจัยได้จำแนกผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.4 ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

4.5 บทสรุป

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ทางสถิติดังต่อไปนี้คือ

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

t	แทน	ค่าสถิติซี (t-test) ทดสอบกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม
F	แทน	ค่าสถิติเอฟ (F-test) ทดสอบกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองกลุ่ม
Sig	แทน	ค่าระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล โดยแบ่งเป็น 6 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษา

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ และ ระดับชั้นการศึกษาแตกต่างกัน

ตอนที่ 5 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	106	51.70
หญิง	99	48.30
รวม	**205**	**100.00**

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นเพศชาย จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 51.70 และเป็นเพศหญิง จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 48.30

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
10 – 12 ปี	29	14.10
13 – 15 ปี	176	85.90
รวม	**205**	**100.00**

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร อายุระหว่าง 13 – 15 ปี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 85.90 และอายุระหว่าง 10 – 12 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 14.10

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

ระดับชั้นการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาปีที่ 1	94	45.90
มัธยมศึกษาปีที่ 2	56	27.30
มัธยมศึกษาปีที่ 3	55	26.80
รวม	**205**	**100.00**

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 45.90, ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 27.30 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นที่มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระดับความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์	3.98	0.71	มาก
ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์	3.88	0.71	มาก
ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม	3.81	0.71	มาก
ด้านการงดเว้นจากการโกหก	3.77	0.70	มาก
ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด	3.87	0.73	มาก
รวม	**3.86**	**0.71**	**มาก**

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์และด้านการงดเว้นจากการโกหก มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นที่มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านไม่ชอบจับสัตว์มาขังหรือมาทรมานให้ได้รับความลำบาก	3.88	0.71	มาก
2. ท่านชอบทำบุญโดยการปล่อยนก ปล่อยปลา ไถ่ชีวิตโคกระบือในวันพระ หรือวันสำคัญต่างๆ	3.94	0.73	มาก
3. แม้ท่านรู้ว่ามีผู้อื่นคิดทำร้ายท่าน แต่ถ้าก็พยายามหลีกเลี่ยงบุคคลคนนั้นและไม่ได้คิดทำร้ายตอบเขาแต่อย่างใด	3.64	0.63	มาก
4. ท่านรู้สึกไม่สบายใจเมื่อเห็นสัตว์ถูกรังแกหรือถูกจับมาทรมาน	4.34	0.73	มาก
5. เมื่อท่านเห็นเพื่อนกำลังจะฆ่าสัตว์ ท่านจะรีบห้ามปรามโดยทันที	4.08	0.77	มาก
รวม	**3.98**	**0.71**	**มาก**

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ประเด็นที่ 3 คือ ท่านรู้สึกไม่สบายใจเมื่อเห็นสัตว์ถูกรังแกหรือถูกจับมาทรมาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นที่ 5 คือ เมื่อท่านเห็นเพื่อนกำลังจะฆ่าสัตว์ ท่านจะรีบห้ามปรามโดยทันที ส่วนประเด็นที่ 3 คือ แม้ท่านรู้ว่ามีผู้อื่นคิดทำร้ายท่าน แต่ท่านก็พยายามหลีกเลี่ยงบุคคลคนนั้นและไม่ได้คิดทำร้ายตอบเขาแต่อย่างใด มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นที่มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หากเจ้าของไม่อนุญาต ท่านจะไม่หยิบฉวยของคนอื่นมาเป็นของ ๆ ตนโดยเด็ดขาด	3.89	0.65	มาก
2. เมื่อท่านเห็นสิ่งของที่ผู้อื่นลืมไว้ ท่านมักจะนำไปแจ้งครูเพื่อประกาศคืนให้แก่เจ้าของ	3.92	0.74	มาก
3. ท่านจะไม่คดโกงเงินผู้อื่นโดยเด็ดขาด	4.12	0.77	มาก
4. เมื่อท่านยืมของของผู้อื่น ท่านจะรีบนำไปคืนเมื่อใช้เสร็จแล้ว	3.87	0.73	มาก
5. เมื่อมีสิ่งของที่อยากได้หรือจำเป็นต้องใช้ท่านจะพยายามเก็บหอมรอมริบเงินเพื่อไปซื้อสิ่งของนั้น ๆ มา	3.62	0.65	มาก
รวม	**3.88**	**0.71**	**มาก**

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ประเด็นที่ 3 คือ ท่านจะไม่คดโกงเงินผู้อื่นโดยเด็ดขาด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นที่ 2 คือเมื่อท่านเห็นสิ่งของที่ผู้อื่นลืมไว้ ท่านมักจะนำไปแจ้ง ครูเพื่อประกาศคืนให้แก่เจ้าของ ส่วนประเด็นที่ 5 คือ เมื่อมีสิ่งของที่อยากได้หรือจำเป็นต้องใช้ท่านจะพยายามเก็บหอมรอมริบเงินเพื่อไปซื้อสิ่งของนั้น ๆ มา มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นที่มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในทำนองชู้สาวกับบุคคลที่มีแฟนแล้ว	3.91	0.75	มาก
2. ท่านซื่อสัตย์ ยกย่อง และให้เกียรติแฟนของท่าน (ตนเอง) เสมอ	4.01	0.74	มาก
3. ท่านจะไม่แสดงกิริยาอาการที่ไม่เหมาะสม เช่น กอด จูบ พูดจาเกี้ยวพาราสี กับผู้อื่นที่ไม่ใช่แฟนของท่าน	3.78	0.71	มาก
4. ท่านจะไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คู่ครองของตนเองโดยเด็ดขาด	3.62	0.64	มาก
5. ท่านจะไม่ดู ไม่ฟัง หรือเกี่ยวข้องกับสื่อลามกอนาจารทุกประเภท	3.72	0.72	มาก
รวม	**3.81**	**0.71**	**มาก**

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ประเด็นที่ 3 คือ ท่านจะไม่แสดงกิริยาอาการที่ไม่เหมาะสม เช่น กอด จูบ พูดจาเกี้ยวพาราสี กับผู้อื่นที่ไม่ใช่แฟนของท่าน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นที่ 2 คือ ท่านซื่อสัตย์ ยกย่อง และให้เกียรติแฟนของท่าน (ตนเอง) เสมอ ส่วนประเด็นที่ 5 คือ ท่านจะไม่ดู ไม่ฟัง หรือเกี่ยวข้องกับสื่อลามกอนาจารทุกประเภท มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นที่มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการงดเว้นจากการโกหก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านจะให้กำลังใจ และรักษาน้ำใจคนรอบข้างเสมอ	3.78	0.73	มาก
2. ท่านชอบพูดเรื่องธรรมะหรือเรื่องตลกเพื่อช่วยทำให้เพื่อนสบายใจ	3.94	0.75	มาก
3. ท่านจะไม่พูดจายุยงให้คนอื่น ๆ เกลียดคนที่ท่านไม่ชอบ	3.78	0.69	มาก
4. ท่านจะไม่นำเรื่องที่ไม่ดีของคนอื่นมาพูดหรือขยายความต่อเพื่อไม่ให้เขาต้องอับอาย	3.74	0.73	มาก
5. ท่านจะไม่พูดเสริมความหรืออำความที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงให้คนอื่น ๆ ฟัง	3.59	0.63	มาก
รวม	**3.77**	**0.70**	**มาก**

จากตารางที่ 4.8 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ประเด็นที่ 2 คือ ท่านชอบพูดเรื่องธรรมะหรือเรื่องตลกเพื่อช่วยทำให้เพื่อสบายใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นที่ 1 คือ ท่านจะไม่พูดจายุยงให้คนอื่นๆ เกลียดคนที่ท่านไม่ชอบ และประเด็นที่ 3 คือ ท่านจะให้กำลังใจและรักษาน้ำใจคนรอบข้างเสมอ ส่วนประเด็นที่ 5 คือ ท่านจะไม่พูดเสริมความหรืออำความที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงให้คนอื่น ๆ ฟัง มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นที่มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสุรายาเสพติดทุกชนิด	3.78	0.73	มาก
2. ท่านเห็นว่าสุราและสารเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อร่างกาย	3.89	0.75	มาก
3. ท่านดื่มสุราบ้าง เป็นครั้งคราว เช่น งานปีใหม่ ฯลฯ	3.98	0.72	มาก
4. ท่านจะละเว้นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดทุกชนิด เช่น ค้าขายเหล้า ค้าขายบุหรี่ เป็นต้น	3.92	0.75	มาก
5. เมื่อเพื่อนยื่นบุหรี่มาให้สูบหรือยื่นเหล้ามาให้ดื่ม ท่านจะหาทางปฏิเสธอย่างสุภาพ	3.78	0.73	มาก
รวม	**3.87**	**0.73**	**มาก**

จากตารางที่ 4.9 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด โดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ประเด็นที่ 2 คือ ท่านเห็นว่าสุราและสารเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อร่างกาย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นที่ 4 คือ ท่านจะละเว้นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดทุกชนิด เช่น ค้าขายเหล้า ค้าขายบุหรี่ เป็นต้น ส่วนประเด็นที่ 1 คือ ท่านไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสุรายาเสพติดทุกชนิด และประเด็นที่ 5 คือ เมื่อเพื่อนยื่นบุหรี่มาให้สูบหรือยื่นเหล้ามาให้ดื่ม ท่านจะหาทางปฏิเสธอย่างสุภาพ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษา

ในการศึกษาเพศ มีความแตกต่างกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร รายละเอียดในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

ระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้					
	ชาย			หญิง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์	3.98	0.47	มาก	3.98	0.49	มาก
ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์	3.89	0.40	มาก	3.87	0.42	มาก
ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม	3.80	0.46	มาก	3.82	0.51	มาก
ด้านการงดเว้นจากการโกหก	3.79	0.48	มาก	3.74	0.50	มาก
ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด	3.87	0.53	มาก	3.86	0.48	มาก
รวม	**3.87**	**0.47**	**มาก**	**3.85**	**0.48**	**มาก**

จากตารางที่ 4.10 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามเพศ คือ เพศชายและเพศหญิง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

เพศชาย พบว่า ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ ส่วน ด้านการงดเว้นจากการโกหก มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด

เพศหญิง พบว่า ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ ส่วน ด้านการงดเว้นจากการโกหก มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ

ระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	อายุ	n	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์	10 – 12 ปี	29	3.88	0.41	มาก
	13 – 15 ปี	176	3.99	0.49	มาก
รวม		**205**	**3.98**	**0.48**	**มาก**
ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์	10 – 12 ปี	29	3.86	0.44	มาก
	13 – 15 ปี	176	3.89	0.41	มาก
รวม		**205**	**3.88**	**0.41**	**มาก**
ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม	10 – 12 ปี	29	3.79	0.42	มาก
	13 – 15 ปี	176	3.81	0.50	มาก
รวม		**205**	**3.81**	**0.48**	**มาก**
ด้านการงดเว้นจากการโกหก	10 – 12 ปี	29	3.70	0.40	มาก
	13 – 15 ปี	176	3.78	0.50	มาก
รวม		**205**	**3.77**	**0.49**	**มาก**
ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด	10 – 12 ปี	29	3.74	0.39	มาก
	13 – 15 ปี	176	3.89	0.52	มาก
รวม		**205**	**3.87**	**0.50**	**มาก**

จากตารางที่ 4.11 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า อายุระหว่าง 13 – 15 ปี อยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

อายุระหว่าง 10 – 12 ปี พบว่า ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ ส่วนด้านการงดเว้นจากการโกหก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

อายุระหว่าง 13 – 15 ปี พบว่า ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ และด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด ส่วนด้านการงดเว้นจากการโกหก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

ระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระดับชั้นการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์	มัธยมศึกษาปีที่ 1	94	3.91	0.46	มาก
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	56	4.09	0.48	มาก
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	55	3.97	0.49	มาก
รวม		**205**	**3.98**	**0.48**	**มาก**
ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์	มัธยมศึกษาปีที่ 1	94	3.89	0.43	มาก
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	56	3.93	0.37	มาก
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	55	3.84	0.42	มาก
รวม		**205**	**3.88**	**0.41**	**มาก**
ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม	มัธยมศึกษาปีที่ 1	94	3.79	0.49	มาก
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	56	3.91	0.46	มาก
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	55	3.73	0.48	มาก
รวม		**205**	**3.81**	**0.48**	**มาก**
ด้านการงดเว้นจากการโกหก	มัธยมศึกษาปีที่ 1	94	3.75	0.48	มาก
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	56	3.81	0.49	มาก
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	55	3.75	0.51	มาก
รวม		**205**	**3.77**	**0.49**	**มาก**
ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด	มัธยมศึกษาปีที่ 1	94	3.81	0.50	มาก
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	56	3.98	0.51	มาก
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	55	3.86	0.49	มาก
รวม		**205**	**3.87**	**0.50**	**มาก**

จากตารางที่ 4.12 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับชั้นการศึกษา พบว่า ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ ส่วน ด้านการงดเว้นจากการโกหก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด ส่วน ด้านการงดเว้นจากการโกหก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด ส่วน ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษาแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	106	3.87	0.38	มาก
หญิง	99	3.86	0.40	มาก
รวม	**205**	**3.86**	**0.39**	**มาก**

จากตาราง 4.13 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามเพศ คือ เพศชายและเพศหญิง

ตารางที่ 4.14 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์	ชาย	106	3.98	0.47	0.001	0.981
	หญิง	99	3.98	0.49		
ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์	ชาย	106	3.89	0.40	0.104	0.747
	หญิง	99	3.87	0.42		
ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม	ชาย	106	3.80	0.46	0.058	0.810
	หญิง	99	3.82	0.51		
ด้านการงดเว้นจากการโกหก	ชาย	106	3.79	0.48	0.405	0.525
	หญิง	99	3.74	0.50		
ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด	ชาย	106	3.87	0.53	0.010	0.921
	หญิง	99	3.86	0.48		
รวม		**205**	**3.86**	**0.47**	**0.289**	**0.797**

***Sig.<.05**

จากตาราง ที่ 4.14 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ด้านการงดเว้นจากการโกหก และด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ จำแนกตามเพศ

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการ	ชาย	106	3.98	0.47	มาก
ฆ่าสัตว์	หญิง	99	3.98	0.49	มาก
รวม		**205**	**3.98**	**0.48**	**มาก**

จากตารางที่ 4.15 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามเพศ คือ เพศชายและเพศหญิง

ตารางที่ 4.16 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ด้านการงดเว้นจากการ	ชาย	106	3.98	0.47	0.001	0.981
ฆ่าสัตว์	หญิง	99	3.98	0.49		

*Sig.<.05

จากตาราง 4.16 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ จำแนกตามเพศ

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการ	ชาย	106	3.89	0.40	มาก
ลักทรัพย์	หญิง	99	3.87	0.42	มาก
รวม		**205**	**3.88**	**0.41**	**มาก**

จากตารางที่ 4.17 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามเพศ คือ เพศชายและเพศหญิง

ตารางที่ 4.18 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ด้านการงดเว้นจากการ	ชาย	106	3.89	0.40	0.104	0.747
ลักทรัพย์	หญิง	99	3.87	0.42		

*Sig.<.05

จากตารางที่ 4.18 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม จำแนกตามเพศ

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการ	ชาย	106	3.80	0.46	มาก
ประพฤติผิดในกาม	หญิง	99	3.82	0.51	มาก
รวม		**205**	**3.81**	**0.48**	**มาก**

จากตารางที่ 4.19 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามเพศ คือ เพศชายและเพศหญิง

ตารางที่ 4.20 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ด้านการงดเว้นจากการ	ชาย	106	3.80	0.46	0.058	0.81
ประพฤติผิดในกาม	หญิง	99	3.82	0.51		

*Sig.<.05

จากตารางที่ 4.20 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก จำแนกตามเพศ

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการโกหก	ชาย	106	3.79	0.48	มาก
	หญิง	99	3.74	0.50	มาก
รวม		**205**	**3.77**	**0.49**	**มาก**

จากตารางที่ 4.21 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามเพศ คือ เพศชายและเพศหญิง

ตารางที่ 4.22 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ด้านการงดเว้นจากการโกหก	ชาย	106	3.79	0.48	0.405	0.525
	หญิง	99	3.74	0.50		

*Sig.<.05

จากตารางที่ 4.20 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด จำแนกตาม เพศ

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการ	ชาย	106	3.87	0.53	มาก
ดื่มสุรา/สารเสพติด	หญิง	99	3.86	0.48	มาก
รวม		**205**	**3.87**	**0.50**	**มาก**

จากตารางที่ 4.23 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามเพศ คือ เพศชายและเพศหญิง

ตารางที่ 4.24 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ด้านการงดเว้นจากการ	ชาย	106	3.87	0.53	0.01	0.921
ดื่มสุรา/สารเสพติด	หญิง	99	3.86	0.48		

*Sig.<.05

จากตารางที่ 4.24 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
10 – 12 ปี	29	3.79	0.32	มาก
13 – 15 ปี	176	3.88	0.40	มาก
รวม	**205**	**3.86**	**0.39**	**มาก**

จากตาราง 4.25 พบว่านักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามอายุ ระหว่างอายุ 10 – 12 ปี และอายุ 13 – 15 ปี

ตารางที่ 4.26 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม ที่มีอายุต่างกัน

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์	10 – 12 ปี	29	3.88	0.41	1.501	0.222
	13 – 15 ปี	176	3.99	0.49		
ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์	10 – 12 ปี	29	3.86	0.44	0.170	0.681
	13 – 15 ปี	176	3.89	0.41		
ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม	10 – 12 ปี	29	3.79	0.42	0.040	0.842
	13 – 15 ปี	176	3.81	0.50		
ด้านการงดเว้นจากการโกหก	10 – 12 ปี	29	3.70	0.40	0.554	0.458
	13 – 15 ปี	176	3.78	0.50		
ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด	10 – 12 ปี	29	3.74	0.39	2.273	0.133
	13 – 15 ปี	176	3.89	0.52		
รวม		**205**	**3.83**	**0.45**	**0.908**	**0.468**

*****Sig.<.05

จากตาราง ที่ 4.26 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ด้านการงดเว้นจากการโกหก และด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด

ตารางที่ 4.27 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ จำแนกตามอายุ

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการ	10 – 12 ปี	29	3.88	0.41	มาก
ฆ่าสัตว์	13 – 15 ปี	176	3.99	0.49	มาก
รวม		**205**	**3.98**	**0.48**	**มาก**

จากตารางที่ 4.27 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามอายุ ระหว่างอายุ 10 – 12 ปี และอายุ 13 – 15 ปี

ตารางที่ 4.28 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ที่มีอายุต่างกัน

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ด้านการงดเว้นจากการ	10 – 12 ปี	29	3.88	0.41	1.501	0.222
ฆ่าสัตว์	13 – 15 ปี	176	3.99	0.49		

*Sig.<.05

จากตาราง 4.28 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ จำแนกตามอายุ

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการ	10 – 12 ปี	29	3.86	0.44	มาก
ลักทรัพย์	13 – 15 ปี	176	3.89	0.41	มาก
รวม		**205**	**3.88**	**0.41**	**มาก**

จากตารางที่ 4.29 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามอายุ ระหว่างอายุ 10 – 12 ปี และอายุ 13 – 15 ปี

ตารางที่ 4.30 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ ที่มีอายุต่างกัน

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ด้านการงดเว้นจากการ	10 – 12 ปี	29	3.86	0.44	0.170	0.681
ลักทรัพย์	13 – 15 ปี	176	3.89	0.41		

*Sig.<.05

จากตารางที่ 4.30 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม จำแนกตาม อายุ

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการ	10 – 12 ปี	29	3.79	0.42	มาก
ประพฤติผิดในกาม	13 – 15 ปี	176	3.81	0.50	มาก
รวม		**205**	**3.81**	**0.48**	**มาก**

จากตารางที่ 4.31 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามอายุ ระหว่างอายุ 10 – 12 ปี และอายุ 13 – 15 ปี

ตารางที่ 4.32 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ที่มีอายุต่างกัน

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ด้านการงดเว้นจากการ	10 – 12 ปี	29	3.79	0.42	0.040	0.842
ประพฤติผิดในกาม	13 – 15 ปี	176	3.81	0.50		

*Sig.<.05

จากตารางที่ 4.32 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.33 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก จำแนกตามอายุ

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการโกหก	10 – 12 ปี	29	3.70	0.40	มาก
	13 – 15 ปี	176	3.78	0.50	มาก
รวม		**205**	**3.77**	**0.49**	**มาก**

จากตารางที่ 4.33 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามอายุ ระหว่างอายุ 10 – 12 ปี และอายุ 13 – 15 ปี

ตารางที่ 4.34 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก ที่มีอายุต่างกัน

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ด้านการงดเว้นจากการโกหก	10 – 12 ปี	29	3.70	0.40	0.554	0.458
	13 – 15 ปี	176	3.78	0.50		

*Sig.<.05

จากตารางที่ 4.34 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.35 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด จำแนกตามอายุ

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการ	10 – 12 ปี	29	3.74	0.39	มาก
ดื่มสุรา/สารเสพติด	13 – 15 ปี	176	3.89	0.52	มาก
รวม		**205**	**3.87**	**0.50**	**มาก**

จากตารางที่ 4.35 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามอายุ ระหว่างอายุ 10 – 12 ปี และอายุ 13 – 15 ปี

ตารางที่ 4.36 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด ที่มีอายุต่างกัน

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ด้านการงดเว้นจากการ	10 – 12 ปี	106	3.74	0.39	2.273	0.133
ดื่มสุรา/สารเสพติด	13 – 15 ปี	99	3.89	0.52		

*Sig.<.05

จากตารางที่ 4.36 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.37 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

ระดับชั้นการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
มัธยมศึกษาปีที่ 1	94	3.84	0.40	มาก
มัธยมศึกษาปีที่ 2	56	3.94	0.37	มาก
มัธยมศึกษาปีที่ 3	55	3.83	0.39	มาก
รวม	**205**	**3.86**	**0.39**	**มาก**

จากตาราง 4.37 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับชั้นการศึกษา คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 4.38 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระดับชั้นการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์	ม. 1	94	3.91	0.46	2.428	0.091
	ม. 2	56	4.09	0.48		
	ม. 3	55	3.97	0.49		
ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์	ม. 1	94	3.89	0.43	0.594	0.553
	ม. 2	56	3.93	0.37		
	ม. 3	55	3.84	0.42		
ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม	ม. 1	94	3.79	0.49	2.109	0.124
	ม. 2	56	3.91	0.46		
	ม. 3	55	3.73	0.48		

ตารางที่ 4.38 (ต่อ)

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระดับชั้นการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
ด้านการงดเว้นจากการโกหก	ม. 1	94	3.75	0.48	0.279	0.757
	ม. 2	56	3.81	0.49		
	ม. 3	55	3.75	0.51		
ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด	ม. 1	94	3.81	0.50	2.173	0.117
	ม. 2	56	3.98	0.51		
	ม. 3	55	3.86	0.49		
รวม		**205**	**3.87**	**0.47**	**1.517**	**0.328**

*Sig.<.05

จากตาราง ที่ 4.38 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.39 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระดับชั้นการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์	ม. 1	94	3.91	0.46	มาก
	ม. 2	56	4.09	0.48	มาก
	ม. 3	55	3.97	0.49	มาก
รวม		**205**	**3.98**	**0.48**	**มาก**

จากตารางที่ 4.39 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับชั้นการศึกษา คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 4.40 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระดับชั้นการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์	ม. 1	94	3.91	0.46	2.428	0.091
	ม. 2	56	4.09	0.48		
	ม. 3	55	3.97	0.49		

จากตาราง 4.40 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.41 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระดับชั้นการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์	ม. 1	94	3.89	0.43	มาก
	ม. 2	56	3.93	0.37	มาก
	ม. 3	55	3.84	0.42	มาก
รวม		**205**	**3.88**	**0.41**	**มาก**

จากตารางที่ 4.41 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับชั้นการศึกษา คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 4.42 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระดับชั้นการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์	ม. 1	94	3.89	0.43	0.594	0.553
	ม. 2	56	3.93	0.37		
	ม. 3	55	3.84	0.42		

จากตาราง 4.42 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.43 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระดับชั้นการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม	ม. 1	94	3.79	0.49	มาก
	ม. 2	56	3.91	0.46	มาก
	ม. 3	55	3.73	0.48	มาก
รวม		**205**	**3.81**	**0.48**	**มาก**

จากตารางที่ 4.43 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับชั้นการศึกษา คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 4.44 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระดับชั้นการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม	ม. 1	94	3.79	0.49	2.109	0.124
	ม. 2	56	3.91	0.46		
	ม. 3	55	3.73	0.48		

จากตาราง 4.44 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05

ตารางที่ 4.45 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระดับชั้นการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการโกหก	ม. 1	94	3.75	0.48	มาก
	ม. 2	56	3.81	0.49	มาก
	ม. 3	55	3.75	0.51	มาก
รวม		**205**	**3.77**	**0.49**	**มาก**

จากตารางที่ 4.45 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับชั้นการศึกษา คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 4.46 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระดับชั้นการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
ด้านการงดเว้นจากการโกหก	ม. 1	94	3.75	0.48	0.279	0.757
	ม. 2	56	3.81	0.49		
	ม. 3	55	3.75	0.51		

จากตาราง 4.46 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.47 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระดับชั้นการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด	ม. 1	94	3.81	0.50	มาก
	ม. 2	56	3.98	0.51	มาก
	ม. 3	55	3.86	0.49	มาก
รวม		**205**	**3.87**	**0.50**	**มาก**

จากตารางที่ 4.47 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับชั้นการศึกษา คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 4.48 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน

การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระดับชั้นการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด	ม. 1	94	3.81	0.50	2.173	0.117
	ม. 2	56	3.98	0.51		
	ม. 3	55	3.86	0.49		

จากตาราง 4.48 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05

4.4 ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามปลายเปิดสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ด้านการงดเว้นจากการโกหก และด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ และนำเสนอในรูปของตารางประกอบการบรรยาย ดังในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.49 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1) ไม่จับสัตว์มาขังหรือมาทรมานให้ได้รับความลำบาก	42
2) เมื่อเห็นเพื่อนกำลังจะฆ่าสัตว์ จะรีบห้ามปรามโดยทันที	73
3) ทำบุญโดยการปล่อยนก ปล่อยปลา ในวันพระ หรือวันสำคัญต่าง ๆ	64
รวม	**179**

จากตาราง 4.49 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ พบลักษณะคล้ายกันโดยเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยดังนี้ ความถี่มากที่สุด คือ เมื่อเห็นเพื่อนกำลังจะฆ่าสัตว์ จะรีบห้ามปรามโดยทันทีรองลงมา คือ ทำบุญโดยการปล่อยนก ปล่อยปลา ในวันพระ หรือวันสำคัญต่าง ๆ และน้อยที่สุด คือ ไม่จับสัตว์มาขังหรือมาทรมานให้ได้รับความลำบาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.50 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1) ไม่หยิบฉวยของคนอื่นมาเป็นของ ๆ ตนโดยเด็ดขาด	81
2) เก็บเงินเพื่อไปซื้อสิ่งของนั้น ๆ มา	39
3) นำสิ่งของที่ผู้อื่นลืมไว้ไปแจ้งครูเพื่อประกาศคืนให้แก่เจ้าของ	49
รวม	**179**

จากตาราง 4.50 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ พบลักษณะคล้ายกันโดยเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยดังนี้ ความถี่มากที่สุด คือ ไม่หยิบฉวยของคนอื่นมาเป็นของ ๆ ตนโดยเด็ดขาดรองลงมา คือ นำสิ่งของที่ผู้อื่นลืมไว้ไปแจ้งครูเพื่อประกาศคืนให้แก่เจ้าของ และน้อยที่สุด คือ เก็บเงินเพื่อไปซื้อสิ่งของนั้น ๆ มา ตามลำดับ

ตารางที่ 4.51 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1) ไม่แสดงกิริยาอาการที่ไม่เหมาะสมกับผู้อื่น	46
2) ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในทำนองชู้สาวกับบุคคลที่มีแฟนแล้ว	94
3) ไม่ดู ไม่ฟัง หรือเกี่ยวข้องกับสื่อลามกอนาจารทุกประเภท	39
รวม	**179**

จากตาราง 4.51 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม พบลักษณะคล้ายกันโดยเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความถี่มากที่สุด คือ มีไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในทำนองชู้สาวกับบุคคลที่มีแฟนแล้ว รองลงมา คือ ไม่แสดงกิริยาอาการที่ไม่เหมาะสมกับผู้อื่น และน้อยที่สุด คือ ไม่ดู ไม่ฟัง หรือเกี่ยวข้องกับสื่อลามกอนาจารทุกประเภท ตามลำดับ

ตารางที่ 4.52 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1) ให้กำลังใจ และรักษาน้ำใจคนรอบข้างเสมอ	89
2) ไม่นำเรื่องที่ไม่ดีของคนอื่นมาพูดหรือขยายความต่อ	53
3) ไม่พูดจายุยงให้คนอื่นทะเลาะกัน	37
รวม	**179**

จากตาราง 4.52 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการโกหก พบลักษณะคล้ายกันโดยเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความถี่มากที่สุด คือ ให้กำลังใจ และรักษาน้ำใจคนรอบข้างเสมอ รองลงมา คือ ไม่นำเรื่องที่ไม่ดีของคนอื่นมาพูดหรือขยายความต่อ และน้อยที่สุด คือ ไม่พูดจายุยงให้คนอื่นทะเลาะกัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.53 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1) ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสุรายาเสพติดทุกชนิด	84
2) สุราและสารเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อร่างกาย	58
3) ปฏิเสธเมื่อเพื่อนส่งบุหรี่หรือยื่นเหล้ามาให้	37
รวม	**179**

จากตาราง 4.53 พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด พบลักษณะคล้ายกันโดยเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความถี่มากที่สุด คือ ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสุรายาเสพติดทุกชนิด รองลงมา คือ สุราและสารเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อร่างกาย และน้อยที่สุด คือ ปฏิเสธเมื่อเพื่อนส่งบุหรี่หรือยื่นเหล้ามาให้ ตามลำดับ

4.5 บทสรุป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 205 คน ซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษาที่แตกต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้ ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ เมื่อเห็นเพื่อนกำลังจะฆ่าสัตว์ จะรีบห้ามปรามโดยทันที ทำบุญโดยการปล่อยนก ปล่อยปลา ในวันพระ หรือวันสำคัญต่าง ๆ และไม่จับสัตว์มาขังหรือมาทรมานให้ได้รับความลำบาก ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ ไม่หยิบฉวยของคนอื่นมาเป็นของ ๆ ตนโดยเด็ดขาด นำสิ่งของที่ผู้อื่นลืมไว้ไปแจ้งครูเพื่อประกาศคืนให้แก่เจ้าของ และเก็บเงินเพื่อไปซื้อสิ่งของนั้น ๆ มา ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม มีไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว

ในทำนองชู้สาวกับบุคคลที่มีแฟนแล้วไม่แสดงกิริยาอาการที่ไม่เหมาะสมกับผู้อื่น และไม่ดู ไม่ฟัง หรือเกี่ยวข้องกับสื่อลามกอนาจารทุกประเภท ด้านการงดเว้นจากการโกหก ให้กำลังใจ และรักษาน้ำใจคนรอบข้างเสมอ ไม่นำเรื่องที่ไม่ดีของคนอื่นมาพูดหรือขยายความต่อ และ ไม่พูดจายุยงให้คนอื่นทะเลาะกัน และด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสุรายาเสพติดทุกชนิด สุราและสารเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อร่างกาย และปฏิเสธเมื่อเพื่อนส่งบุหรี่หรือยื่นเหล้ามาให้

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร 2. เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุและระดับชั้นการศึกษา และ 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 205 คน โดยวิธีการเปิดตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามจำนวนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างโดยทำการศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎก และข้อมูลทุติยภูมิ คือ หนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มากำหนดเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม แบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ คือ เพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษา ลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยให้ผู้ตอบเลือกตามระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของตน โดยใช้หลักของ Rating Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด และใช้แบบสอบถามฉบับนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 205 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับอธิบายลักษณะสถานะภาพของการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ในด้านต่าง ๆ กับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ด้านเพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ส่วนด้านอายุ และระดับชั้นการศึกษา ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยตามหัวข้อค้นพบได้ดังต่อไปนี้

5.1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

5.2 สรุปผลการวิจัย

5.3 อภิปรายผล

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ศีล 5 เป็นหลักพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ซึ่งเป็นหลักของการหักห้ามจิตใจไม่ให้ปฏิบัติในสิ่งที่คิดว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นไม่พอใจและเป็นหลักการปฏิบัติที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความพอใจ สถาบันหลักของสังคมไทย คือ บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันที่สำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกอันดีให้แก่เยาวชนในปัจจุบันความหลากหลายทางสังคมส่งผลทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์โดยตรง ความอยากได้ อยากมี ชิงดีชิงเด่น ทำให้เกิดการขาดจิตสำนึกขั้นพื้นฐานคือ ศีล 5 การไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี ส่งผลทำให้เกิดปัญหาที่รุนแรงต่อสังคม จะเห็นได้ว่าในสังคมไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจและจิตใต้สำนึก เป็นต้น การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีครอบครัวที่ดี มีโรงเรียนที่ดี มีเพื่อนที่ดี มีสังคมรอบข้างที่ส่งเสริมให้กระทำแต่ความดี ให้ยึดหลักพึงปฏิบัติตามหลักศีล 5 แล้วนั้น สังคมก็จะสงบสุข และจะไม่เกิดความสูญเสียทางชีวิตและทางจิตใจ ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองต่อประเทศสืบไป

5.2 สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร” สามารถสรุปผลได้ดังนี้

5.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นเพศชาย จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 51.70 และเป็นเพศหญิง จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 48.30 มีอายุระหว่าง 13 – 15 ปี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 85.90 และอายุระหว่าง 10 – 12 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 14.10 ส่วนใหญ่อยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 45.90 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 27.30 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80

5.2.2 ผลการศึกษาวิเคราะห์การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่ตอบแบบสอบถามมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร รวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.86 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ด้านการงดเว้นจากการโกหก และด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด มีรายละเอียดโดยจำแนกในเป็นแต่ละด้านได้ดังต่อไปนี้

1) ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านรู้สึกไม่สบายใจเมื่อเห็นสัตว์ถูกรังแกหรือถูกจับมาทรมาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แม้ท่านรู้ว่ามีผู้อื่นคิดทำร้ายท่าน แต่ท่านก็พยายาม หลีกเลี่ยงบุคคลคนนั้นและไม่ได้คิดทำร้ายตอบเขาแต่อย่างใด

2) ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.88 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านจะไม่คดโกงเงินผู้อื่นโดยเด็ดขาด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เมื่อมีสิ่งของที่อยากได้หรือจำเป็นต้องใช้ ท่านจะพยายามเก็บหอมรอมริบเงินเพื่อไปซื้อสิ่งของนั้น ๆ มา

3) ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.81 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านจะ

ไม่แสดงกิริยาอาการที่ไม่เหมาะสม เช่น กอด จูบ พูดจาเกี้ยวพาราสี กับผู้อื่นที่ไม่ใช่แฟนของท่าน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านจะไม่ดู ไม่ฟัง หรือเกี่ยวข้องกับสื่อลามกอนาจารทุกประเภท

4) ด้านการงดเว้นจากการโกหก มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.77 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านชอบพูดเรื่องธรรมะหรือเรื่องตลกเพื่อช่วยทำให้เพื่อนสบายใจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านจะไม่พูดเสริมความหรืออำความที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงให้คนอื่น ๆ ฟัง

5) ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.87 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านจะละเว้นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดทุกชนิด เช่น ค้าขายเหล้า ค้าขายบุหรี่ เป็นต้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เมื่อเพื่อนยื่นบุหรี่มาให้สูบหรือยื่นเหล้ามาให้ดื่ม ท่านจะหาทางปฏิเสธอย่างสุภาพ

5.2.3 ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการวิจัย เปรียบเทียบการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษาที่แตกต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อแยกทดสอบในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

และนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

2) ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน และนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

3) ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอนเขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน และนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

4) ด้านการงดเว้นจากการโกหก พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน และนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

5) ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไป

ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน และนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

5.2.4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม จำแนกในแต่ละด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่ตอบแบบสอบถาม คำถามปลายเปิด มีจำนวน 179 จาก 205 คน ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร แยกเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ เรียงลำดับ ดังนี้

1.1 ไม่จับสัตว์มาขังหรือมาทรมานให้ได้รับความลำบาก

1.2 เมื่อเห็นเพื่อนกำลังจะฆ่าสัตว์ จะรีบห้ามปรามโดยทันที

1.3 ทำบุญโดยการปล่อยนก ปล่อยปลา ในวันพระ หรือวันสำคัญต่าง ๆ

2) ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ เรียงลำดับ ดังนี้

2.1 ไม่หยิบฉวยของคนอื่นมาเป็นของ ๆ ตนโดยเด็ดขาด

2.2 เก็บเงินเพื่อไปซื้อสิ่งของนั้น ๆ มา

2.3 นำสิ่งของที่ผู้อื่นลืมไว้ไปแจ้งครูเพื่อประกาศคืนให้แก่เจ้าของ

3) ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม เรียงลำดับ ดังนี้

3.1 ไม่แสดงกิริยาอาการที่ไม่เหมาะสมกับผู้อื่น

3.2 ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในทำนองชู้สาวกับบุคคลที่มีแฟนแล้ว

3.3 ไม่ดู ไม่ฟัง หรือเกี่ยวข้องกับสื่อลามกอนาจารทุกประเภท

4) ด้านการงดเว้นจากการโกหก เรียงลำดับ ดังนี้

4.1 ให้กำลังใจ และรักษาน้ำใจคนรอบข้างเสมอ

4.2 ไม่นำเรื่องที่ไม่ดีของคนอื่นมาพูดหรือขยายความต่อ

4.3 ไม่พูดจายุยงให้คนอื่นทะเลาะกัน

5) ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด เรียงลำดับ ดังนี้

5.1 ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสุรายาเสพติดทุกชนิด

5.2 สุราและสารเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อร่างกาย

5.3 ปฏิเสธเมื่อเพื่อนส่งบุหรี่หรือยื่นเหล้ามาให้

5.3 อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.3.1 ผลการศึกษาวิเคราะห์การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่ตอบแบบสอบถามมีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า หลักศีลธรรมเป็นหลักการปฏิบัติตนอันแป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และมีการเรียนการสอนในเรื่องหลักศีลธรรม ทั้งในครอบครัว วัดและโรงเรียนมาโดยตลอด ซึ่งสอดคล้องกับ พระฟูตระกูล หลินภูและคณะ ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องของการใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ พระมงคล จกฺกวโร (วิชาชัย) ได้ศึกษาในเรื่องของการศึกษาพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า พฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ พระประพันธ์ศักดิ์ ธีรธมฺโมและคณะ ได้ศึกษาระดับการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนหนองแค (สรกิจพิทยา) จังหวัดสระบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรม 4 ด้าน โดยรวมแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ศีลข้อ 5, จริยธรรม ด้านกาย จิต ปัญญาและสังคม, ศีลข้อที่ 2, ศีลข้อที่ 4, ศีลข้อที่ 1, และศีลข้อที่ 3 และสอดคล้องกับ วาสนา เอี่ยมสินและคณะ ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม ของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ พบว่า 1) การดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับ พระครูปลัด เอกกวี วิสุทฺธิสีโล (แก้วเอี่ยม) ได้ศึกษาในเรื่องของการใช้หลักเบญจธรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่นักเรียนศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อาชีพผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้าง สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา/มารดา รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน คือ 1,100 บาทขึ้นไป การใช้หลักเบญจธรรม

ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับ ภาษิต สุขวรรณดี ได้ศึกษาพฤติกรรมการรักษาศีล 5 และปัจจัยความแตกต่างที่มีต่อพฤติกรรมการรักษาศีล 5 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการรักษาศีล 5 โดยรวมในระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับ พระครูวินัยธรสัญชัย ญาณวีโร (ทิพย์โอสถ)และคณะ ได้ศึกษาการนำศีล 5 ไปประยุกต์ใชในชีวิตประจำวันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อพัฒนาทักษะด้านคุณธรรม ในรายวิชาการปฏิบัติกรรมฐาน พบว่า การนำศีล 5 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อพัฒนาทักษะด้านคุณธรรม โดยรวมทั้ง 5 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.05 อยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง (ระดับการนำไปใช้น้อย) และไม่สอดคล้องกับ พัชรินทร์ รุจิรานุกูลและคณะ ได้ศึกษาการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการรักษาศีล 5 และหาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับไม่เคยผิด (ระดับการนำไปใช้มากที่สุด)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งยั่วยุไม่ให้เกิดความรุนแรงในหมู่เพื่อน มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ เกิดความเมตตาจิตใจอ่อนโยนต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ต่าง ๆ จะไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ พระฟูตระกูล หลินภูและคณะ ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องของการใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า นักเรียนมีการใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านปาณาติปาตา เวรมณี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 1 นักเรียนไม่ทรมานสัตว์ให้เกิดความทุกข์ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือข้อที่ 3 และข้อที่ 4 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ข้อที่ 3 นักเรียนไม่ทำร้ายร่างกายเพื่อนให้ได้รับบาดเจ็บ ข้อที่ 4 นักเรียนไม่เบียดเบียนเพื่อนให้ได้รับความเดือดร้อน และสอดคล้องกับ วาสนา เอี่ยมสินและคณะ ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ด้านปาณาติบาตกับเมตตากรุณาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 1 ที่ว่าละเว้นจากการ แกล้ง รังแกสัตว์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อ 4 ที่ว่ามีความรักความปรารถนาดีต่อผู้อื่นอยู่เสมอ ส่วนข้อ 3 ที่ว่าไม่แกล้งเพื่อนในห้อง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และสอดคล้องกับ ภาษิต สุขวรรณดี ได้ศึกษาพฤติกรรมการรักษาศีล 5 และปัจจัยความแตกต่างที่มีต่อพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราช วิทยาลัย

พบว่า นักศึกษาฯ มีพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ข้อที่ 1 เว้นจากการฆ่าสัตว์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.00 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน มีรายละเอียดมากที่สุด คือ ด้านละเว้นจากการเบียดเบียนมนุษย์และสัตว์อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.63 และน้อยที่สุด คือ ห้ามปรามเมื่อเห็นคนทะเลาะกันโดยมีค่าเฉลี่ย 2.75 แต่ไม่สอดคล้องกับ พระครูวินัยธรสัญชัย ญาณวิโร (ทิพย์โอสถ)และคณะ ได้ศึกษาการนำศีล 5 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อพัฒนาทักษะด้านคุณธรรม ในรายวิชาการปฏิบัติกรรมฐาน พบว่า ด้านศีลข้อที่ 1 ห้ามฆ่าสัตว์ โดยรวมอยู่ในระดับบ่อยปานกลาง (ระดับการนำไปใช้ปานกลาง) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับแรก ได้แก่ ข้อที่ 2 ตบยุงหรือแมลงที่มารบกวน รองลงมาคือข้อที่ 4 ช่วยเหลือแบ่งปันสิ่งของให้ผู้ด้อยโอกาส และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 6 ยิง นก ตกปลา บี้มด รังแกสัตว์ชนิดอื่น

2) ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์ พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมที่อาจจะได้รับการถ่ายทอดจากโรงเรียนและครอบครัวเป็นอย่างดี โดยอาศัยการศึกษาหาความรู้จากตำรา และการปลูกฝังความคิดจากบุคคลใกล้เคียง ซึ่งได้แก่พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เป็นต้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ มีความรู้สึกถึงผลกระทบอันจะเกิดจากการประกอบอทินนาทานอยู่ในเกณฑ์ที่ดี สื่อให้เห็นภูมิหลังที่ได้รับการปลูกฝังความรู้อันเกิดจากการได้ยิน การได้เห็น และการประกอบจนเป็นอุปนิสัยคอยกระตุ้นเตือนมโนสำนึกอยู่เสมอ ต่อความรู้สึก “อทินนาทาน” อย่างเกรงกลัวต่อบาป ซึ่งสอดคล้องกับ พระประพันธ์ศักดิ์ ธีรธมฺโมและคณะ ได้ศึกษาระดับการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนหนองแค (สรกิจพิทยา) จังหวัดสระบุรี พบว่า การนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน ด้านที่ 2 เว้นจากการลัก ฉ้อของผู้อื่นด้วยตนเองและไม่ใช้ให้ผู้อื่น ลัก ฉ้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับ พระมงคล จกกฺวโร (วิชาชัย) ได้ศึกษาในเรื่องของการศึกษาพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า พฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อการปรารถนาให้ชุมชนของท่านสงบสุข ปราศจากลักขโมย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การไม่ประกอบอาชีพเอารัดเอาเปรียบ แต่ไม่สอดคล้องกับภาษิต สุขวรรณดี ได้ศึกษาพฤติกรรมการรักษาศีล 5 และปัจจัยความแตกต่างที่มีต่อพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธราชวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาฯ มีพฤติกรรม การรักษาศีล 5 ข้อที่ 2 เว้นจากการลักทรัพย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.98 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีรายละเอียดคือ มากที่สุด ด้านละเว้น

จากการฉ้อโกงผู้อื่น อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.59 และน้อยที่สุด ด้านยืมเงินหรือสิ่งของของเพื่อนแล้วส่งคืนตามเวลา มีค่าเฉลี่ย 2.75 และไม่สอดคล้องกับ พระครูวินัยธรสัญชัย ญาณวีโร (ทิพย์โอสถ)และคณะ ได้ศึกษาการนำศีล 5 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อพัฒนาทักษะด้านคุณธรรม ในรายวิชาการปฏิบัติกรรมฐาน พบว่า การนำศีล 5 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อพัฒนาทักษะด้านคุณธรรม ด้านศีลข้อที่ 2 ห้ามลักทรัพย์ โดยรวมอยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง (ระดับการนำไปใช้น้อย) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับแรก ได้แก่ เก็บของได้แล้วพยายามส่งคืนเจ้าของ รองลงมาคือ ลอกการบ้านลอกรายงานของเพื่อน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หยิบฉวยของในรานขายสินค้าโดยไม่จ่ายเงิน

3) ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้รับการปลูกฝังจากโรงเรียนและครอบครัวมาเป็นอย่างดี อีกทั้งยังได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างมากมายทั้งในด้านบวกและด้านลบ และการเคารพในการรักซึ่งตนเอง มองเห็นโทษในการเสพกามหรือการล่วงละเมิดทางเพศ หรือแม้แต่ไม่ไปละเมิดสิ่งของคนอื่นๆ ที่เจ้าของไม่ได้ให้ หรือการก้าวล่วงสิทธิ์คนอื่น ๆ ตามความชอบใจของตน เพราะว่าสิ่งที่ถือปฏิบัติแบบนั้นเมื่อกระทำลงไปก็ส่งผล กระทบต่อผู้ที่ปฏิบัติที่เป็นผลออกมาทางด้านความเสียหายหรือด้านลบ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับพระฟูตระกูล หลินภูและคณะ ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องของการใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่านักเรียนมีการใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านกาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนไม่ดู หนังลามกจาก VDO/CD ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ นักเรียนไม่แสดงกิริยาไม่เหมาะสมกับเพศตรงข้าม และสอดคล้องกับวาสนา เอี่ยมสินและคณะ ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ด้านกาเมสุมิจฉาจารกับกามสังวร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ละเว้นจากการคิด พูดหรือกระทำในทำนองชู้สาวกับผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ละเว้นจากการดู การอ่านและการฟังสื่อที่ทำให้เกิดกิเลส ส่วนสามารถควบคุมอารมณ์ไม่ให้หลงใหล ไปกับสิ่งยั่วยุที่ไม่ดีได้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ไม่สอดคล้องกับ ภาษิต สุขวรรณดี ได้ศึกษาพฤติกรรมการรักษาศีล 5 และปัจจัยความแตกต่างที่มีต่อพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาฯ มีพฤติกรรมการรักษาศีล 5 เกี่ยวกับศีลข้อที่ 3

เว้นจากการประพฤติผิดในกาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.60 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน มีรายละเอียดคือ มากที่สุดด้านรักและซื่อสัตย์ต่อแฟนหรือภรรยา อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.58 และน้อยที่สุดคือด้านเคยประพฤตินอกใจแฟนหรือภรรยาโดยมีค่าเฉลี่ย 1.41 กิเลสกามและองค์ประกอบภายนอก คือ สิ่งแวดล้อมคือตัวบุคคล โอกาสที่เอื้ออำนวย ค่านิยม เรียกว่าวัตถุกาม การแก้ไขพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ต้องอาศัยภาครัฐบาล และภาคเอกชนร่วมกันช่วยขจัดปัญหาจริยธรรมทางเพศสัมพันธ์ด้วยวิธีทางการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมในพุทธปรัชญา และไม่สอดคล้องกับ พัชรินทร์ รุจิรานุกูลและคณะ ได้ศึกษาระดับพฤติกรรมการรักษาศีล 5 และหาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อยู่ในระดับไม่เคยผิด (ระดับการนำไปใช้มากที่สุด) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีพฤติกรรมผิดมาก 3 อันดับแรก คือ แอบรักแฟนคนอื่น จีบหรือพูดจาเกี้ยวพาราสีกับคนอื่นที่ไม่ใช่แฟน และแอบมองก้น ขาอ่อน หน้าอก ผู้อื่น ซึ่งพฤติกรรมในข้อนี้สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ซึ่งเป็นช่วงวัยที่อาจจะผิดศีลข้อนี้ได้น้อย และด้วยสถานภาพของการเป็นนักศึกษาครู ซึ่งต้องเป็นแบบอย่างด้านความประพฤติจึงทำให้การรักษาศีล ข้อนี้ทำได้ดี

4) ด้านการงดเว้นจากการโกหก พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสังคมในปัจจุบันนี้มีค่านิยมผิด ๆ หลายอย่างทำให้นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้รับข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ในทางที่ไม่ดีด้วย ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่าสังคมมีการเจริญเติบโตมากผู้คน มากมายเห็นแก่ตัว การแข่งขันชิงดีชิงเด่นกันมากขึ้น เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่นำมาซึ่งความไม่จริงใจของคนในสังคมในการแสดงถึงคำพูด เพราะว่าแม้แต่บางทีคำพูดก็มักจะมีผลกระทบต่อการกระทำของบุคคลนั้น ถ้าผู้พูดพูดจริงทำจริงก็มีความน่ารักคนเคารพศรัทธา ถ้าพูดไม่จริงก็คนเคารพน้อย หรือขาวความน่าเชื่อถือน่าศรัทธาไปเลยก็ได้ เป็นต้น และเป็นผลเสียต่อบุคคลนั้นด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ พระประพันธ์ศักดิ์ ธีรธมฺโมและคณะ ได้ศึกษาระดับการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนหนองแค (สรกิจพิทยา) จังหวัดสระบุรี พบว่า การนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน ด้านที่ 4 เว้นจากการพูดไม่จริง พูดโกหกโดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ พระมงคล จกกฺวโร (วิชาชัย) ได้ศึกษาในเรื่องของการศึกษาพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า พฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การไม่เคยผิดสัญญา หรือไร้สัจจะ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การไม่พูดเท็จ โกหก หลอกลวง แต่ไม่สอดคล้องกับ พระฟูตระกูล หลินภูและคณะ ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องของการใช้หลักศีล 5 ใน

การดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า นักเรียนมีการใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านปาณาติปาตา เวรมณี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนไม่ทรมานสัตว์ให้เกิดความทุกข์ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ นักเรียนไม่ทำร้ายร่างกายเพื่อนให้ได้รับบาดเจ็บ และนักเรียนไม่เบียดเบียนเพื่อนให้ได้รับความเดือดร้อน และไม่สอดคล้องกับ พระครูวินัยธรสัญชัย ญาณวีโร (ทิพย์โอสถ)และคณะ ได้ศึกษาการนำศีล 5 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อพัฒนาทักษะด้านคุณธรรม ในรายวิชาการปฏิบัติกรรมฐาน พบว่า การนำศีล 5 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อพัฒนาทักษะ ด้านคุณธรรม ด้านศีลข้อที่ 4 ห้ามพูดคำเท็จ โดยรวมอยู่ในระดับไม่เคย (ระดับการนำไปใช้น้อยที่สุด) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับแรกได้แก่เล่าเรื่องไม่ตรงกับความจริงต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง รองลงมาคือ พูดจาดูถูกหยาบ คาย (ไม่สุภาพ) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พูดจาเสียดสี และให้ร้ายผู้อื่น

5) ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันนี้ทั้งโรงเรียนและสื่อต่างได้ช่วยกันให้ข้อมูลในเรื่องของการดื่มสุราว่ามันเป็นโทษมากแค่ไหน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานทางภาครัฐหรือแม้แต่ภาคเอกชนก็ตามก็มีประกาศเรื่องการรณรงค์เรื่องการดื่มของมึนเมาสิ่งเสพติดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสารเสพติดหรือแม้แต่สุราก็ตาม และมีมาตรการ บทลงโทษของผู้ที่เสพขายดื่มให้มีโทษตามบัญญัตินั้นอย่างเคร่งครัด และนักเรียนจึงได้ตระหนักถึงพฤติกรรมทางด้านจริยธรรมตามกรอบของศีล 5 ในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตามข้อระเบียบนั้น ๆ อย่างแท้จริง และตระหนักโทษและมองถึงอนาคตตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ พระมงคลจกฺกวโร (วิชาชัย) ได้ศึกษาในเรื่องของการศึกษาพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า พฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การไม่ข้องเกี่ยวกับสารเสพติด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การไม่เสพสุราและของมึนเมา และสอดคล้องกับ วาสนา เอี่ยมสินและคณะ ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม ของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าด้านสุราเมรัยกับสติสัมปชัญญะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การละเว้นจากการซื้อหรือจำหน่ายสุรา บุหรี่และสิ่งเสพติดอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อ การละเว้นจากการเสพสุรา บุหรี่ ใบกระท่อม กัญชาและสิ่งเสพติดอื่น ๆ ส่วนการละเว้นจากการนำสุรา บุหรี่ มา

จัดเลี้ยงในงานบุญต่าง ๆ เช่น งาน บวชนาค งานบำเพ็ญกุศลศพ งานทอดกฐินมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ไม่สอดคล้องกับ ภาษิต สุขวรรณดี ได้ศึกษาพฤติกรรมการรักษาศีล 5 และปัจจัยความแตกต่างที่มีต่อพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาฯ มีพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ข้อที่ 5 เว้นจากการดื่มสุราของมึนเมา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.80 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีรายละเอียดคือ มากที่สุดด้านไม่ดื่มสุราหรือเสพของ มึนเมาจนขาดสติและยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดชนิดอื่นนอกจากสุรา อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 1.92 และน้อยที่สุดคือด้านไม่ดื่มสุราหรือเสพของมึนเมา โดยมีค่าเฉลี่ย 1.59 และไม่สอดคล้องกับ พระครูวินัยธรสัญชัย ญาณวิโร (ทิพย์โอสถ)และคณะ ได้ศึกษาการนำศีล 5 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อพัฒนาทักษะด้านคุณธรรมในรายวิชาการปฏิบัติกรรมฐาน พบว่า การนำศีล 5 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อพัฒนาทักษะด้านคุณธรรม ด้านศีลข้อ 5 เว้นจากการดื่มสุรา โดยรวมอยู่ในระดับไม่เคย (ระดับการนำไปใช้มาก) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับแรกได้แก่ ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เช่น สุรา เบียร์ ไวน์ กระแช่ สาโท เป็นต้น รองลงมาคือ สูบบุหรี่ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เสพยาบ้า กัญชา ยาอี ยาเลิฟ

5.3.2 ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

1) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันจะมีการนำเอาหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระฟูตระกูล หลินภูและคณะ ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องของการใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า นักเรียนที่มีเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีการใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ พระมงคลจกกวโร (วิชาชัย) ได้ศึกษาในเรื่องของการศึกษาพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า บุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกัน

2) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกันจะมีการนำเอาหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยจึงไม่เป็นไป

ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระฟูตระกูล หลินภูและคณะ ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องของการใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า นักเรียนที่มีเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีการใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับพระมงคล จกกฺวโร (วิชาชัย) ได้ศึกษาในเรื่องของการศึกษาพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า บุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกัน

3) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกันจะมีการนำเอาหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยเป็นไม่ไปตามสมมติฐานที่ตั้ง ซึ่งไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระฟูตระกูล หลินภูและคณะ ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องของการใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า นักเรียนที่มีเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีการใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ พระมงคล จกกฺวโร (วิชาชัย) ได้ศึกษาในเรื่องของการศึกษาพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า บุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกัน

5.4 ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลดังกล่าวมาแล้ว สามารถสรุปผลเป็นข้อเสนอแนะ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

5.4.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) กระทรวงศึกษาธิการ และโรงเรียนควรรักษา พัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรมเป็นปกติวิสัย เพื่อเป็นการปลูกฝังศีลธรรมให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน

2) โรงเรียนควรพัฒนาให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าแห่งศีลธรรม ว่าเป็นหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานเพื่อช่วยให้ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุข

3) สำนักงานเขตควรมีการรณรงค์ในการรักษาศีลของนักเรียนและชุมชนในสังคม

5.4.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้มีการนำเอาหลักศีลธรรม (ศีล 5) ไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก อยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการศึกษาในเรื่องของปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขในกลุ่มนักเรียนที่ยังไม่สามารถนำหลักศีลธรรม (ศีล 5) ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2) จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้มีการนำเอาหลักศีลธรรม (ศีล 5) ไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก อยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการศึกษาในเรื่องของการประยุกต์ใช้หลักศีลธรรมในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนต่อไป

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

ข้อมูลปฐมภูมิ

พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *เล่มที่ 10, 12, 16, 19, 20, 22, 25, 30.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ข้อมูลทุติยภูมิ

1) หนังสือทั่วไป

ประเวศ วะสี. (2541). *พุทธธรรมกับสังคม.* กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2542). *พุทธธรรม : ฉบับขยายความ.* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหธรรมมิก.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2547). *รู้หลักก่อน แล้วศึกษาให้ได้ผล.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2552). *ภูมิธรรมชาวพุทธ.* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมมิก จำกัด.

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2557). *วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพุทธโฆสเถระ. *คัมภีร์วิสุทธิมรรค*, (สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) แปล). (2546). (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : บริษัท ประยูรวงศ์พริ้นท์ติ้งจำกัดกัด.

พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว). (2540). *ศีล คุณค่าของความเป็นมนุษย์.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประดิพัทธ์.

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ปยตุ ฺโต). (2529). *ธรรมนูญชีวิต พุทธจริยเพื่อชีวิตที่ดีงาม.* กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์.

พุทธทาสภิกขุ. (2539). *ทาน ศีล ภาวนา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.

พุทธทาสภิกขุ. (2497). *ชุมนุมปาฐกถาชุดพุทธธรรม.* สุราษฎร์ธานี : ธรรมทานมูลนิธิ.

พุทธทาสภิกขุ. (2506). *ธรรมในฐานะเป็นเครื่องมือสร้างคน สร้างชาติและสร้างโลก.* กรุงเทพฯ : แสงธรรม.

เพ็ญศรี กาญจโนมัย. (2529). *ศาสนากับการพัฒนาประเทศญี่ปุ่น*. เกษตรศาสตร์ (สังคม).

มั่นเกียรติ โกศลนิรัติวงษ์. (2541). *พุทธธรรม : ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา.* กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ยุค ศรีอริยะ. (2542). *ภูมิปัญญาบูรณาการ.* กรุงเทพฯ : อมรินทร์.

รุ่ง สุบิน. (2550). *พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชนโรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

สมัคร บุราวาส. (2552). *พุทธปรัชญา มองพุทธศาสตร์ด้วยทรรศนะทางวิทยาศาสตร์.* กรุงเทพฯ : ศยาม

สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2537). *คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา ตอนที่ 10*.

2) วิทยานิพนธ์

กฤตพร บำรุงแจ่ม. (2560). *หลักพุทธธรรมกับการสร้างเสริมสุขภาพแบบองค์รวม : กรณีศึกษาสถานปฏิบัติธรรมแห่งหนึ่ง*. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, วิชาเอกการจัดการการสร้างเสริมสุขภาพคณะสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณัฐกานต์ บุญนนท์. (2550). *รูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมการเปิดรับสื่อทางอินเตอร์เน็ตของกลุ่ม วัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการตลาด, คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พระชาญวิทย์ ธมฺมทีโป(พลชัย). (2560). *การประยุกต์ใช้หลักศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู*. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูปลัดเอกกวี วิสุทฺธิสีโล (แก้วเอี่ยม). (2561). *การใช้หลักเบญจธรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมากุล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร*. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มนตรี เมฆะวิภาต. (2564). *แนวทางการรักษาศีลของเยาวชนไทยยุค 4.0*. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อัญชัน สันติไชยกุล. (2552). *รูปแบบการดำเนินชีวิต การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และการรับนวัตกรรมสินค้าแฟชั่นของวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการโฆษณา ภาควิชาการประชาสัมพันธ์, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

3) วารสาร

กันยารัตน์ รินศรี. (2561). กระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศีล 5 ในรายวิชาความจริงของของชีวิต *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์.* ปีที่ 14 ฉบับที่ 2.

เกื้อกูล สุนันทเกษม. (2549). การศึกษารูปแบบการใช้ชีวิตของวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา 1 The Study of Teenager's lifestyle in Songkha Province. *วารสารวิทยาการจัดการ 24*, 2 (กรกฎาคม ธันวาคม 2549).

คำสิงห์ อุ่นใจและคณะ. (2565). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเวียงสะอาดพิทยาคม. สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, (S.l.), v. 6, n. 2, p. 147-162, feb. 2022. ISSN 2730-2644.

จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์. (2529). การพัฒนาเทคโนโลยีกับแนวคิดทางพุทธศาสตร์. เกษตรศาสตร์ (สังคม). *วารสารวิทยาสารเกษตรศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (ก.ค.-ธ.ค. 2529). หน้า 128 - 142.

ธงชัย มนตรีวงศ์. (2562). การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมแก่เยาวชนในอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน). หน้า 9-17

ปัญญา เสนภูงาเละคณะ. (2562). หลักศีล 5 : การพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*. ปีที่ 19 ฉบับที่ 3.

ประภาศิต ชัยรัตน์. (2560). หลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบบาล. *วารสารปรัชญา ปริทรรศ์*. ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 .

พระมหาพิพัฒน์พงศ์ จิตธมฺโม. (2563). หลักพุทธธรรมกับการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*ฯ. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม).

พระฟูตระกูล หลินภูและคณะ. (2563). การใช้หลักศีล 5 ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์. *วารสารศึกษา มมร*. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1. หน้า 173-183.

พระสิทธิชัย รินฤทธิ์และคณะ. (2564). การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน. *วารสารมหาวิทยามหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*. ปีที่ 10 ฉบับที่ 2.

พระปลัดกิตติ ยุตฺติธโรและคณะ. (2562). การประยุกต์ใช้ศีล 5 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์. *วารสารธรรมวิชญ์*. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2. หน้า 293-305.

พระครูวาปีวรกิจ ถาวรผล. (2556). *พฤติกรรมการดำเนินชีวิต ในสังคมตามหลักสัมมาอาชีวะของกลุ่มผู้นำชุมชน เขตตำบลหนองน้ำใส อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว.* รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

พระครุสมุห์ชินวัตร ถิรภทฺโทและคณะ. (2561). จริยธรรมเสื่อมหรือสังคมส่งเสริม : ทางออกแนวทางแก้ไข. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พุทธมณฑล จันทบุรี. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน (กรกฎาคม – ธันวาคม). หน้า 17-29.

พุทธรักษ์ ปราบนอก. (2560). การสอนศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรมในโรงเรินประถมศึกษาของประเทศไทย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. *มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*. ปีที่ 34 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม). หน้า 269-287.

พระครูปลัดรังสรรค์ คุณสาโร (ตุ้มม่วง), ดร. (2560). วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับการดำเนินชีวิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วิทยาเขตร้อยเอ็ด. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน).

พระมงคล จกฺกวโร (วิชาชัย). (2558). ศึกษาพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลใขเขตอำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วิทยาเขตร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน).

พัชรินทร์ รุจิรานุกูล. (2560). แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาคณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. หลักสูตรสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. *วารสารวิชาการมนุษศาสตร์และสังคมศาสตร์*. ปีที่ 25 ฉบับที่ 49 (กันยายน-ตุลาคม)

พระประพันธ์ศักดิ์ ธีรธมฺโม และคณะ. (2559). การนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนหนองแค (สรกิจพิทยา) จังหวัดสระบุรี. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*. ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม).

พระครูวินัยธรสัญชัย ญาณวีโร (ทิพย์โอสถ) และคณะ. (2561). การนำศีล 5 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อพัฒนาทักษะด้านคุณธรรม ในรายวิชาการปฏิบัติกรรมฐาน. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วิทยาเขตล้านนา. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*. ปีที่ 23 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน).

ภาษิต สุขวรรณดี. (2562). พฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน).

วาสนา เอี่ยมสิน และคณะ. (2565). การดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีล เบญธรรมของนักเรียนโรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*. ปีที่ 9 ฉบับที่ 7 (กรกฎาคม 2565)

4) เว็บไซต์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564*, สศช, จาก. www.nesdb.go.th/ Portals /0/news/plan/p11/plan11.pdf. (17 มิถุนายน 2565).

โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร. จาก https://kubon.thai.ac/home/info. (1 พฤษภาคม 2566)

2. ภาษาอังกฤษ

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. 30 (3).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

1. พระเมธีวชิราภิรัต, ผศ.ดร.

วุฒิการศึกษา

ปริญญาเอก : ศน.ด. (พุทธศาสน์ศึกษา), มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ปริญญาโท : ศน.ม. (พุทธศาสน์ศึกษา), มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ปริญญาตรี : ร.บ. (ทฤษฎีและเทคนิคทางรัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตำแหน่งปัจจุบัน รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช

2. พระมหาวิชาญ กนฺตสีโล, ดร.

วุฒิการศึกษา

ปริญญาเอก : ศน.ด. (พุทธศาสนาแลพปรัชญา), มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ปริญญาโท : ศศ.ม. (ภาษาสันสกฤต), มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปริญญาตรี : ศน.บ. (ปรัชญา), มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัณณพงศ์ วงษ์ณาศรี

วุฒิการศึกษา

ปริญญาเอก : ศน.ด. (พุทธศาสนาและปรัชญา), มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ปริญญาโท : รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์), มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ปริญญาตรี : ศศ.ม. (รัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช โทร. ๐-๗๕๘๐-๘๑๒๙

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๗ วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.

ด้วย นางสาวณัฐวิภา โสคำภา นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร (An Application of Morality in Daily Life of Students in Watchoobon School Clongsamwa district, Bangkok)" โดยมี พระปลัดวิสุทธิ์ศรี นนฑโย,ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้จึงเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๙
ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๗ วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๖
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระมหาวิชาญ กนฺตสีโล, ดร.

ด้วย นางสาวณัฐวิภา ไสคำภา นักศึกษาบริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร (An Application of Morality in Daily Life of Students in Watchoobon School Clongsamwa district, Bangkok)" โดยมี พระปลัดวิสุทธิ์ศรี นนฺทชโย,ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้จึงเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

- ตรวจสอบให้เรียบร้อยแล้ว
(พระมหาวิชาญ กนฺตสีโล,ดร.)
๓๐ มี.ค. ๖๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๙

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๗ วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.ปัณณพงศ์ วงษ์ณาศรี

ด้วย นางสาวณัฐวิภา โสคำภา นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร (An Application of Morality in Daily Life of Students in Watchoobon School Clongsamwa district, Bangkok)" โดยมี พระปลัดวิสุทธิ์ศรี นนฺทชโย,ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้จึงเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.ปัณณพงศ์

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สำหรับ Try out)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
หมู่ ๖ ถนนนครศรีฯ-ร่อนพิบูลย์
ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๘

๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๖

โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา
หนังสือรับที่ 679 /25 66
วันที่ 25 05 /25 66
เวลา 15.30 น.
ผู้รับ

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สำหรับ Try out)

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคู้บอน

ด้วย นางสาวณัฐวิภา โสคำภา นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร (The Leading to Used Morality in Daily Life Of Students in Watkubon School Klong Sam Wa District, Bangkok)" โดย พระปลัดวิสุทธิ์ศรี นนทชโย, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นักศึกษามีความประสงค์ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สำหรับ Try out) บุคคลากรในพื้นที่ของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ใช้ประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีจากท่าน จึงขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

☐ เรียนโปรดทราบ
☐ เห็นสมควร.....
.....
.....

(นางบุญชิดา สรลิทธิ์)
รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ)

☐ เห็นชอบให้ดำเนินการตามเสนอ.....
และ.....
.....

(นางศิริพร อัศววิไลพร)
ผู้อำนวยการสถานศึกษา
โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ)

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
หมู่ ๖ ถนนนครศรีฯ-ร่อนพิบูลย์
ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๙

๑ มิถุนายน ๒๕๖๖

โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา
หนังสือรับที่ 674 /25 66
วันที่ 25 09 /25 66
เวลา 15:15 น.
ผู้รับ

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคู้บอน

ด้วย นางสาวณัฐวิภา โสคำภา นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร (The Leading to Used Morality in Daily Life Of Students in Watkubon School Klong Sam Wa District, Bangkok)" โดย พระปลัดวิสุทธิ์ศรี นนทชโย, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวณัฐวิภา โสคำภา ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

☐ เรียน
☐ เห็นสมควรให้

(นางบุญธิดา สรสิทธิ์)
รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ)

☐ เห็นชอบให้ดำเนินการตามเสนอ
และ

(นางศิริพร อัศวิไลพร)
ผู้อำนวยการสถานศึกษา
โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ)

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน
โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยเรื่อง **'การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร'** แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

   ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

   ตอนที่ 2 ข้อมูลการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

   ตอนที่ 3 ข้อมูลคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะและแนวทางในการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

2. โปรดตอบคำถามตามสภาพที่เป็นจริง คำตอบของท่านมีคุณค่ายิ่งต่อการวิจัย เพราะจะทำให้ทราบข้อเท็จจริงอันจะนำไปสู่การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ข้อมูลที่ท่านตอบจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด หากท่านรู้สึกไม่สบายใจสามารถไม่ตอบคำถามได้ ผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ครั้งนี้จะเป็นข้อมูลในภาพรวมเท่านั้นและจะดำเนินการให้สอดคล้องภายใต้เงื่อนไขจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ทุกประการ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำหรับความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ของท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ณัฐวิภา โสคำภา
นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

1. ☐ ชาย 2. ☐ หญิง

2. อายุ

1. ☐ ต่ำกว่า 10 ปี 2. ☐ 10 – 12 ปี

3. ☐ 13 – 15 ปี 4. ☐ มากกว่า 15 ปี

3. ระดับชั้นการศึกษา

1. ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 1 2. ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 2

3. ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 3

ตอนที่ 2 การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

โปรดทำเครื่องหมาย √ ในช่องวางที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการประยุกต์ใช้				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์						
1.	ท่านไม่ชอบจับสัตว์มาขังหรือมาทรมานให้ได้รับความลำบาก					
2.	ท่านชอบทำบุญโดยการปล่อยนก ปล่อยปลา ไถ่ชีวิตโคกระบือในวันพระ หรือวันสำคัญต่างๆ					
3.	แม้ท่านรู้ว่ามีผู้อื่นคิดทำร้ายท่าน แต่ถ้าก็พยายามหลีกเลี่ยงบุคคลคนนั้นและไม่ได้คิดทำร้ายตอบเขาแต่อย่างใด					
4.	ท่านรู้สึกไม่สบายใจเมื่อเห็นสัตว์ถูกรังแกหรือถูกจับมาทรมาน					
5.	เมื่อท่านเห็นเพื่อนกำลังจะฆ่าสัตว์ ท่านจะรีบห้ามปรามโดยทันที					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการประยุกต์ใช้				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์						
6.	หากเจ้าของไม่อนุญาต ท่านจะไม่หยิบฉวยของคนอื่นมาเป็นของๆ ตนโดยเด็ดขาด					
7.	เมื่อท่านเห็นสิ่งของที่ผู้อื่นลืมไว้ ท่านมักจะนำไปแจ้งครูเพื่อประกาศคืนให้แก่เจ้าของ					
8.	ท่านจะไม่คดโกงเงินผู้อื่น โดยเด็ดขาด					
9.	เมื่อท่านยืมของของผู้อื่น ท่านจะรีบนำไปคืนเมื่อใช้เสร็จแล้ว					
10.	เมื่อมีสิ่งของที่อยากได้หรือจำเป็นต้องใช้ท่านจะพยายามเก็บหอมรอมริบเงินเพื่อไปซื้อสิ่งของนั้นๆ มา					
ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม						
11.	ท่านจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในทำนองชู้สาวกับบุคคลที่มีแฟนแล้ว					
12.	ท่านซื่อสัตย์ ยกย่อง และให้เกียรติแฟนของท่าน (ตนเอง) เสมอ					
13.	ท่านจะไม่แสดงกิริยาอาการที่ไม่เหมาะสม เช่น เช่น กอด จูบ พูดจาเกี้ยวพาราสี กับผู้อื่นที่ไม่ใช่แฟนของท่าน					
14.	ท่านจะไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คู่ครองของตนเองโดยเด็ดขาด					
15.	ท่านจะไม่ดู ไม่ฟัง หรือเกี่ยวข้องกับสื่อลามกอนาจารทุกประเภท					
ด้านการงดเว้นจากการโกหก						
16.	ท่านจะให้กำลังใจ และรักษาน้ำใจคนรอบข้างเสมอ					
17.	ท่านชอบพูดเรื่องธรรมะหรือเรื่องตลกเพื่อช่วยทำให้เพื่อนสบายใจ					
18.	ท่านจะไม่พูดจายุยงให้คนอื่นๆ เกลียดคนที่ท่านไม่ชอบ					
19.	ท่านจะไม่นำเรื่องที่ไม่ดีของคนอื่นมาพูดหรือขยายความต่อเพื่อไม่ให้เขาต้องอับอาย					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการประยุกต์ใช้				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
20.	ท่านจะไม่พูดเสริมความหรืออำความที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงให้คนอื่นๆ ฟัง					
ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด						
21.	ท่านไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสุรายาเสพติดทุกชนิด					
22.	ท่านเห็นว่าสุราและสารเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อร่างกาย					
23.	ท่านดื่มสุราบ้าง เป็นครั้งคราว เช่น งานปีใหม่ ฯลฯ					
24.	ท่านจะละเว้นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดทุกชนิด เช่น ค้าขายเหล้า ค้าขายบุหรี่ เป็นต้น					
25.	เมื่อเพื่อนยื่นบุหรี่มาให้สูบหรือยื่นเหล้ามาให้ดื่ม ท่านจะหาทางปฏิเสธอย่างสุภาพ					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

1. ด้านการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์

.....

.....

.....

2. ด้านการงดเว้นจากการลักทรัพย์

.....

.....

.....

3. ด้านการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม

.....

.....

.....

4. ด้านการงดเว้นจากการโกหก

.....

.....

.....

5. ด้านการงดเว้นจากการดื่มสุรา/สารเสพติด

.....

.....

.....

"ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้"

ภาคผนวก ฉ
ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน
เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

……

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน $\left(\sum R\right)$	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	หมายเหตุ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1.	+1	+1	+1	5	1.00	นำไปใช้ได้
2.	+1	+1	+1	5	1.00	นำไปใช้ได้
3.	+1	+1	+1	5	1.00	นำไปใช้ได้

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน
เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

.....

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน $\left(\sum R\right)$	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	หมายเหตุ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ด้านการไม่ฆ่าสัตว์						
1.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
ด้านการไม่ลักทรัพย์						
6.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
7.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
8.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
9.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
10.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
ด้านการไม่ประพฤติผิดในกาม						
11.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
12.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
13.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
14.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
15.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน $\left(\sum R\right)$	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	หมายเหตุ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ด้านการไม่โกหก						
16.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
17.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
18.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
19.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
20.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
ด้านการไม่ลักทรัพย์						
21.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
22.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
23.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
24.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
25.	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

ภาคผนวก ช
ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟ่า ของครอนบาค (Cronbach)

No	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1.1	91.33	59.333	0.572	0.836
a1.2	91.23	58.254	0.696	0.832
a1.3	91.8	62.786	0.334	0.845
a1.4	91.13	67.499	-0.154	0.864
a1.5	91.27	61.099	0.371	0.844
a2.1	91.33	62.644	0.29	0.846
a2.2	91.5	59.155	0.564	0.836
a2.3	91.37	59.344	0.483	0.839
a2.4	91.23	59.495	0.463	0.84
a2.5	91.37	62.102	0.302	0.846
a3.1	91.23	59.564	0.566	0.837
a3.2	91.33	60.92	0.363	0.844
a3.3	91.4	61.628	0.335	0.845
a3.4	91.67	64.023	0.17	0.85
a3.5	91.5	60.879	0.441	0.841
a4.1	91.43	58.875	0.614	0.835
a4.2	91.3	60.148	0.472	0.84
a4.3	91.73	63.789	0.219	0.848
a4.4	91.5	60.466	0.481	0.84
a4.5	91.57	65.84	-0.003	0.853
A5.1	91.47	57.706	0.713	0.831
A5.2	91.3	59.666	0.559	0.837
A5.3	91.33	61.057	0.409	0.842

No	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A5.4	91.6	64.455	0.181	0.848
A5.5	91.67	62.23	0.354	0.844

N of Case = 30 N of Itemp = 25 Alpha = .848

ภาคผนวก ซ
เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน

ที่ จว. ๓๓๒/๒๕๖๖

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : การนำหลักศีลธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดคู้บอน เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร

TITLE : THE LEADING TO USED MORALITY IN DAILY LIFE OF STUDENTS INWATKUBON SCHOOL KLONG SAM WA DISTRICT, BANGKOK

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

ณัฐวิภา โสค้าภา

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๖ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ มติที่ ๕๗๕/๒๕๖๖ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดภยันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง และผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

ออกให้ ณ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

ลงนาม

(พระมหามงวินทร์ ปุริสุตฺตโม, ผศ.ดร.)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล : ณัฐวิภา โสคำภา

วัน เดือน ปีเกิด : วันพฤหัสบดีที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2538

ชาติภูมิ : กรุงเทพมหานคร

ที่อยู่ปัจจุบัน : 126/170 ถนนรามอินทรา แขวงนวลจันทร์ เขตบึงกุ่ม
จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10230
E-mail. natvipasokumpa@gmail.com
เบอร์โทรศัพท์ 084-1553887
ID. Line natvipa.

การศึกษา : จบประถมศึกษา พ.ศ. 2550 โรงเรียนวัดนวลจันทร์ แขวงนวลจันทร์ เขตบึงกุ่ม จังหวัดกรุงเทพมหานคร

: จบมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2556 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร แขวงนวลจันทร์ เขตบึงกุ่ม จังหวัดกรุงเทพมหานคร

: จบวิทยาศาสตรบัณฑิต คณะอุตสาหกรรมเกษตร เอกพัฒนาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกษตร รุ่นที่ 74 พ.ศ. 2560 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

: ปัจจุบัน กำลังศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช

หน้าที่การงานปัจจุบัน : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อาร์เอ็กซ์มอลล์ 573/57 ซอยเทพลีลา 39 แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร